

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

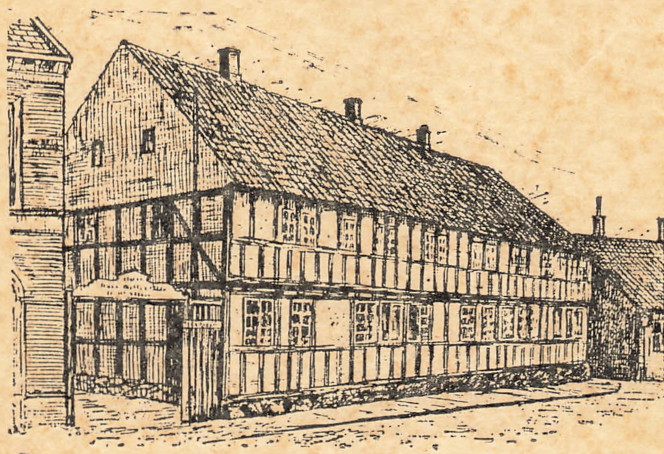
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

5te HÆFTE

PRIS 2,25

CARL SVENSTRUP

GRENAA BYS HISTORIE

BIND B

EN PERSONALHISTORISK-TOPOGRAFISK BESKRIVELSE
AF BYENS ÆLDRE EJENDOMME OG DERES
BEBOERE GENNEM TIDERNE

Interessen for Djurslands Historie, dets Oldtidsminder og dets Oldsager var ogsaa dybt rodfæstet hos Læge Neergaard. I en lang Række Aar opkøbte han Stensager, Antikviteter o. a., og havde en staaende Annonce derom i Avisen. Læge Neergaard og Købmand Joh.s Jørgensen var de to mest fremtrædende Samlere her i Grenaa og erhvervede hver især en særdeles smuk Djurslandssamling af Oldsager og Antikviteter. Begge disse Samlinger kom desværre senere bort fra Byen. Det var jo endnu forinden Djurslands Museums Oprettelse.

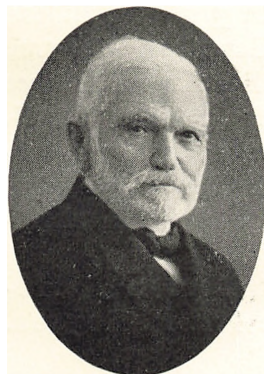

Læge Neergaard med Bøssen og den gamle, tro Jæghund.

Foruden de ovenfor nævnte to købte i de Aaringer ogsaa Løjtnant Jensen og Brandinspektør Ferdinand Rasmussen. Men begge disse var af økonomiske Grunde nødt til kun at købe med Videresalg for Øje.

Efter Læge Neergaards Død solgte Fruen i 1916 Huset til Grosserer André Olsen. 1922 Olsen til S. Lunøe.

Direktør Søren Mørup Lunøe, Søn af Chr. Lunøe, Ejer af Fjellerup Mølle, var født $17/3$ 1846 og tog efter nogle Aars praktisk Arbejde Eksamen som Landbrugskandidat. Han knyttedes tidlig til Kolindsundselskabet som Inspektør og havde hele sin Manddomsgerning dør. Han blev senere Ejer af Enslevgaard, men flyttede paa sine gamle Dage til Grenaa, hvor han foruden flere offentlige Hverv havde sit daglige Arbejde som Meddirektør i Sparekassen for Grenaa og Omegn. Direktør Lunøe var en overordentlig retlinet Karakter. Med levende Interesse og med sin fulde Arbejdskraft i Behold virkede han til sit 85. Aar og døde efter faa Maaneders Sygdom 24. Decbr. 1931, just som Kirkeklokkerne ringede Julen ind.

Direktør S. Lunøe.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 41.
Peder Miller.*

STOREGADE NR. 75

Matr. Nr. 26.

Tidligere Frk. v. Bülow nu Frk. M. Boysen.

Her er vi Vest for den Linie, som angiver Brandenes Hærgen paa Storegade.

Den ældste Ejer af det Hus, som laa her, er Anders Pichs Enke, som nævnes i Skattelisten for 1757. Brandtaksationslisten i 1761 nævner Peder Jørgensen Miller som Ejer og anfører „et gammelt straatækt Hus af 2 Længder“. 1771 nævnes Niels Olufsen ogsaa kaldet Tønnesen. Huset er kort efter nedrevet og Grunden laa omkring 1776 hen som „Niels Tønnesens Haveplads“. Samme Mand maa senere have opført et nyt Hus. Hans Enke stiftede i 1785 et Laan paa 40 Rdl. og pantsatte til Sikkerhed dette Hus. Hun underskriver sammen med „sin trolovede Fæstemand Peder Christensen Pich“. Han var Væver, og Ægteparret boede her deres hele Levetid. Efter deres Død solgt til Poul Pedersen i Kastbjerg, som snart efter, ca. 1829, afhændede det til Vicekonsul Amdi C. Kruse. Efter Enkefru Kruses Død solgt til Arbejdsmand Carl Lindwald i 1854. Lindwalds Arvinger i 1889 til Frk. Alba Christiane v. Bülow. Det beskrives dengang overensstemmende med Brandtaksationsprotokollen som et gammelt Bindingsværkshus, der vendte Gavlén mod Gaden. Tre Trin af Brædder førte op til den højtliggende Gadedør. Indkørsel til det var gennem Meiniches Port. Vest for Huset ud mod Gaden laa et Stykke Havejord.

Det maa sikkert have været Frk. Bülow, som har ladet det gamle Hus nedbryde og det nuværende opbygge. Frk. Bülow, der var ret velhavende, var en Slægtning af Generalen af samme Navn. I adskillige Aar havde hun nogle af Realskolens Lærere og Lærerinder i Pension, vistnok nærmest for Selskabs Skyld. Og da en af disse, cand. theol. M. Laursen, efter Bertelsens Afrejse fra Grenaa i 1898 overtog den private Realskole, fulgte Frk. v. Bülow med op i Realskolebygningen og ledede Husholdningen der.

I 1901 solgte hun Huset til Agent Chr. Andersen Bjerregaard. 1910 Lærer J. Kahr. 1922 Massøse Frk. M. Boysen.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 42
Peder Hoegs Enke*

STOREGADE NR. 77

Matr. Nr. 25.

Tidligere Peder Grund, nu Aug. Jensen.

Vi er her ved Storegades yderste Hus mod Vest, og det er sandsynligt, at hertil har Bebyggelsen gaaet i mange Aarhundreder. Ved Brandtaksationen i 1761 er Ejeren Peder Jensen Hoegs Enke. Bygningen er et lille, gammelt Hus, straatækt og med Gavlen mod Gaden. Assurancesummen 50 Rdl.

Om Peder Hoeg findes der i Justitsprotokollen berettet mange slemme Ting. I Sommeren 1751 klages der saa stærkt fra Naboer og Genboer over hans Drukkenskab, Slagsmaal og forargelige Levned, at han en Tid arresteredes og staar paa Nippet til en Tugthusdom. Saa kom Branden og al den Forvirring, som fulgte med den. Byfoged Bager, der var gammel og skrøbelig og selv brandlidt, fik andet at tænke paa. Og Hoeg fik sin Sag stillet i Bero mod kraftigst mulig Løfte om fremtidig at afholde sig fra sit onde Levned.

Men i 1754 var det atter rent galt. Sr. Jens Severin Hads-lund, Borger og Handelsmand i Grenaa, fremkom paa Borger-skabets og egne Vegne med en alvorlig Klage. Hoeg arresteredes og sad i Kælderen nogle Uger til Forhøret fandt Sted og han kunde fremstilles. Foruden de andre slemme Ting, som omtrent svarer til, hvad der er berettet foran, anklagedes han navnlig for grov Mishandling af Konen samt, og det er nærmest det, jeg vil pointere, *for grov Uforsigtighed med Ild*. Hans Nabo, Jens Rebslager, forklarede i Retten, at han flere Gange havde set Peder Hoeg „... røge paa Tobacspibe paa farlige og utilladelige Steder, særdeles en Nat, da han for nogen Tid siden havde jaget Kone og Børn ud af Huset og bundet Døren for dem. Da havde han selv i Uforsigtighed røget Pibe derinde, saa Ilden flammede, hvorfor der ogsaa blev holdt Vagt ved Huset af Frygt for Ildsvaade“. Et andet Vidne erklærede, at man hvert Øjeblik kunde befrygte, at Hoeg kunde gøre en Ulykke paa Konen ved Vold eller paa Byen ved Ildebrand, siden han ofte havde ligget i saadan sin Forvildelse paa Loftet under Straatatag med sin Tobacspibe.

Man mærker, at Skrækken for Ilden rigtig levende sad Folk i Blodet, og ikke uden Grund.

„Yderligere fremkom Søren Muurmand og Laurs Thomsen, som begge ere Vægttere og Byens Tienere. De vidnede begge om Peder Hoegs ugudelige Levned med Drikken, Banden og

Vestligste Del af Storegade ca. 1910. I Forgrunden Laagen ind til „det nye Anlæg“, til venstre Bryggeriets Iskælder, til højre Peder Grunds Hus.

Skiælden endog i hans Arrest i disse Dage ... samt om, at han ved at brække en Jernstang fra Arrestkælderens Vindue en Nat var udbrudt af Arresten, men dog senere blev fanget og indsat igen“.

Under Byfoged Bagers Svaghed var den unge Byfoged in spe, N. E. Behr, konstitueret som Sættedommer. Hans Dom over Hoeg gik ud paa, at Hoeg „for hans uforligelige Forhold over for Hustruen med Skjældsord, Drukkenskab og Overfald, for hans Ukvemsord over for andre Medborgere og for uforsigtig Omgang med Ild — paa det, at han ikke ved sin desperate Opførsel fremtidig skal være til Fare for Byen ... bør arbeide som Arrestant i Viborg Tugthus i 4 Aar. Desuden skal han efter Straffens Ud-staaelse selv i Tugthuset aftjene Processens Omkostninger. .... Thi hvis hans fattige Bo skulde betale det, saa var hans Hustru og Børn hjemfalden til den rene Armod og maatte straks betle og af Fattiggassen underholdes“.

Det var Hoegs sørgelige Tragedie. Han er altsaa død i Tugthuset eller muligvis kort efter Hjemkomsten, siden Konen er Enke i 1761.)

I 1782 skøder Ejerinden til sin „kiære Svigersøn, Skomager Rasmus Christensen Stinck og Hustru Karen Pedersdatter“ sit Hus „allervæsterst i Byen paa Storegades søndre Side“.

1829 Auktionsskøde til Christen Jacobsen. Mens han var Ejer, maa Huset være blevet nedbrudt paa Grund af Ælde eller ogsaa nedbrændt, thi i 1844 solgte Auktionsretten „Pladsen, hvor Huset Nr. 77 har staaet, til cand. med. Fr. Chr. Hansen“. Denne var Læge i Grenaa fra 1830 til sin Død 1852 og havde sin Bolig i det lille Bindingsværkshus, som endnu ligger paa den

vestre Side af Nederstræde, og som forhen hørte til Bryggeriet. Allerede i 1845 solgte Doktor Hansen sin „Have- eller Byggepladsen“ til Daglejer Therkild Therkildsen, der opførte det Hus, som ligger der endnu. 1849 Mageskifte til Købmand Niels Ahrensens Enke. 1856 Vognmand Søren Simonsen. I Krigen 64 blev Simonsen indkaldt og var blandt dem, som ofrede Livet for Fædrelandet. Hans Enke ægtede senere (1878) Peder Pedersen Grund. 1916 solgte deres Arvinger Huset til Chr. Vogel. 1917 Chr. Christensen, der i Efterkrigstiden med den stærke Boligmangel indrettede Staldbygningen mod Vestervej til Beboelseslejligheder. Og velholdt og med gode Forhold i Bygningerne, som Huset er, danner det nu en smuk Afslutning af Husrækken ned mod Byens Anlæg. 1932 solgte Christensens Arvinger til Aug. Jensen.

STOREGADES NORDRE HUSRÆKKE

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 43
Bertel Erichsen.*

STOREGADE NR. 62

Matr. Nr. 10 a.

Søndre Del af det tidligere Bryggeri.

Den nordre Del af Storegade har i hvert Fald i et Par Aarhundreder og sandsynligvis endnu meget længere tilbage i Tiden været bebygget lige saa langt ud mod Vest som nu, hvilket altsaa ganske svarer til, hvad der blev sagt om den søndre Side af Gaden.

Det vil altsaa sige, at den bebyggede Plads, som tidligere var Bryggeriets, ogsaa for et Par Aarhundreder siden har rummet Huse.

Dog maa det bemærkes, at Bebyggelsen i hvert Fald 1761 har indskrænket sig til, at der har ligget et Hus paa hvert Hjørne, et mod Lillegade, som vendte Forsiden mod Gaden og Gavlen mod Gyden, et mod Storegade, hvor det var ganske omvendt, idet Huset der vendte Gavlen til Gaden og Siden til Gyden. Resten har enten været Have eller en aaben Plads.

De ganske smaa Huse, som i Byens Grundtakst fra 1682 anføres som liggende i Storegades vestre Ende, og som staar ansat til en Takst fra 8 til ca. 30 Rdl. pr. Stk., har været saa ubetyde-

lige, deres Grænser ikke længere til at finde og deres tidligste Ejerrække saa ufuldstændig, at det er haabløst at tænke paa at trække en nogenlunde paalidelig Forbindelseslinie fra dem og ned til Nutiden.

Det længste, man med Sikkerhed kan naa tilbage, er til Brandtaksten for 1761. Da den foretoges laa paa nærværende Grund et lille Hus, som altsaa vendte „Gaffen til Gaden og Siden til en derved Øst for liggende Gyde. Straatæcke. Indrettet til Stue, Kiøcken og Brøggers i de 7 Fag. Resten til Lade og Fæe-hus. Taxeres for 100 Rdl.“

Det ejedes af Skomager Bertel Erichsen. Han frasolgte senere (1783) en Del af sin Nord for liggende Have til Naboen, Toldbetjent Schuemann, der beboede og vistnok havde opført det kønne lille Bindingsværkshus, der nu ligger ud mod Strædet, nærmest op mod Lillegade efter.

I 1786 solgte Erichsen Resten af Ejendommen til sin Genbo, den heri Side 300 nævnte Rebslager Hans Jensen Seyer, for 31 Rdl. Huset var da gammelt og blev senere nedbrudt, og Pladsen laa i en Aarrække hen under Navn „Rebslager Seyers øde Plads“. Den blev i 1826 solgt til Naboen mod Nord, anlagdes til Have og vil blive omtalt under Lillegade Nr. 61, Bryggeriet.

N E D E R S T R Æ D E

Nederstrædes østre Side.

I Forgrunden de smaa Huse, som opførtes i 1855.

er efter al Sandsynlighed lige saa gammel som Husrækkerne ved Siden. Paa Resens Atlas fra 1680 og paa et Par andre beslægtede, samtidige Kort, som findes paa det kgl. Bibliotek, er det ganske tydeligt aftegnet, selvfølgelig uden Navn.

I Brandtaksationen fra 1761 nævnes et Par Huse, som ligger op ad det, kun som „grænsende til en derved beliggende Gyde“. I et

Nederstrædes vestre Side. Bindingsværkshuset, som formentlig er opført ca. 1782 af Konsumtionsbetjent Schuemann.

Skøde fra 1728 paa en af Ejendommene mod Lillegade staar ligeledes kun „Vesten den Gyde, som er mellem forne Hus og Niels Elmands Hus“.

Paa Kortet i Pontoppidans Danske Atlas fra 1768 er Gyden aftegnet, ligeledes uden Navn. Derimod har Storms Kort fra 1799 Navnet *Bertelsgyde*, som altsaa har sin Oprindelse fra, at Bertel Skomager tidligere havde boet paa Hjørnet.

Paa et Bykort fra 1855 af Landmaaler Strøver staar „*Dr. Hansens Gyde*“. Det har været det almindelige Navn i en længere Aarrække. Det træffes ligeledes, da et Par Ejendomme derved brandtakseres i 1855. Derimod er Kortet i Traps 1. Udgave 1858 endnu ikke kommet videre end til det gamle Navn *Bertelsgyde*, uagtet Bertel Skomager var død over 60 Aar før. Navnet er aabenbart taget fra Storms Kort. I 80erne sagde alle Mennesker „*Brygger Kroghs Gyde*“, selv om det da officielt forlængst var døbt *Nederstræde*.

Angaaende Bebyggelsen derved kan det siges, at i de ældre Tider har den rimeligvis indskrænket sig til et Hus ved hvert af Hjørnerne. Et Par af disse, nemlig dem ud mod Lillegade kan spores tilbage til ca. 1650. Men selvfølgelig har der ligget Huse Aarhundreder længere tilbage. I umiddelbar Nærhed heraf laa 2 af Byens Acciseboder: „Vester Port“ og „Dolmer Port“.

Imellem Husene paa Gydens Hjørner, altsaa langs Gydens midterste Del, har der vistnok ikke været Bebyggelse, men kun

Nederstræde i Sne.

Haver. Huset paa vestre Side er antagelig opført ca. 1782 af en Konsumtionsbetjent Jochum Schuemann.

Paa østre Side af Strædet var der ubebygget indtil 1855. Naar et Par af Husene paa den Side alligevel er opført af gammelt Bindingsværk, maa det skyldes, at Tømmeret til dem stammer fra en ældre Bygning, som er nedrevet og ført hertil.

* * *

De gamle Stræder med de Huse smaa,
Som minder om en Tid, der længst har Ende.
Dem gaar jeg ofte ned og stirrer paa,
Og ud og ind jeg gerne gad dem kende.

Ved Strædet her laa Rebslaar Sejers Gaard
— Han, som var Svigerfar til Ole Jyde —
Og Lægebolig var her mange Aar,
og Strædet kaldtes „Doktor Hansens Gyde“.

I Gaarden Schou paa Bryggeri sig slog,
Da Købmansboden ej ham bragte Glæde,
Og Seiling siden hen og derpaa Krogh
Fik Navnet knyttet til det gamle Stræde.

Og tæt herved laa Byens vestre Bod,
Hvor Folk for Told og „Sise“ slemt man plukked',
Ja, vel at mærke, hvem der ej forstod
At smugle ind, naar Port og Led var lukket.

Nu ligger som en sidste Rest det her,
Købstads-Idyl fra længst henrundne Dage,
Og maner frem en Tid, som vi har kær
Og mindes — men dog ønsker ej tilbage.

C. S.

OVERSIGT OVER AREALET STOREGADE NR. 60—46

Vi vil derefter betragte Arealet imellem Nederstræde og Mellemstræde.

Ejerrækken for Husene i dette Kvarter fremgaar ikke helt tydeligt af Panteprotokollerne, fordi flere Ejerskifter er foregaaet uden tinglyste Papirer. Men ved Hjælp af Brandtaksationsprotokollerne fra 1761, 1771 og 1801 lader Billedet sig rekonstruere med ret stor Sikkerhed.

Det vil vistnok være bekvemmest for Læserne, at der gives en ganske kort orienterende Oversigt over samtlige Ejendommers Beliggenhed omkring 1750. Det anbefales derfor, at man blader om til Skitsen paa Side 243 og følger med der.

Som det vil ses, var Arealet optaget af 4 Grunde, daværende Nr. 44, 45, 46 og 47.

1) Længst ud mod Strædet laa Nr. 44, som var en meget stor Grund, som optog omtrent Halvdelen af Arealet mellem de to Stræder. Den tilhørte i 1761 Jens Hansen Felbereder. Paa Grunden laa et lille faldefærdigt Hus, som vistnok nedbrændte ved Branden i 1768. Det genopførtes af Thomas Møller i Brøndstrup Mølle, der ejede det en Aarrække. Huset var ikke stort, laa omtrent hvor nu Nr. 58 (Fru Johnsens Hus) ligger og var altsaa omgivet af en stor Plads paa de 3 Sider. Grunden udgør de 3 nuværende Ejendomme Storegade Nr. 60 (Lærer Hajsland), Nr. 58 (Enkefru Johnsen) og Nr. 56 (Rentier Chr. Therkildsen).

2) Derpaa fulgte Nr. 45, en Gaard som tilhørte Niels Jepsen Knap. Han delte senere Ejendommen i 2 Dele og omtrent midt i den ene, et Stykke fra Gadelinien, opførte hans Søn, Anders Nielsen Knap, en Smedie. Anders Knap boede privat i den over for liggende Gaard, som han havde købt, (se heri Side 289). Den Grund, som her omtales, omfattede det Stykke, hvorpaa de 3 nuværende Smaahuse Nr. 52, 50 og 48 er opført, desuden vistnok ogsaa „Toetagen“, Nr. 54 (Gasværksarbejder J. Clausen.)

3) Den tredje Ejendom, Nr. 46, tilhørte Tømmermand Søren Jensen Thomsen. Han boede der i en meget lang Aarrække, omtrent til Aarhundredets Slutning. Det er den Grund, hvor senere Trampenbergs Have laa, og hvor nu Købmand Nørgaards nye Ejendom er bygget.

4) Og endelig laa saa i 1761 paa Hjørnet mod Mellemstræde Anders Christensens Enkes Hus, Brandf. Nr. 47, som vender „Gaflen mod Gaden“. Det havde tidligere tilhørt Hans Hansen Nagelsmed og kom siden til at tilhøre Anders Fisker, efter hvem Strædet kaldtes „Fiskergyde“. Ejendommen er nuværende Storegade Nr. 46, som ejes af Rentier P. Sørensen.

Efter denne Oversigt gaar vi til en Gennemgang af de 4 forskellige Ejendomme, som af Hensyn til Pladsen i Hovedsagen maa indskrænke sig til kun at blive en Ejerliste.

Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 44.
Jens Hansen.

STOREGADE NR. 60-58-56

Nr. 60 Lærer Hajslund.	Matr. Nr. 24.
Nr. 58 Enkefru Johnsen.	— - 20.
Nr. 56 Rentier Chr. Therkildsen.	— - 19 a.

Denne store Grund, som altsaa omkring 1750 bestod af en mægtig Have eller i hvert Fald ubebygget Plads, hvorpaa stod et forholdsvis lille Hus, ejedes af Jens Hansen Felbereder.

Ved Branden, som opstod hos Genboen, Rebslager Seyer, brændte (vistnok) Huset. Den „afbrændte Plads“ maa være erhvervet af Thomas Møller i Brøndstrup, som dør opførte et Hus, som maa have ligget omtrent, hvor nu Enkefru Johnsen bor. Hjørnet mod Strædet og Stykket mod Øst var ubebygget. 1779 Skøde fra Brøndstrupmølleren til Anders Olesen „boende i Kruusberg Huuset i Giessing Sogn“. 1789 til den tidligere omtalte Rebslager Hans Jensen Seyer. 1796 til Skipper Hans Kruse. Rebslageren skriver: „Skøde .... paa mit Hus beliggende mellem Smeden og den Tværgyde, der gaar fra den Liden til Store Gade og lige over for min Bopæl“, og det nævnes, at Grundens Længde fra Gyden til Smeden er 84 Al. Det passer med Afstanden fra Gyden hen til „To-Etagen“. I 1797 solgte Hans Kruse der var Skipper, og som blev Stamfader til den senere saa navnkundige Kruseslægt i Grenaa, Huset til sin Svigersøn, Skipper Jens Christian Møller. Kirkebogen oplyser, at „enrouleret Matros Jens Chr. Møller 17. Aug. 1790 ægtede Skipper Hans Kruses Datter Ane Marie“. 1806 solgte Møller Huset til sin „kiære Svoger, Borger og Kiøbmand Amdi Kruse“, men blev selv boende som Lejer. Kort efter døde Hustruen og snart efter ogsaa Møller selv. Jeg har ikke kunnet finde hans Død anført i Kirkebøgerne, saa formentlig er han død paa Søen. Retsprotokollerne viser, at de forældreløse Børn blev anbragt rundt om-

kring ved Slægtninge. En Sønnesøn, der ligesom Farfaderen hed Jens Christian Møller, var senere en Aarrække Lærer ved Gr. Kommuneskole og døde som Overlærer i Nykøbing S.

I 1851 solgte Konsul Amdi Kruses Enke Huset til Arbejdsmand Peder Hansen. Denne P. Hansen, ogsaa kaldet P. Fynbo, var Bestyrer for Hoeck paa Christiansminde af en lille Butik længere oppe paa Storegade. Han delte den store Grund i 5 Parceller og bortsolgte i de nærmeste Aar de 4 af dem. Den femte, hvor Huset laa, beholdt han selv.

3 af de frasolgte Grunde laa ud til Nederstræde. Derpaa opførtes i 1855 3 Smaaejendomme. De to af dem var af Bindingsværk, som vistnok stammede fra en ældre Bygning.

STOREGADE NR. 60

nu Lærer Hajslund (opf. 1856) Matr. Nr. 24.

Hjørneejendommen solgtes af P. Hansen i 1855 til Christian Jensen Mols, som derpaa opførte det grundmurede Hus, som ligger der endnu.

Jensens Enke ægtede Tømrer Hans P. Nielsen. 1873 til Brolægger Peder Nielsen Busk. Han var flyttet hertil fra Dolmer og var i en Aarrække Byens Brolægger. 1877 Lærer S. N. Munch (se heri Side 301), som kort efter købte Genbohuset og udlejede dette til Branddirektør J. J. Christensen, som mange Aar senere selv købte Huset af Munch.

JENS JØRGEN CHRISTENSEN

var oprindelig Gaardejer i Heager (No Sogn ved Ringkøbing). Han var tidlig politisk interesseret og valgtes som Rigsdagsmand for Ringkøbing 5. Kreds (1861—66). Han var, saa vidt jeg ved, en af de saakaldte „vise Bønder“, der stemte for den reviderede Grundlov, og faldt paa den Historie. Han valgtes igen $18\frac{2}{3}$ 1868 i Ribe 1. Kreds og sad til $14\frac{1}{11}$ 73. Rigsdagstidende viser, at han i alle Samlinger jævnligen havde Ordet ved mange forskellige Lovforslags Behandling.

Christensen var gift med Jørgine Marie Fjord, Søster til den meget kendte og fremragende Docent og Forsøgsleder N. J. Fjord. Et Par af deres Sønner er Præster, en af dem er Askøpræsten Jesper Fjord Christensen.

Ved politiske Venners Hjælp havde Christensen efter sin Rigsdagsvirksomhed faaet denne lille Retrætepost som Branddirektør i Grenaa.

Selvfølgelig vedblev Politiken at have hans store Interesse. I Grenaatiden tilhørte han helt ud „Højre“ og passede godt ind i

Byens daværende Borgerskab. Dog havde baade hans politiske Meningsfæller og Modstandere meget vel Øje for den lille pud-sige Mands „Kanter“ og gjorde nu og da Løjer med dem. „Brand-direktøren“ var en skattet Medarbejder ved Grenaa Avis, og i Aarene efter Redaktør Færchs Død, da Enkefru Færch selv ud-gav Bladet, var Branddirektøren vist nærmest Bladets politiske Redaktør, i hvert Fald Hovedraadgiver.

I 1902 købte Christensen selv Ejendommen af Munch, men flyttede faa Aar efter fra Byen og solgte den i 1908 til N. Lau-ritsen. 1915 til Brændehandler Carl Jensen. 1918 til Sagfører Fr. Viale. 1919 den nuværende Ejer, Lærer L. M. Hajslund.

STOREGADE NR. 58

nu Enkefru A. Johnsen. Matr. Nr. 20.

Her laa — som nævnt i det foregaaende — det lille Hus, hvortil den store omliggende Grund hørte. Det maa altsaa siges at være Hovedparcellen.

Da Peder Hansen Fynbo omkring 1855 skilte Resten fra, beholdt han selv denne Parcel. Huset udlejede han en Tidlang til Maler, senere Detaillist J. S. Udsen. Imens Kolindsund udtør-redes i 70erne, havde Udsen Gæstgiveri her, og i dette Tidsrum opkom der Ild og Huset brændte af. Det opførtes straks igen paa samme Plads og i samme Størrelse som det gamle. 1886 solgte Hansen til Lærer Fr. Chr. Krøll, der var Fjerdelærer i Grenaa fra $\frac{2}{9}$ 1885 til sin Død $\frac{7}{11}$ 87. Han havde i en Aar-række været Lærer i Aastrup, passede ikke ret vel ind i Forholdene i Grenaa og døde altsaa efter faa Aars Ansættelse her.

Krølls Enke solgte 1896 Huset til Lærer Dines Hansen, senere kaldet Islev. Han var i adskillige Aar en meget skattet Matematiklærer ved den private Realskole. 1900 til Anders Andersen. 1903 til Landpost Johnsen.

STOREGADE NR. 56

nu Rentier Chr. Therkildsen. Matr. Nr. 19a.

Dette ubebyggede Grundstykke frasolgte Peder Hansen i 1855 til Snedkermester Jørgen Jørgensen („Fut Jørgensen“). Han byggede ikke derpaa, men lod det ligge hen som Have, da han lige i Forvejen havde købt en Nabogrund, hvorpaa han op-førte et Hus, „To-Etageff“, som den altid kaldes af rigtig gamle Grenaaamennesker.

Jordstykket blev liggende som Have, lige til Murermester

Falk Børgesen omkring 1903 købte det og opførte den nuværende Bygning.

Da Grenaa By i 1908 havde købt den private Realskole og omdannet den til kommunal Skole, oprettedes her en privat Forberedelsesskole, som først bestyredes af Fru Eliza Ravnkilde, senere gift Carbel, og derpaa af Fru Toft Andersen. Forberedelsesskolen gik ind af Mangel paa Elever, og Huset solgtes i 1918 til Chr. Therkildsen.

Vestre Halvdel af
ældste Brandf.

Nr. 45.

Niels Knap.

STOREGADE NR. 54

Matr. Nr. 19 b

„To-Etagen“, opført 1856, nu Gasværksarbejder J. Clausen.

Her er Grænsen for de fra noksom omtalte B. F. Nr. 44 frasolgte Grunde. Omtrent hvor nu „To-Etagen“ ligger har før 1771 ligget „et Smedehus“, altsaa en Smedje, som tilhørte Grovsmed Niels Knap og hans Efterfølgere, som havde deres private Beboelse paa Gadens modsatte Side (se heri Side 289).

I 1770 Smed Anders Nielsen Knap. 1795 til Poul Hansen Allelef. 1820 til Claus Kyhl. Da Smed Kyhl i 1851 flyttede til Mastrup, købte Naboen, Købmand Th. Meiniche baade Have og Smedje. Han nedrev Smedjen og solgte et Stykke af Grunden til Urmager Valeur, som havde tænkt paa at bygge. Han opgav det igen og solgte i 1855 sin „Bygge- og Hauge“plads til Snedkermester Jørgen Jørgensen, populært kaldet „Fut Jørgensen“. Denne byggede her den nuværende Ejendom, som Folk straks døbte „To-Etagen“. Det var det første grundmurede Hus i 2 Etager, der var opført i Grenaa, saa det er ikke at undres over, at Datidens Grenaaamennesker betragtede det med betydelig Interesse. Hidtil havde man jo kun kendt de faa 2 Etages Købmandsgaarde af Bindingsværk, som alle var et Aarhundrede gamle.

Jørgen Jørgensen, „Fut Jørgensen“ var født ²⁸/₁₁ 1819. Søn af Glarmester Jørgen Madsen og Hustru. Død omkring 1900. Borgerskab som Snedkermester i Grenaa ²¹/₄ 1844. Gift ⁵/₁₁ 1847 med Ane Kirstine Hornslet, født ¹¹/₉ 1819.

Jørgensen havde lært Snedkerhaandværket hos Kandelsdorff her i Grenaa. Han havde et udmærket Haandelag til mange forskellige Ting og var foruden Snedker tillige Musiker, Orgelbyg-

ger, Kunstfyrværker og meget mere og forstod sig paa at reparere næsten alt, hvad der kunde forefalde. Men han manglede ganske al Stadighed til at passe sit egentlige Haandværk, hvoraf han skulde leve. Og Hjemmet var derfor sølle og forarmet.

Han var gift med gamle Gæstgiver Hornslets Datter, kaldet Stine. Hun havde sit Kors med ham, og i hendes Familie saa man ikke med milde Øjne paa „Fut Jørgensen“, der i ret høj Grad forsømte sit Hjem. Det gjorde heller ikke Sagen bedre, at han efterhaanden kom til at elske Flasken lovlig højt.

Jørgensens største Interesse var at være Arrangør af Fester og at optræde som Kunstfyrværker. Studiet af de gamle lokale Aviser giver et overordentlig rigt Materiale til Belysning af den Side af Jørgensens Virksomhed. Det første jeg mindes at have set i den Retning er, at han i April 1858 i Byens daværende, ganske lilleputagtige Avis averterer, at han af Gaardejer Boserup har faaet overdraget Retten til at holde Fester i Enslev Skov, og at fremtidig ingen vilde faa Adgang til Udskænkning i Skoven uden ved Henvendelse til ham. 2. Pinsedag aabnedes Sæsonen deroppe med Dans og Festlighed. Og saa følger det Slag i Slag: St. Hansdagen, Isteddagen og hen i September en Høstfest. Og paa lignende Vis fortsættes de følgende Aar. Der illumineredes med kulørte Papirlamper, opsattes Raketter og holdtes Koncert og Dans.

I Aarens Løb blev Fyrværkeriet mere og mere det afgørende, og Skuepladsen forlagdes ogsaa andre Steder hen: „Wauxhall med 6 à 700 kulørte Lamper“ i Plantagen ved Grenaa, Fyrværkerifest i Lykkesholm Skov, Fyrværkerifest i Hofjægermester v. Benzons Skov („Musikalsk Wauxhall og Fyrværkeri“) o. s. v. „Fut Jørgensens Glansperiode som Festarrangør var i 60erne og 70erne. Men endnu helt hen i 90erne var det ham, som leverede og afbrændte Fyrværkeriet ved de fleste Sommerfester i Grenaa.

Som alle Jørgen Glarmesters Børn var Jørgensen meget musikalsk, og jeg mener at have hørt eller læst, at han en Aarrække spillede i Byens Orkester. „Fut Jørgensen“ har boet flere Steder her i Byen. Sine sidste Dage, da Hustruen forlængst var død, boede han nede i det gamle Haandværker-Alderdomshjem paa Lillegade. Det er den aller vestligste Bygning, lige over for det nu nedlagte Bryggeri. Han reparerede der bl. a. Ure, og i Vindueskarmen hængte enkelte Instrumenter, Redskaber og Ure. Han maa være død hen mod 1900 i en Alder af ca. 80 Aar. „Fut Jørgensen“ var uimodsigelig en af Byens store Originaler: begavet, fingernem, interesseret i mangt og meget, kun ikke i det, som

Vestlige Ende af Storegade ca. 1925.
„To-Etagen“ og de 3 smaa Ejendomme Nr. 52, 50 og 48.

skulde skaffe ham og Familie Udkommet. Der eksisterer desværre intet Billede af Manden.

Naa, „To-Etagen“ opførtes altsaa af Jørgensen, men solgtes ret snart efter (i 1858) til Konsul Koch, der var Borgerrepræsentationens Formand og ejede „Aftenstjernen“. Koch kom under Pengekrisen i Slutningen af 50erne i svære økonomiske Vanskeligheder og bortforpantede først sit Brænderi, senere sin Handel. I 60erne flyttede han herved paa Storegade og blev boende her til sin Død i 1881.

Næste Aar Auktionsskøde til Skomagermester Carl F. Ostermann, 1884 til Snedker Bertel Jensen, s. A. til Poul Nielsen. 1886 til Jens Poulsen. 1903 Auktionsskøde til Murer Jørgen Falk Børgesen, der — som tidligere nævnt — opførte en Nybygning i Haven (nuv. Nr. 56). I 1914 efter et Par Mellemlid til Gasværksarbejder Jens Clausen, som er den nuværende Ejer.

Østre Halvdel af
ældste Brandf.
Nr. 45.
Niels Knap.

STOREGADE NR. 52-50-48

Nr. 52 nu Carl Jacobsen.	Matr. Nr. 18 b
Nr. 50 nu Samme.	— - 18 c
Nr. 48 nu Anton Pedersen	— - 18 a

Som tidligere omtalt maa Smed Jens Knap mellem 1761 og 71 have skilt sin Gaard i 2 Dele og selv beholdt den vestre Del, nemlig en Have med paastaaende Smedje, medens den østre Del før 1771 er solgt til en Jens Laursen.

Ejerrækken er derefter: 1795 Købmand Jens Poulin Winther. 1803 Skomager Jens Pedersen Trap. 1819 Skomager Jacob Høvenhoff. 1821 Drejer Johannes Jørgensen (se Storegade Side 215). 1840 (tinglyst) Mageskiftebrev til Rebslager Kruse. 1840 Fledføringskontrakt som Adkomst for Sadelmager Henriksen. 1842 til Thomas Meiniche. 1857 til Købmand J. N. Winding. 1857 til Prokurator Laurberg. 1866 til Ny jydsk Købstad-Creditforening. 1867 til Hans Simonsen. Sidstnævntes Enke skiller i 1876 Ejendommen i 3 smaa Parceller, hvorpaa de nuværende Ejendomme er opført. Nr. 52 (nuv. Gasværksarbejder Carl Jacobsen) solgtes til Karetmager Fr. Andersen. Nr. 50 (nu ligeledes Carl Jacobsen) til Fr. Jansen Hansen og Nr. 48 (nuværende Anton Pedersen) til Bengt P. Bengtson.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 46.
Søren Thomesen.*

STOREGADE NR. 46 a

Matr. Nr. 17 b

Tidl. Trampenbergs Have, nu Købmand F. Nørgaards nye Ejendom, opf. 1931.

Her laa i 1761 og langt frem i Tiden Søren Jensen Thomesens ejende og iboende Gaard. Nævnte Søren Thomesen, der fik Borgerskab i Grenaa som Snedker og Tømmermand ^{22/1} 1759, var i en meget lang Aarrække en af Byens mest ansete Haandværkere og nød en udstrakt Tillid. Han optræder mangfoldige Gange som Vurderingsmand, Synsmand o. s. v. Og dengang i 1779 den første svage Spire til „Byraad“, nemlig „Fire eligerede Borgere“, valgtes i Købstæderne, var Søren Thomesen en af de fire, som af „det samlede Borgerskab udj Grenaa eenstemmig udvalgtes“.1)

Dette Æreshverv gjaldt som Regel paa Livstid. Søren Thomesen, der var gift med en Søster til Fattigforstander Jens Nielsen Kildahl, blev boende her til 1795. Han maa være død kort efter Fraflytningen. 1795 til Købmand Hans Broge, der købte hele Ejendommen for 56 Rdl. Omkring 1800 er Huset forsvundet af Ejendomslisten. Om det er sket ved Brand eller Nedrivning ses ikke. Den lave Købesum tyder paa det sidste. Hans Broge ejede de tilgrænsende Grunde ud mod Lillegade, altsaa den store Købmandsgaard og har alt-

Søren Thomesens Segl.

saa været interesseret i at udvide sin Gaardsplads. Og Grunden her kaldes da ogsaa i Fortegnelsen for 1803 „Hans Broges øde Plads“.

I Tiden siden dengang har den stedse hørt til Købmandsgaarden paa Lillegade (dog med Undtagelse af en Periode i 60erne, da Kreditforeningen overtog den

mod Lillegade liggende Del, men ikke denne. Det var netop i den Periode, da Byens Matrikulering fandt Sted, og der har man altsaa Forklaringen paa, at de 2 Ejendomme nu har forskelligt Matr.-Nr.

Med Undtagelse af denne korte Periode i 60-erne har Grunden her altsaa stadig hørt sammen med Købmandsgaarden paa Lillegade og henligget, snart som Tømmerplads, snart som Have.

I 1931 byggede Købmand Nørgaard her paa den gamle Grund en moderne Beboelsesejendom, der jo ganske vist ikke staar helt godt til den gammeldags, smaaborgerlige Idyl i den Del af Byen, som populært kaldes „Ramten“.

„Trampenbergs Have“ for Ejendommen Nr. 46 a opførtes i 1931.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 47
Anders Christen-
sens Enke.*

STOREGADE NR. 46

Matr. Nr. 17 a.

Hjørnet af Mellemstræde, nu Rentier P. Sørensen.

Hjørneejendommen, som laa ved Mellemstrædes vestre Hjørne, har i Tiden ca. 1700—1750 været Hjemsted for den mest stridbare og berygtede Slægt, der nogensinde, mig bekendt, har levet i Grenaa By. En Slægt, hvis forskellige Medlemmers Volds handlinger, Æreskænderier, Retsstridigheder og andre Meriter har fyldt et overvældende Antal, vel hen imod 200 Sider i Justitsprotokollerne.

Da hele denne Slægts Historie giver et godt samlet Tidsbillede, er det min Hensigt at gemme den til den almindelige By-

historie og her paa selve Aastedet kun give et Par Enkeltheder i kortest mulige Træk.

Den ældste kendte af „Nagelsmedslægten“ er Hans Jacobsen Nagelsmed, som altsaa er Slægtens Stamfader. Om han har boet her, derom kan intet bestemt siges. Han staar i Slutningen af 1670erne et Par Gange offentlig Skrifte for begangen Lejermaal med Pigen Maren Steffensdatter fra Anholt, men gifter sig omsider med hende (19. Januar 1681). De havde ialt (5 eller 6) Børn, Hans, Niels, Margrethe, Karen og Steffen, hvoraf de første 2 eller 3 er født før 1681. Det var den gamle Hans Jacobsen Nagelsmed og navnlig Sønnen Hans Hansen Nagelsmed, det oftest var galt med. Det traf sig nemlig for Byens Vel saa heldigt, at Sønnen Niels i 1716 ved et Uheld druknede i den gamle Havn, og derved var han altsaa ude af Sagaen.

I 1709 havde den gamle Nagelsmed og de to Sønner overfaldet og saaret et Par af Kaptajn Oldenburgs Korporaler ved Navn Grøn og Danielsen, som laa indkvarteret her i Grenaa. Det førte til en uhyre lang Retssag med en Mængde Forhør og Dom over de to af dem, nemlig den gamle og Niels. Da Nagelsmedene ikke havde noget, der havde nævneværdig Værdi, hverken til at gøre Udlæg i for Dommen eller for de idømte Omkostninger, saa puttedes de i Fængsel, „hvorfra de dog straks *escaperede*“. De var saa borte fra Byen nogle Aar, men maa i hvert Fald være kommet tilbage før 1716, idet — som før er nævnt — det for Byens Fred heldige „Uheld“ skete, at Niels i 1716 druknede i den gamle Havn.)

I de følgende Aar er det navnlig Sønnen Hans, det er galt med. Overfald paa Toldkontrolløren, grove Skældsord mod Byfogeden i Funktion, adskillige Krænkelser af Rettens Værdighed, hvorved han bl. a. greb til rent korporlige Argumenter og under Voldsomhederne spildte Blæk i den højhellige Justitsprotokol, Nægtelse af at betale Tiende o. s. v. Alt førte til, at der endelig paa Grundlag af en Højesteretsdom i 1738 blev gjort Udlæg i hans iboende Gaard beliggende „østen for Rasmus Fugls og vesten for den liden Gyde .... Nagelsmedgyden kaldet“. Det er altsaa den nuværende Ejendom.

Lad mig her indskyde den Bemærkning, at Læserne ikke af ovenstaaende maa lade sig forlede til at tænke, at Nagelsmedslægten var en Slags Frihedens Martyrer, der kæmpede mod Embedsmænds Magtsyge og uden egen Skyld tirredes op til Overgreb. Slet ikke! Der er Eksempler nok paa, at Slægtens Medlemmer kom i Slagsmaal og Stridighed med deres egne Ligemænd og

Medborgere, selv om det skal indrømmes, at de havde et særlig godt Øje til alt, hvad der havde „Magt og Myndighed“.

Naa, Nagelsmedgaarden stillede altsaa til Auktion og solgtes til Købmand Sr. Jens Pedersen Høy (Skøde af ^{14/11} 1738). Imidlertid kom Hans Hansen Nagelsmed (formentlig efter Hjemkomsten fra Fængslet) atter i Besiddelse af Ejendommen, uden at der dog ses nogen tinglæst Hjemmel derfor. I hvert Fald er det givet, at han sidder som Ejer og Beboer hen imod 1750. Og om Natten mellem 24. og 25. Oktober nævnte Aar var det saa, at den store Ulykke skete, at der opstod Brand i hans Hus, hvorved hans eget og 7 andre Gaarde og Huse i det nærmeste Nabolag brændte af til Grunden.

Næste Aar mortificeredes Auktionsskødet, idet Høy fik sine udgivne Penge tilbage af Nagelsmeden, som saa opbyggede et nyt Hus ved Hjælp af et Laan fra hans Svigersøn, Sr. Knud Hansen i København.

Det siges i Gældsbeviset til Svigersønnen „mod Pant i det Hus, som jeg agter at bygge imellem Snedker Fugls Hus paa væstre Side og *Hagens Gyde* paa østre.“¹⁾

Et Par Aar før Branden var Nagelsmedens Kone død. Selv døde han i Marts 1752. Han har altsaa lige naaet at se Gaarden genopført — det vil sige i en meget beskeden Skikkelse, nemlig foreløbig som et lille, straatækt 3 Fags Hus med Gavlen mod Gaden.

I Brandtaksationen 1761 nævnes som Ejer Anders Christensens Enke. Ca. 1781 nævnes Anders Sørensen Fisker, efter hvem Strædet altsaa en Tid kaldtes Fiskergyde bl. a. paa Bykortet fra 1799.

Anders Fiskers Enke blev i 1792 gift med Matros Jens Peder Jessen. 1811 Skøde til Snedker Hans Hoeg. 1813 Apoteker C. A. Dahl ved Auktion for 675 Rdl., et godt Bevis for Pengenes uendelig ringe Købeevne i de Aar, eftersom Ejendommen kun var brandforsikret for 100 Rdl.

I en Menneskealder var Huset derpaa udlejet og solgtes af Apoteker Dahls Arvinger i 1845 som „en ubebygget Grund“ til Th. Meiniche, som ejede Naboejendommen, altsaa Købmandsgaarden mod Lillegade. Den fulgte saa med denne i en Aarrække, men solgtes i 1874 af F. C. Winding til Tømrer Anders Christensen, der vistnok straks efter opførte den nuværende lille Hjørneejendom.

Tømrer Christensens Øgenavn var „Kludder-Anders“, udtalt med langt u. Han byggede i Aarene før og efter 1870 adskillige

Huse her i Byen. Men hans Øgenavn tyder jo paa, at det ikke alt har været til Folks Tilfredshed. I en Aarrække var Ejendommen saa paa skiftende Hænder til A. Christensen i 1891 atter købte den tilbage og blev boende her til sin Død. I 1911 til R. Pallesen. 1918 til P. M. Sørensen. Derefter Fink-Jensen 1925 til P. Sørensen.

MELLEMSTRÆDE

Udsnit efter Resens Atlas 1680, som viser Storegade (4) og Lillegade (5) samt 2 Gyder imellem dem. Det maa bemærkes, at Kortet hos Resen er tegnet med Nord nedad og Syd opad. Følgelig ligger Torvet med Kirken til venstre og Vesterport til højre — altsaa modsat paa vore Kort.

Paa det ældste eksisterende Grenaakort, altsaa Resens fra ca. 1680, er der kun tegnet 2 Gyder som Forbindelsesaarer mellem Store- og Lillegade. Den ene er uden Tvivl Nederstræde. Den andens Beliggenhed er mere tvivlsom. Den synes bedst at passe paa Overstræde. Men da der ikke er Navn paa nogen af Gyderne, og da Kortet er tegnet med en ophøjet Ligegyldighed for nøjagtige Maal, lader det sig ikke sige med Sikkerhed, om der er tænkt paa Overstræde eller Mellemstræde. Det er vel endogsaa allermest sandsynligt, at de 3 smaa Gyder alle har eksisteret i 1680 og endda længe før, selv om altsaa kun de 2 af dem er kommet med paa Kortet.

Ligesom ved Nederstræde har der ogsaa her ved Mellemstræde i Aarhundreder ligget Bygninger ved de 4 Hjørner, hvorimod det midterste Stykke paa begge Sider sandsynligvis først senere er bebygget. Bygningen paa vestre Side, altsaa Sidebygningen til Købmand Nørugaards Gaard, er ældst og stammer nok del-

Mellemstrædes vestre Del ca. 1920.

Mellemstrædes østre Del ca. 1910. Huset med Porten tilhørte gamle Urmager Valeur.

vis fra før 1761. Derimod er den grundmurede „Toetage“ paa den østre Side først blevet bygget i 1857 af Snedker Juul.

Mellemstræde har i Tidens Løb haft et stort Antal forskellige Navne, dels i Folkemunde, dels i retslige Dokumenter, indtil det endelig i 1858 fik sit nuværende Navn.

I 1731 kaldes det i Justitsprotokollen for *Hagensgyde*. Det er lidt mærkeligt at finde Navnet her, da det samme Navn en Snes Aar før er anvendt om nuværende Skolestræde, og dèr med fuldkommen Ret, da der boede en Mand ved Navn Hagen Michelsen. Derimod har jeg ikke kunnet finde nogen „Hagen“ boende ved Mellemstræde, men det beror maaske kun paa Kildernes Mangelfuldhed. I 1738 staar i Justitsprotokollen *Nagelsmedgyden*. Navnet er ligetil, da den meget omtalte (og berygtede) Nagelsmedslægt i en lang Række Aar havde Bolig paa Hjørnet mod Storegade. I 1751 staar atter *Hagensgyde*. I 1799 paa Storms Bykort *Fiskergyde*. Ejeren af Huset paa Hjørnet hed dengang Anders Sørensen Fisker, saa Navnet falder af sig selv. Dette Navn anvendes i mange Aar og findes endnu i Traps 1ste Udgave Aar 1858.

I Brandassuranceprotokollen for 1857 staar der ved Købmandsgaarden paa Hjørnet, altsaa nuv. Købmand Nørgaards, at Forhuset ligger dels mod Lillegade, dels til den saakaldede „*Harboes Gyde*“. Der maa Forklaringen være, at Fuldmægtig paa Herredskontoret, exam. jur. Jens Harboe i 30erne og 40erne havde ejet begge Hjørneejendommene mod Lillegade. Selv efter, at det nuværende Navn var fastslaaet ved Byraadsbeslutningen i 1859 træffer man dog i daglig Tale *Snedker Juuls Gyde*, *Bager Tolboes Gyde* og *Trampenbergs Gyde*. Et Par enkelte Gange er Navnet skrevet saa fornemt som *Middelstræde*. Det er vistnok i en Annonce i Gr. Avis i 50erne, at sligt Krukkeri findes.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 48.
Søren Falslefs Enke*

STOREGADE NR. 44

Matr. Nr. 40 a

Nu Enkefru Pouline Tolboe.

Hvor dette Hus ligger, var der omkring 1700 „2 Vaaninger“, hvilket fremgaar af en Bemærkning i et Skøde fra 1730.

Der er en vis Sandsynlighed for, at den ene af disse er det Hus, som i Grundtaksten for 1682 er Nr. 47 og benævnes saaledes „Schierperhuset Peder Skollemester tilhører og ingen

iboer, tegt med [Straa]tag. 10 Rdl. Taxt“. Et Hus, der ansættes til 10 Rdl., har jo nok været faldefærdigt og snart trængt til Fornyelse. Hvordan saa den Bygning, som har ligget her før Branden i 1750 har set ud, derom haves ingen Efterretninger. Men i et Skøde fra 1739 omtales, at der samtidig med dette Skødes Udstedelse overleveres Køberen „et Pergamentskiøde fra 1597 udstedt af den daværende Magistrat“. Det er vistnok det ældste Skøde her i Byen, som kan henføres til en nøjagtig bestemt Ejendom.

I 1702 er Ejeren Søren Pedersen Veggerslef. Ca. 1720 Dines Pedersen i Aarhus. Derefter Byfoged Knud Henrich Blichfeld i Grenaa, som vistnok ikke har boet her. 1730 sælger Blichfelds Enke Gaarden til Infanteriløjtnant Niels Rasmussen Colding, som var bosiddende her i Grenaa i nogle Aar. 1739 Skøde fra Colding til Søren Christensen Falslef. Denne Familie var Ejer i over 50 Aar. Og da Gaarden sammen med en Række andre afbrændte 25. Oktober 1750 ved den Ildsvaade, som opstod ved Nagelsmed Hansen, var det Søren Falslef, som lod den genopføre. 1801 Skøde fra Falslefs Svigersøn, Snedker Jens Jensen Ginderup til Skomager Johan Jacob Høvenhof. Om denne Høvenhof er der allerede tidligere fortalt, at han var en meget ivrig Ejendomshandler og i Tidens Løb har været i Besiddelse af mange af Byens Huse. I de fleste har han rimeligvis ikke selv boet. Men i dette maa det antages, at han en Tid har haft Bolig og Forretning. Gamle Bager Tolboe har nemlig fortalt, at ved Gravning i Gaarden i Anledning af Kloaknedlægning, er der fundet Rester af mange Garverkar. Og i de Tider var det som bekendt Skik, at nogle af Skomagerne og Sadelmagerne undertiden tillige var Felberedere, altsaa Garvere og selv tilberedte deres Læder.

Høvenhof kan nævnes som et typisk Eksempel paa det Forhold i gamle Dage, at Manden ofte giftede sig med en Kone, som var meget ældre end han. Efter hendes Død tog han saa Revance ved at gifte sig med en meget yngre Kone, der saa atter overlevede ham og efter hans Død tog en ung Mand o. s. v. Altsaa Historien som kendes fra det klassiske Eksempel i Poul Møllers „Lægdsgaarden i Ølsebymagle“. Den 26aarige Ungersvend, der var kommet hertil fra Sjælland, giftede sig ^{22/11} 1776 med den 43aarige Enke Maren Nielsdatter, hvorefter han tog Borgerkab her som Mester. Han kom ved Ægteskabet i Besiddelse af et Hus paa Nørregade. Konen døde ^{19/10} 1821, 87^{1/2} Aar gammel. Et Par Aar efter giftede den 73aarige Enkemand sig med Magdalene Larsdatter, Enke efter en norsk Sømand. Han døde ^{2/7} 1826,

78 Aar gammel. For at gøre Ægteskabsrækken komplet kan tilføjes, at Enken, der nu var over halvhundrede Aar, i 1833 giftede sig med den 24aarige Murersvend Johan Jacob Schottman. Det maa vel antages, at det har været paa samme Vis som ved de gamle Præsteembeder, hvor Efterfølgeren ofte fik Kaldet ved at gifte sig med Enken, nemlig, at det tit har været Ejendommen eller Forretningen, der har været det afgørende, mere end den indbyrdes Sympati. Og det er jo i hvert Fald en kendt Sag, at man i gamle Dage tog mere haandfast og mindre romantisk paa Spørgsmaalet om Ægteskabs Indgaaelse end nu.

Schottman solgte i 1838 Ejendommen. Samme Aar videregættedes den til Politibetjent

JENS CHRISTIAN HANSEN JUUL

født 1788, død ^{22/10} 1858. Borgerskab som Bødker i Grenaa ^{30/12} 1813. Politibetjent sammesteds. . . . . Gift ^{15/11} 1811 med Caroline Levring, født 1789, død ^{31/12} 1864.

Politibetjent Juul er vistnok ikke af de Grenaa-Juul'ers Slægt. Borgerskabsprotokollen oplyser ikke, hvorfra han stammer. Hans Hustru var Datter af en pensioneret Embedsmand, der var flyttet her til Byen. Juul, der altsaa oprindeligt havde været Bødker, blev Politibetjent, vistnok engang i 30erne og blev i Embedet til kort før sin Død.

Huset, som jeg erindrer det fra min Barndom, var et langt Bindingsværkshus med Indgangsdør mod Vest. Foran denne laa 2 a 3 Trappetrin, som havde nogle mærkelige Figurer. Jeg har senere erfaret, at det var gamle Ligsten. Ved flere Lejligheder, da Stykker af Kirkegaarden sløjfedes, og navnlig efter Kirkens Restaurering i 1865, hvor de i Kirkegulvet værende Begravelser sløjfedes, bortsolgte Kirkebestyrelsen de optagne Ligsten. Juul og flere andre har saa købt en Del af dem og brugt dem til saa profant Brug som Trappesten.

1848 solgte Juul Ejendommen til sin Søn, Snedkermester Svend Nielsen Juul. Til Ejendommen hørte en meget stor Have, som strakte sig langs Strædet helt ned til Urmager Valeurs paa Lillegade. Her opførte Snedker Juul den nuværende 2 Etages Bygning til Værksted i 1857.

Juul havde dengang Byens største Snedkeri, havde mange Folk paa Værkstedet og regnedes for en af Byens betydeligste Haandværkere. Han var gift med Oline Hjersing, Datter af Pastor Hjersing i Gjerrild, hvis 3 Døtre alle blev gift med Grenaaborgere.

Pengevanskeligheder, bl. a. i Anledning af Ejendommens Opførelse og Kreditforeningens Fallit, bevirkede, at Snedker Juul

ikke kunde klare sig, og Fogedretten udlagde i 1878 Ejendommen her til Musikus Peder Hansen, kaldet „Pued Peder“.

Han var Svigerfader til Musikdirektør Carl Møller og spillede i hans Orkester. Da Møller senere rejste til Aarhus og blev Musikdirektør der, fulgte Hansen med og fik ogsaa der en Ansættelse i Orkestret.

Politibetjent Juuls havde mange Børn foruden Snedkeren. En af dem var Guldsmed her i Grenaa. Men særlig ligger det nær at nævne Datteren Kirstine Margrethe Juul, født $17/8$ 1829, død $3/8$ 1908.

Hun var ugift, en elskelig, meget religiøs Kvinde, som uden nogen særlig pædagogisk Uddannelse, men med fortræffelige Evner til at undervise Smaaabørn, i en overordentlig lang Aarrække drev en lille Forskole, som hun fortsatte med op i sin høje Alderdom, ja næsten til hun døde tæt ved de 80 Aar gammel.

1885 solgtes Ejendommen til Bager Peder Tolboe, Søn af Drejer P. Funder Tolboe. Han nedrev og ombyggede det gamle Hus i 1891.

Efter Tolboes Død $26/12$ 1930 ejes Huset nu af hans Enke, Fru Pouline Tolboe.

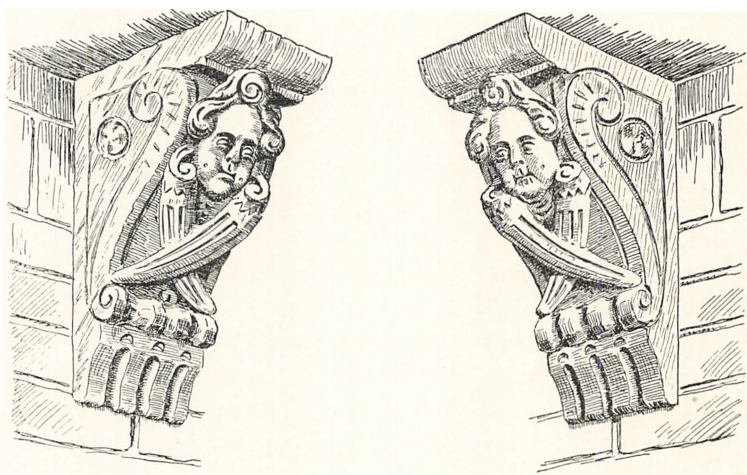

Lærerinde Margrethe Juul.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 49.
Gerchild Erichsen*

STOREGADE NR. 42-40

Tidl. Brænderiets Butik Nr. 42 nu Købmand Jens Sørensen,
Matr. Nr. 41 b.
„ 40 - Direktør O. Hammer,
Matr. Nr. 42 b.

Det er muligt, at disse Ejendommens Beliggenhed svarer til det, som Grundtaxten fra 1682 kalder „[Nr. 49] Sal. Anders Sørensens Arfvingers Gaard, Enchen iboer med en liden Hauge. Taxt 110 Rdl.“ Men nogen bestemt Linie ned hertil kan ikke føres.

Den Gaard, som laa her ved Branden i 1750, tilhørte omkring Aar 1700 Anders Mikkelsen Busk. 1705 solgt til dennes Stedsøn Jens Andersen Fævejle. 1707 til Anders Nielsen Busk (Søn af den navnkundige Raadmand Niels Christensen Skræder). 1713 til „Velfornemme Sr. Rasmus Sørensen Fævejle“.

Fævejles Enke giftede sig med Jens Nielsen Graulef, som i 1720 solgte til Sejer Jeremiasen Pind, Borger og Handelsmand i Grenaa. Han var født i Viborg og tog Borgerskab her i Grenaa ^{31/5} 1719.

I Sejer Pinds Hus fandt en af den Side 322 omtalte Voldsmænd Hans Hansen Nagelsmeds mange Meriter Sted, idet han her 20. Oktober 1724 overfaldt Tolderen Peder Themsen baade med Trusler og Haandgribeligheder. Begivenheden skal ikke omtales nærmere paa dette Sted, men derimod et andet Forhold, som fremgaar af Vidneforklaringerne i Sagen.

Hans Nagelsmed havde sammen med en anden Person, som ikke var indblandet i Overfaldet, men som maa optræde som

Vidne, drukket 3 a 4 Potter Øl i Sejer Pinds Hus, hvorefter de siden fortsatte hos den nærboende Jens Pedersen Høy. Da Loven nu ved Straffeudmålingen skelnede skarpt imellem, om Skældsord var faldet paa en Krostue, eller om de var faldet i et privat Hus, udspurgte Dommeren en Række Vidner for at høre, om de ansaa disse 2 Skippere og Købmænds Huse for at falde ind under Benævnelserne „Krostue“.

Et af de afhørte Vidner gaar i sin Forklaring ud fra, at det er noget som alle ved, at Sejer Pinds og Jens Høys Huse er Værtshuse, hvor man for Betaling kan faa baade Øl, Brændevin og Tobak¹⁾. Og da Dommeren spørger Vidnet, „om Sejer Pinds og Jens Høys Huse i højere Grad kaldes for almindelige Værts- eller Krohuse end som andre fornemme Huse i Byen, saasom den ene er Købmand og den anden Skipper“, saa lyder Svaret, at Øl, Brændevin og Tobak kan faas „lige saa vel hos de „villeste“ og andre som hos bemeldte tvende Mænd“.

Et andet Vidne erklærede, „at han kunde lige saa vel faa et Krus Øl hos Christopher Brochs, Jørgen Bangs, Niels Pedersens, Jens Graabechs og andre „smukke“ Steder, som hos Sejer Pind og Jens Høys“²⁾.

Det fremgaar altsaa med al ønskelig Tydelighed, at alle Byens Skippere og Købmænd, lige saa vel de fornemste som de mere jævne, mod Betaling udskænkede Øl og Brændevin i deres Bod [d. v. s. „Butik“] ogsaa til Fortæring paa Stedet. Det er derfor ikke at undres over, at man aldrig i Fortegnelsen over de forskellige Haandtering træffer en Kromand el. lignende, naar Forholdet var det, at alle Købmænd og Skippere i Virkeligheden havde en Art Krohold, blot uprivilegeret.

Sejer Pind kommer i Forhørene med mange rappe Svar. Et Sted staar der i Tingbogen, at han indrømmede, at han solgte saavel Øl og Brændvin som andre Varer baade til Byens Folk og Bønder og til „tilrejsende Logerende, alt for Betaling, men hafde han ikke anden Brug end Krohold, da kunde han ikke leve deraf“. Paa Sættedommerens Spørgsmaal, om det ikke var rigtigt, at han var i Slægt med P. Themsen og Byfoged Blichfeld, svarede Sejer Pind, at det kendte han ikke noget til „saasom han hafde ingen Slægt-Register derpaa uden det, at man var fra Adam af“.

Sejer Pind forlod efter en halv Snes Aars Forløb Byen, vistnok formedelst Pengevanskeligheder, og Byfoged Blichfelds Arvinger overtog i 1731 Gaarden for resterende Pantegæld. Den gik senere, formentlig ved Arv, over til Sønnen,

FRANTZ KNUDSEN BLICHFELD,

døbt $^{20/4}$ 1697, begr. $^{23/2}$ 1737. Efter at have taget teologisk Embedseksamen var Blichfeld i nogle Aar „Hører“, altsaa Andenlærer ved Latinskolen her i sin Fødeby. Han blev i 1729 kaldet til Sognepræst i Sahl og Gullev i Viborg Stift. Blichfeld var gift med Mette Christensdatter Winding, en Præstedatter fra Haasum. De var barnløse, men meget rige og stiftede derfor flere ret store Legater. Bl. a. betænkte baade Kirken og Latinskolen i Grenaa med meget betydelige Midler, f. Eks. ved Donationsbrev af $^{18/12}$ 1736 til Latinskolen 300 Rdl. og til Kirken 200 Rdl.¹⁾. I disse skriver Præsten selv, at han formedelst tiltagende Svagelighed, og da deres Ægteskab er barnløst, har overvejet, hvad de skal gøre med de Midler, som de efterlader sig, og han og Hustru har bestemt, at en Part deraf skal komme Skolen og Kirken i Grenaa til gode.

Pastor Blichfeld begravedes i Grenaa Kirke, formentlig i Familiegravstedet under det store pragtfulde Epitafium, som dengang hængte i selve Kirken, men som nu er flyttet ud i Vaabenhuset.

Efter Pastor Blichfelds Død solgtes Gaarden ved Auktion i 1743 til Hæderlig og vellærde Mons. Frands Pedersen Blichfeld, Sognedegn for Hammelev og Enslev for 100 Sl.dlr. Den benævnes i Skødet som „Sejergaarden kaldet“, altsaa en Mindelse om den tidligere Ejer Sejer Pind. — Degnen i Hammelev var Fætter til Præsten i Sahl og havde ligesom denne først i nogle Aar været Hører ved Latinskolen i Grenaa.

Efter hans Død gik den over til Datteren Inger Mallene [Magdalene] Blichfeld. Og hun var Ejerinde, dengang Gaarden nedbrændte ved den store Brand i Oktober 1750. Hun siger i Brandforhøret udtrykkelig „min eiende Gaard, som jeg delvis selv iboede og som bestod af 27 Fag Hus“. Hun var dengang 24 Aar gammel og ernærede sig som Sypige, men giftede sig Aaret efter med Snedker Terkel Erichsen, der for Resten allerede tidligere havde faaet Købekontrakt af Svigerfaderen paa Gaarden. Det er altsaa ham, der har ladet Gaarden opbygge. Hvordan det saa kan

Renæssanceknægt fra Porten
Storegade 40.

Storegade ca. 1900. Længst til venstre ses Bindingsværkshuset, nu Nr. 42, hvor tidligere Brænderiets Udsalg fandtes.

forklares med de to smaa morsomme Renæssanceknægte, der sad i Porten ud mod Gaden, og som nu sidder i Nybygningen, er ikke godt at vide. De er jo i hvert Fald meget ældre end fra 1750. Muligvis er selve Porten ikke brændt og disse Knægte overført efter Genopførelsen.

Efter Terkild Erichsen og Hustrus Død solgtes Gaarden i 1786 til Hattemager Peder Johansen Ross. Han boede her ikke længe. Kirkebogen beretter, at han forulykkede i Krag-Søe, hvori han blev fundet 6. Decbr. 1792. Enken giftede sig senere med Hattemager Niels Andreasen Aarsberg. 1834 Skøde til Teglbrænder Johann Jensen. 1842 Auktionsskøde til Købmand H. Hartvigson. 1846 til Høker Johannes Mathisen, der straks videresolgte til Købmandsfirmaet Koch & Lange. Koch blev faa Aar efter Eneejer af Firmaet. Naar han havde stor Interesse af at erhverve Gaarden her, saa laa det simpelt hen i, at den var beliggende i Forlængelse af hans Gaard og Brændevinsbrænderi paa Lillegade og endvidere var Genbogaard til Nr. 51 paa Storegade, som Koch ligeledes ejede, og hvor han havde store Stalde til Studedefning. Den skulde altsaa tjene som Gennemkørselsled fra Forretningen og Brænderiet paa Lillegade og ud til Storegade. Desuden fik Konsul Koch senere Tilladelse til at lægge en Rørledning under Gaden, hvorigennem Bærmen fra Brænderiet førtes over i Fedestaldene, hvor den direkte pumpedes op som Foder til Studene (se heri Side 276). Da Koch i 1862 solgte Brændevinsbrænderiet til Proprietær Hercules Hoeck paa Christians-

minde, medfulgte baade nærværende Gaard og Gaarden Nr. 51 med Fedestaldene.

Koch og senere Hoeck solgte Brændevin til Byens Købmænd. Der var dengang opfundet en Forbedring med Brændevinen, saaledes at den filtreredes, vistnok for at gøre den fuselfri. Jeg har hørt fortælle, at et saadant Apparat var meget kostbart (vist 12,000 Kr.), og at Hoeck derfor ikke vilde anskaffe det. Købmændene her klagede da over, at hans Brændevin ikke var saa god som den udenbys og vilde ikke handle med den. Som et Modtræk indrettede saa Hoeck selv en lille Købmandsbutik hernede i Storegade Nr. 42, som han lod bestyre af den tidligere omtalte Peder Hansen, af Folk kaldet Per Fynbo og af Børnevittigheden „P. Finbrød“. Han forhandlede selvfølgelig fortrinsvis Hoecks Brændevin, men for øvrigt ogsaa andre Købmandsvarer. Saa vidt jeg mindes, har jeg i Grenaa Avis fra engang i 70erne læst om en Krig, som opstod mellem Hoeck og Købmændene angaaende Prisen paa Brændevin, som Hoeck nedsatte for at skaffe sig større Afsætning.

I 1882 solgte Hoeck Hus og Forretning til nævnte Peder Hansen. 1890 Skifteretten til Arrestforvarer Peder Koppel. Dennes Svigersøn, Købmand Jens Sørensen, fortsatte nogle Aar Forretningen i den lille gammeldags Butik. Derpaa lod Koppel i 1900 det gamle Hus med Renæssance-Knægtene nedbryde og opbyggede den nuværende Ejendom.

Efter at have taget Afsked som Arrestforvarer flyttede Koppel herved, tilskrev sin Datter Karoline Koppel Huset, men solgte det efter hendes Død i 1911 til den nuværende Ejer, den ovenfor omtalte Købmand J. Sørensen.

SØREN PEDER KOPPEL

født ¹²/₃ 1832, død ¹⁸/₈ 1921. Borgerskab som Bødker ²/₇ 1860. Arrestforvarer 1864—1899. Gift med Andrea Møller, (Datter af Hattemager Møller i Grenaa), født ¹⁹/₄ 1836, død ²⁰/₁₁ 1912.

P. Koppel var af gammel Grenaaslægt, idet han var Søn af Bødker Frederik Koppel, der var af jødisk Oprindelse, men hvis Moder boede her i Byen. Koppel lærte Haandværket hjemme hos sin Fader og blev selv senere Bødkermester. Men kort efter blev han Kommunens Opsynsmand og atter faa Aar efter, nemlig i Krigsaaret 1864 efter Arrestforvarer Svendsens Død dennes Efterfølger. Lønningen som Arrestforvarer var dengang ganske ringe, og til Fangernes Forplejning ydedes kun 10 Øre pr. Dag. Men ved megen Flid og Sparsommelighed og ved en dygtig Hustrus Hjælp klarede Koppel sig godt. Han var en pligtopfyldende Mand

og samtidig dermed velanskrevet hos sine Medborgere. Koppel fik i Aarenes Løb mange offentlige Smaahverv. Han udnævntes i 1896 til Dannebrogsmænd og blev i 1914 Æresmedlem i Grenaa Haandværkerforening, hvor han i ca. 35 Aar havde været Bestyrelsesmedlem og Kasserer.

I 1899 søgte Koppel paa Grund af Hustruens Svagelighed Afsked som Arrestforvarer. Men da han selv var fuldt rask og rørig, beholdt han endnu i lang Tid sine Smaahverv og var paa Færde fra aarle Morgen og Dagen lang som den særdeles virksomme Mand han var.

I sin høje Alderdom havde han det Uheld at falde og brække sit Ben, saa han siden havde Besvær med at gaa. Han levede dog flere Aar efter og døde efter faa Dages Sygeleje i sit 90' Aar som en af Byens ældste Mennesker og en af dens mest kendte Skikkelser.

Arrestforvarer P. Koppel.

STOREGADE NR. 40

nu Direktør Hammer, Matr. Nr. 42 b.

Til den lige omtalte Ejendom mod Vest, altsaa Nr. 42, hørte fra de ældste Tider en stor Have, som strakte sig baade bagved og ud mod Øst. I 1831 frasolgte den daværende Ejer, Hattemager Niels Andreasen Aarsberg, et Stykke af denne Have og 7 Fag Hus til sin Naboerske mod Øst, Enkemadam Jensine Elisabet Kruse. Disse 7 Fag Hus og Have var udlejet, bl. a. en Tid til Konsul Koch, og fulgte med ved Gaardens følgende Ejerskifter. Omkring ved 1884 fik 2 Murermestre, Andreas og Marius Pedersen hele Komplekset udlagt. De udskilte de omtalte 7 Fag med Have, opbyggede der det nuværende Hus og solgte det i 1887 til Realskolebestyrer J. Bertelsen. 1893 Mageskifte fra Bertelsen til Direktør A. Jensen. 1896 Skøde fra Jensen til Tandlæge O. Hammer. Det er altsaa gaaet saadan med Grunden til denne Ejendom, at den oprindelig er en Del af Naboejendommen mod Vest, som i 1831 frasolgtes, formodentlig for at skaffe Penge, og forenedes med Naboejendommen mod Øst. Men som saa i 1887 atter solgtes fra Ejendommen mod Øst og udskiltes som en selvstændig Ejendom. Imellem disse to Aarstal ligger Byens Matrikulering (iflg. Lov af $1\frac{1}{2}$ 1863), der jo altsaa har givet sig Udslag i, at Ejendommen har Matr. Nr. 42 b, uagtet den oprindelig har været en Del af nuværende Matr. Nr. 41.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 50.
Gotfrid Witmar.*

STOREGADE NR. 38

Slægten Kruses oprindelige Hjemsted,
nu „Familiegaarden“ (Ejer Gartner V. Larsen).
Matr. Nr. 42 a.

I Byens Grundtakst fra 1622 følger [som Nr. 50—51—52 og 53] en Række Ejendomme, som alle tilhører en vis Rasmus Michelsen. De beskrives saaledes, idet Tallene i Parentes angiver Rækkefølgen. I Taksten staar de uden Tal.

[50] Rasmus Michelsens øde Ejendom.

[51] „Den gaard Peder Foged tilforn beboede, tegt med tag, og nu tilhører Rasmus Michelsen, og [som] Anders Giødsen beboer. 8-10 Gulf Huus och ingen endnu beboer flere derudj. — Taxt 60 Rdl.“

[52] „Noch den gaard Rasmus Michelsen self beboer, tegt med tag, Taxt 120 Rdl.“

[53] „Noch tvende Lejwaaninger, som beboes af Peder Hiord og Boel Vefpige. Taxt 20 Rdl.“

Der er ingen som helst Mulighed for at føre noget Bevis for, hvor langt disse 4 større og mindre Ejendomme har strakt sig. Men efter bedste Skøn og naar alle de forhaandenværende Efterretninger tages i Betragtning, vil jeg mene, at disse 4 Grunde, som altsaa dels har ligget øde hen, dels haft en Gaard, der er en af Byens højst takserede (120 Rdl.), og dels endelig 2 smaa Lejehuse, at disse Grunde tilsammen svarer til nuværende Storegade 38, 40 og 42, altsaa „Familiegaarden“, „Gl. Gæstgivergaard“ og „Præstegaarden“.

40 Aar senere er Ejeren Søren Nielsen Dolmer [eller Dolmergaard], efter hvem Gaarden en Tidlang kaldes „Dolmergaard“.

I 1726 bliver hans Søn, Jens Sørensen Dolmer Ejer. Han har Borgerskab af ²⁰/₂ 1702 og er gift med Dorthea Sophie Rasmusdatter, Datter af Rasmus Jørgensen, der boede i Albøge og var Herredsfoged i Sønderherred og Birkedommer i Baroniet Høgholm. Hun var altsaa Søster til den meget ansete Jørgen Rasmussen Bang (se heri Side 169) og til Jens Jensen Bangs Kone (se heri Side 212).

Jens Dolmer var en af Byens mest ansete Borgere. Han var en Tidlang den ene af Byens Oldermænd, d. v. s. at han havde Tilsyn med, at Grandebogens mange Bestemmelser angaaende Fælleskæret og af en hel Række andre Forhold, som udsprang af hele Byens daværende landlige Forhold, overholdtes. Han maa

i den Egenskab sagsøge nogle Borgere, som havde holdt Faar og Lam i Fælleskæret uden om Byens Hyrde, og som med Magt sætter sig imod, at Dyrene blev drevet ind i „Vangehuset“, hvorfra de kun kunde „udløses“ mod Betaling af Bøde.¹⁾

Paa nærværende Bogs Side 153 og 154 er endvidere fortalt, at Jens Dolmer lod sig leje til at befordre Madam Gjørup til Aalborg (ved en Fejlskrivning er der det paagældende Sted kommet til at staa Aarhus i Stedet for Aalborg). Paa den Rejse mistede Madam Gjørup et Rejseskrin med et meget kostbart Indhold. Jens Dolmer gjordes ansvarlig derfor, og efter en meget langvarig Proces idømtes han at erstatte det stjaalne (eller bortkomne) Skrin og Indhold med 138 Rdl. I modsat Fald vilde der blive gjort Udlæg hos ham for Pengene. Det var dengang et uhyre Beløb, og det ser ikke ud til, at Jens Dolmer har kunnet udrede det. Sagen har sikkert fremskyndet hans Død, som indtraf kort efter Dommen, og i 1731 solgtes Gaarden ved Auktion til „Velforn. Sr. Niels Christensen Degn, Skipper og Borger i Grenaa, for 53 Rdl., hvilke Penge er anvendt til Afbetaling paa Boets Giæld“.²⁾ Dommen maa jo have været et knusende Slag for ham, siden den drejer sig om et Beløb, som er halvtredje Gange saa stort som hele det, hans Gaard indbragte.

Dolmerslægten var i Tiden omkring 1700 ubetinget sammen med Slægten Bang, med hvem den var besvogret, Byens fornemste Skipper- og Købmandsslægt. Byens Borgerskabsprotokol viser, at ikke mindre end 7 Personer med Efternavnet Dolmer tager Borgerskab i Tiden mellem 1694 og 1710. Men ved Jens Dolmers Død var det altsaa gaet meget stærkt tilbage.

NIELS CHRISTENSEN DEGN

var født paa Helgenæs. Borgerskab i Grenaa ¹³/₁ 1723, begravet ¹⁸/₅ 1755, gift med Karen Hansdatter, begr. ⁸/₁₀ 1757.

To store Ulykker ramte Niels Christensen, mens han boede her, en til Vands og en til Lands. I 1748 strandede hans Jagt „Immanuel“ paa Stavnshoved „i et haardt Guds Vejr“ og gik helt til Grunde. Den var lastet med Brænde fra Bønnerup Strand, som var bestemt til København. Saa havde han faa Aar i Forvejen opført sig et nyt, smukt Stuehus. Mange byggede jo endnu dengang med Straatag og lerklinede Vægge uagtet Brandfaren. Men Huset her var med Tegltag og murede Vægge, og til Opførelsen laante Degn 200 Rdl. mod Pant i Huset, der bestod af 40 Fag. Faa Aar efter, det var i 1751, kom saa den store Brand, hvor ogsaa dette Hus fortæredes af Ilden. Af alt sit Indbo fik

Ejeren kun reddet et Chatol og en Sengs Klæder. Ved Brandforhøret erklærede han, at hele Resten af hans Indbo tillige med Korn og Kiøbmandsvarer var brændt. Og 4 Vitterlighedsvidner afgav det Vidnesbyrd, at Degn var „geraadet i yderste Armod og havde fornøden at søge sine Venner og andre Christne om en villig Hjælp i Jesu Navn“.') Det varede da ogsaa 2 Aar, inden han fik Gaarden genopført. Inde i Porten sidder endnu en Stolpe fra den Tid, som bærer hans og hans Hustrus, Karen Hansdatters, Navnetræk.

~ N. C. J. 17 † 53 K. H. J. ~

I 1757, kort før sin Død solgte Niels Christensens Enke Gaarden til „Edle og Velforn. Chirurgus Sr. Johan Gotfred Witmar“ for en Købesum af 250 Rdl.

Nævnte Chirurgus Witmar ægtede samme Aar ved Juletid Naboens Datter, Jfr. Cathrine Marie Jensdatter Høy, hvis Fader ejede Gaarden, som laa lige Øst for denne. Hvor længe Witmar har været „Læge“ i Grenaa, vides ikke. Bestillingen var jo dengang „hverken til at leve eller dø af“. I Skatlisten for 1761 ses, at han overhovedet ikke var ansat til en Skilling i Skat ud over 10 Skilling i Vægterpenge og 1 Mark i Sprøjteskat, Afgifter, som paahvilede alle Ejendomme, uanset Ejerens økonomiske Forhold. Men maaske kommer det af, at han som Kirurg hørte til de privilegerede, der var fritaget for at svare „borgerlig Tyng“. I Foraaet 1762 solgte hans Hustru Gaarden. Salgssummen var 290 Rdl. Hun skriver i Skødet: „med min kiære Mands Villie og udi hans Fraværelse“. Om Witmar har været i Felten eller ude at søge en bedre Virkeplads, vides ikke. Køberen, Jens Poulin Winther, var Søn af Sognepræsten Poul Winther. Han tog straks Borgerskab som Købmand og boede her en halv Snes Aar, men flyttede derefter i 1770 op paa Torvet, idet han byttede Gaard med Anders Stiesens Enke. (Om Winther se nærmere heri Side 156). Hendes Datter, den 20aarige Anne Cecilie, ægtede ^{18/10} 1776 Skomager Mads Andersen Muurmand. Han var af gammel Grenaa-slægt og fik uden særligt Skøde Gaarden overdraget af Svigermoderen kort efter Brylluppet. Anne Cecilie døde faa Aar efter, og Muurmand ægtede „Anne Jensdatter Busch, hans Tienistepige“, som der staar i Kirkebogen. Muurmand kom efterhaanden i økonomiske Vanskeligheder, og som et Kuriosum kan nævnes, at han engang ved en Pantsættelse af Indbo ogsaa lader anføre „1 Bibel taxeret til 4 Mark og 1 Huus-Postille til 1

Rdl.“ Det er det eneste Tilfælde, hvor jeg mindes at have set disse Bøger sat i Pant, og et af de faa Tilfælde, hvor Bøger overhovedet i hine Tider nævntes som Panteobjekter.¹⁾ Tilsidst gjorde Svogeren fra første Ægteskab Udlæg i Gaarden for sin indestaaende Arv, og den stilledes med Mads Muurmands paategnede Tilstaaelse til Auktion. Den blev „indsat“ for 200 Rdl. og siden for 150 Rdl., men ingen Bud skete. Endelig blev den „indsat“ for 124 Rdl., og Panthaveren bød 125 Rdl., med Tilføjelse, at hvis Muurmand inden 6 Uger kunde skaffe tilstrækkelig Kaution for dette Beløb + Omkostninger, maatte han beholde Gaarden. Det skete ikke, og Niels Stiesen blev Ejer. Han solgte den i 1792 med Tab til Skipper Hans Kruuse for kun 90 Rdl. Gaarden kom derved i Slægten Kruuses Eje og forblev der i et Par Menneskealdrer. Det bemærkes, at Slægten i de første Generationer skrev Navnet med dobbelt u og først hen i næste Aarhundrede bortkastede det ene. Det vil formentlig være mest praktisk, straks naar vi kommer til Sønnen Amdi at skrive med enkelt u.

HANS LAURENTIUS KRUISE

var født 1733 i Holbæk paa Sjælland, død i Grenaa $\frac{3}{1}$ 1809, $\frac{75\frac{3}{4}}{4}$ Aar gl. Borgerskab som Skipper i Grenaa $\frac{10}{6}$ 1792. Gift ¹⁾ med Kirstine Amdisdatter Bang, f. 1733, d. $\frac{21}{6}$ 1796. Gift ²⁾ „Enkemadam Schaarup i Aarhus, som er af lige Alder med ham“.

Hans Kruuse var, da han købte Ejendommen, allerede en noget ældre Mand. Og det følgende Aar, nemlig $\frac{30}{5}$ 1793, tilskødede han sin næstældste Søn, Amdi Chr. Kruuse „Gaarden, 3 Tdr. Sædeland, Kreaturer, Indbo og Købmandsvarer for 600 Rdl.“ og flyttede fra Byen. Og 4 Dage efter Købet holdt Sønnen Bryllup.

AMDI CHRISTIAN KRUSE

født i Hollandsberg ved Ørsted, frst. $\frac{14}{3}$ 1762, død $\frac{20}{11}$ 1830 (66 Aar gl.) Købmandsborgerskab i Grenaa $\frac{20}{1}$ 1795. Vicekonsul. Eligeret Borger $\frac{9}{8}$ 1804 til sin Død. Overformyndet $\frac{9}{8}$ 1804. Kæmner 1796 og 97. Gift $\frac{4}{6}$ 1793 m. Jensine Elisabeth Broch, frst. $\frac{1}{3}$ 1772, d. $\frac{28}{5}$ 1853.

For en Ordens Skyld maa jeg gøre opmærksom paa, at naar Grenaa Kirkebog ved Amdi Kruses Død angiver ham til at være 66 Aar gl., saa er det et af de mange Eksempler paa, hvor upaalidelige den Slags Angivelser tit var i ældre Tid. Efter dette skulde han være født i 1764. Gravpladen paa hans Kiste angiver 1761(?) og det virkelige Forhold, som fremgaar af Ørsted Sogns Kirkebog, er, at han er frst. i Ørsted Kirke $\frac{14}{3}$ 1762, altsaa sikkert ogsaa født samme Aar.

Amdi Kruse kom ved sit Ægteskab straks ind i Byens „bed-

ste Kredse“ og blev samtidig en meget velstaaende Mand, eftersom Hustruens Arv, som han fik udbetalt kort efter Brylluppet, var 867 Rdl.)

Elisabeth Broch var Datter af Købmand Hans Broch, der havde ejet den „Henningske Gaard“ paa Storegade (se heri Side 172).

Elisabeth Broch var den ældste af 4 Pigebørn og var tidlig blevet baade fader- og moderløs. Det er om hende og hendes Søstre, at der paa Forældrenes Gravsten, som endnu ligger paa Grenaa Kirkegaard, anvendes det i vore Øren mærkelige Udtryk: „deres efterladte 4 uopdragne Døttre“, der imidlertid er mere skikkeligt, end det ser ud til, og blot betyder noget som, at de endnu var i Barnealderen.

Hun var af en af Byens ældste Slægter, idet hendes Oldefader var Provst Ove Christensen Broch (Sognepræst i Grenaa 1686—1729, se Side 125), og hendes Farfader og Fader begge var Købmænd her.

Amdi Kruse arbejdede sig hurtigt op til økonomisk gode Kaar. Han havde Part i flere Skibe, og førte i egen Person i en Række Aar et af dem. Ved Skiftet efter Faderen, Hans Kruse, nævnes saaledes, at Amdi Kruse var „fraværende paa Sørejse“. Men efterhaanden har Virksomheden hjemme lagt saa stærkt Bæslag paa hans Tid, at han har maattet betro den Del af Arbejdet til andre. Han blev senere Eneejer af flere Fartøjer og havde sin egen „Søboe“ ved Stranden. Af Naboen mod Vest, den før omtalte Hattemager Aarsberg, købte han et Stykke af dennes Gaard og Have og indrettede der en større Tømmerplads, og af Naboen mod Nord, nemlig Hans Broge, der ejede „Aftenstjernen“ og tiliggende Naboejendomme, købte han en Gaard (Halvdelen af nuværende Lillegade Nr. 37, Charles Udsens), hvorved han fik fri Udkørsel til Lillegade.

Mad. Elisabeth Kruse
født Broch.
Efter samtidigt Maleri.

Amdi Kruse fik en Mængde Tillidshverv og kom ret snart til at spille en Hovedrolle i Byens Liv. Han blev omtrent alt, hvad en Borger dengang kunde blive: Overformynder, Kirkeværge, „Eligeret Borger“, d. v. s., at han sammen med 3 andre Borgere og Byfogeden skulde træffe Bestemmelse i en Række kommunale Sager, altsaa noget i Retning af det senere Borgerrepræsentant. Det var et meget anset Hverv og gjalt som Regel paa Livstid. Desuden var han mangeaarigt Medlem af Havne-

kommissionen, der var oprettet ved kgl. Resolution af ²⁵/₄ 1798 og var en selvstændig Institution uden Forbindelse med „de eligerede Borgere“. Og endelig blev Amdi Kruse Vicekonsul, vistnok den første af den Slags, der forekommer i Byens Historie.

Amdi Kruse døde ³⁰/₁₁ 1830 og begravedes med stor Honnør paa den nye Kirkegaard ved Nørreport. Paa hans Kiste var sat en sølvbelagt Plade, som ved hans Sønneson, gamle Kæmner Kruses Begravelse kom for Dagens Lys, og som nu findes paa Djurslands Museum. Enkelte Ord af den er forsvundet, men dens Indskrift lader sig dog nogenlunde læse og lyder saaledes:

„Denne Kiste
indeslutter det Forgiængelige af
Kjøbmand og Consul Amdi Christian Kruse
født i [Holland]sberg i Rougsø Herred d. . . . Februari 1761(?)
død her i Greenaae d. 30. November 1830.
En talrig Families Taarer og Venners
varme Deeltagelse vidne om hans Værd,
men kalde ei den savnede tilbage fra Lysets Egne,
hvor hans Aand nu boer.

Saa slumrer her en Fader, Mand og Ven,
Omkring hans Kiste Længsels Klager lyde,
Tidt Børn og Hustru til hans Støv gaa hen
Med Graad og Blomster Sorgens Hjem at pryde.
O, Held Enhver, der vel tilfreds som han
Med al sin Daad tør ende sine Dage,
Og hver, der saa begrædt som Ven og kærlig Mand,
Mod Jorden glad fra Himlen seer tilbage.“

Det var en Skik fra den ældre Tid, da fornemme Folks Kister nedsattes under Kirkens Gulv, at der paa Kistelaaget blev fastsaaet en saadan Metalplade, som berettede om den afdødes Liv og Virke. Efterhaanden som det blev Regel, at alle Kister sænkedes i Jorden, faldt Skikken med Kisteplader bort. Men vi har altsaa her et Bevis for, at den endnu, om end maaske undtagelsesvis, har været anvendt her i Byen for godt 100 Aar siden. Foruden ved Kruses Grav mindes jeg kun 2 à 3 Tilfælde, hvor der er gravet slige Plader op, og ingen af dem har været helt læselige.

Amdi Kruses Enke, Jensine Elisabeth, fik Bevilling til at hensesidde i uskiftet Bo og drev i en Snes Aar derefter Gaarden med dens Avlsbrug og dens Handel. Hendes Navn forekommer ofte i Retsprotokollerne ved Handler o. l., og man faar Indtryk af, at hun har været en særdeles betydelig og dygtig Kvinde.

Af deres 6 Børn blev 2 Skippere og Købmænd i Grenaa. Hans Broch er omtalt Side 138. Ove Broch Kruse ægtede Køb-

Storegade Nr. 38, Gaarden.

mand Rasmus Bangs Plejedatter Abigael Cathrine og overtog Bangs Købmandsgaard paa Lillegade (Nr. 30), som alle ældre kender under Navnet „Kæmner Kruses Gaard“, og hvori Slægten i de to næste Generationer hørte hjemme. En Datter blev gift med Fyrinspektør Justesen, en anden Datter med Godsforvalter Sass, en tredje med Købmand og Vicekonsul M. Fr. Jahnsen (Storegade Nr. 16—18).

Endelig kan nævnes en Plejedatter Jacobine Thorsen, hvis Familieskab med Kruserne jeg ikke kender. Hun opholdt sig som Husbestyrerinde hos Plejemoderen, der gjorde hendes Bryllup, da hun senere ægtede Købmand J. H. Brokmann.

Paa sine gamle Dage udlejede „Enkemadam Kruse“ Gaard og Handel til Handelsbetjent Niels Frederik Arentsen. Naar den ikke gik i Arv i Slægten, kom det ganske simpelt af, at begge Sønnerne paa det Tidspunkt forlængst selv havde etableret sig. Jorderne solgtes til Sønnen O. B. Kruse. Efter Elisabeth Kruses Død i 1853 købte førnævnte N. F. Arentsen, der ogsaa var en Købmandssøn fra Grenaa, Gaarden af Arvingerne, men døde selv faa Aar efter. 1856 ved Skifteudlæg til Grosserer A. C. Meulengracht, Aalborg(?) s. A. til Købmand R. A. Jørgensen.

RASMUS ANTON JØRGENSEN

født $18\frac{1}{2}$ 1825, død $26\frac{1}{12}$ 1877. Købmandsborgerskab $28\frac{1}{4}$ 1852.

Købmand R. A. Jørgensen var Broder til den meget kendte Kreaturhandler og Slagter I. A. Jørgensen „Gamle Jørgensen“ (Side 247) og havde selv først en Tid været Kontorist hos Toldkasserer, Ritmester Gether. Han nedbrød den gamle Bindingsværks Facade og opførte den Forside, som staar der endnu.

Storegade Nr. 38 (Familiegaarden).

Indad mod Gaarden er Forhuset derimod nogenlunde uforandret. Jørgensen skildres som en dygtig og energisk Købmand. Men han havde foruden Købmandsgaarden en stor Landejendom, hvis Drift ikke indbragte ham noget, men tvært imod ofte direkte kostede ham Penge. Han opkøbte Huder og Skind, modtog Tøj til Stampning fra Fannerup Mølle og var Fremstiller af Mjød i stor Stil.

Han opkøbte i det Øjemed Honning og nøjedes ikke med at købe, hvad der bragtes til ham, men rejste selv ud paa Opkøb. I en Aarrække ses i Grenaa Avis hans Avertissementer om, at han den og den Dag er at træffe i den og den Landsby og er Opkøber af Honning. — Formodentlig maa Smagen for Mjød i Tidens Løb være aftaget, saa der ikke længere var saa stor Af-sætning. Og i 1868 averterer Jørgensen i Gr. Avis, at han op-hører med Fabrikationen, og at de til Mjødbryggeriet anvendte Redskaber er til Salg.

Paa Grund af Optagethed af flere andre Foretagender for-pagtede Jørgensen i 1872 Forretningen til Frederik Jensen. Efter Jørgensens Død i 1877 Frantz Fridberg, der først var For-pagter, senere Ejer. Men den tidligere blomstrende Forretning var nu gaaet helt tilbage, og der blev ikke mere Købmandsgaard. 1884 Udlægsskøde til Murer Andreas Pedersen. 1909 Auk-tionsskøde til Maltgører Rasmus Jensen (f. ³¹/₇ 1861, d. ²¹/₉ 1923).

Denne havde begyndt paa bar Bund, som man siger, og sad oprindelig til Leje hos Murer Pedersen. I Gaardens østre Side-længe indrettede han et lille Maltgøteri, som han ved stor Flid, Dygtighed og Paapasselighed oparbejdede. En Tid efter købte Jensen den lige over for liggende „Gl. Gæstgivergaards Have“, som ejedes af Grenaa Haandværkerforening, og der opførte han

et fuldt moderne Maltgøreri, der gjorde ham til en velstaaende Mand, og hvorom er fortalt Side 262. — Ejendommen her solgte han i 1918 til Jens Chr. Nielsen. 1919 til Slagter Andreas Larsen, hvis Enke i 1927 solgte til Sønnen, Gartner Valdemar Larsen. Den gamle Købmandsgaard kaldes nu populært „Familiegaarden“, naturligvis formedelst dens mange Smaalejligheder og mange Beboere. Jeg har ogsaa hørt den benævne som „Sten-gaarden“, men dette Navns Oprindelse synes uforklarlig.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 51.
Sr. Erich Kleittrup.*

STOREGADE NR. 36-34

oprindelig Gl. Gæstgivergaard,
nu Nr. 36 Enkefru Jensen Matr. Nr. 43
„ Nr. 34 Præstegaarden — - 44

Den saakaldte „Gl. Gæstgivergaard“, altsaa Storegade Nr. 36, omfattede tidligere ogsaa Nr. 34, altsaa den nuværende Præstegaard. Disse 2 Ejendomme har i over halvandet Aarhundrede været samhørende, indtil de i 1867 skiltes ad, ved at Ejeren, Grosserer Kjørboe, frasolgte den østre Halvdel (d. v. s. Gæstgivergaardens Dansesal m. m.) til Byens daværende Distriktslæge S. A. Steenberg. Det er den Parcel, som i 1880 købtes af Grenaa- og Gammelsojns Sognekalde til Præstebolig.

Efter disse orienterende Betragtninger gaar vi tilbage til 1682 til Byens Grundtakst.

Efter hvad der er udviklet i Indledningen til foregaaende Gaard, hørte sandsynligvis dengang ogsaa Grundene, hvorpaa „Gl. Gæstgivergaard“ og Præstegaarden nu ligger, til omtalte Rasmus Michelsen. Den østligste Del af Ejendommene ejedes i Begyndelsen af 1700erne af forskellige Medlemmer af Familien Knapp. Det er en Slægt, som i Aarhundredet før har haft mange fremtrædende Medlemmer her i Grenaa. Nogle har været Raadmænd, en endog Borgmester. Men fra 1720 eller deromkring træffes de ikke mere hverken i Skattelister eller Skødeprotokoller.

Den midterste Grund, altsaa den med Gaarden, ejede og beboede Rasmus Michelsen selv. Borgerskabsprotokollen viser, at han har taget Borgerskab $\frac{7}{2}$ 1698 som en af de allerførste, der findes anført ved Raadstueprotokollens Indretning. Den næste Ejer er Jens Rasmussen Smed. Han solgte $\frac{4}{2}$ 1709 Gaarden, som da har en Bredde til Gaden paa 42 Al. og en Dybde paa

54 Al. til „Hæderlig og Vellærde unge Mand Sr. Anders Michelsen Basse, Collegæ udj den latinske Skole her i Byen“.

ANDERS MICHELSEN BASSE

oprindelig Hører ved Latinskolen i Grenaa. ^{27/1} 1710 Borgerskab [som Købmand]. Gift ¹⁾ Maren Sørensdatter Ginderup. Gift ²⁾ Ingeborg Ottesdatter, død ca. 1741.

Det er Dauws Annotationer, som oplyser, at Anders Basse i en Aarrække havde været Hører ved Latinskolen, mens Schmidt var Rektor.¹⁾ Og Skødets Ordlyd viser, at han endnu var ved Skolen, da han købte Gaarden. Rector Schmidt fortæller selv i et Brev, at han og Anders Basse havde „siddet sammen i Mesterlectien [d. v. s. øverste Klasse] i Aarhus Latinscole et Aar“.

Men Basse „kvitterede“ altsaa i rette Tid Skolevæsenet og slog sig paa Handelen. Og Tiden viste, at han havde Evner i den Retning og blev en af Byens største Købmænd.

Justitsprotokollerne giver rigt Stof til Belysning af Anders Basses Liv, mere end Pladsen tillader at benytte. Jeg skal blot minde om et Optrin, som er gengivet heri Side 76, og hvori fortælles, at han engang i et Selskab, hvor det gik meget lystigt til, træffer sammen med en tidligere Elev, Rasmus Katholm, som i Samtalens Løb bebrejdede ham, at han i hans Skoletid „havde givet ham for mange Hug“. Men Basse gav ham straks igen ved at sige, at havde han (Rasmus Katholm) faaet nogle flere Hug, saa havde han nok ikke levet et saa forargeligt Liv som Tilfældet var.

Basse var en af de Borgere, som i sin Tid (1728) rettede et meget skarpt Angreb paa Rector Schmidt, fordi han undlod at katekisere med Byens Ungdom. De spørger i Klagen Rector, om han ikke „med aller-forderligste vilde bekvemme sig til at catechisere for al Menighedens Ungdom her i Greenaae Kirke, saa at de saa vel som andre Guds Børn kand blive undervist i deres Catechismo og Børne-Lærdom og sjunge de Psalmer i Meenigheden, som af Høye Øvrighed er ordineret...“, eller om han i modsat Fald vil frasige sig Degnestolen og det Tillæg, den gav til hans Indtægter, „saa at en anden skichelig Persohn kand blive foreslagen til Embedet til Høyærværdige Biskoppens Approbation ..“.²⁾ I sit Svar herpaa nævner Rector Schmidt bl. a., at han... „iche for den alviidende Gud veed, hvorledes han haver forskyldt dette, at Monsør Basse, som den, der har frekventeret Mester-Lectien i Aarhus Dom-Skole med ham, saa og været hans Hører her ved Skolen paa 3 Aars Tid...“ kan rette et saadant Angreb paa ham og ikke engang betror ham sine Børn til

Undervisning. Der har altsaa været et meget spændt Forhold mellem de to tidligere Kolleger.

I 1723 har Basse en Sag mod 2 Medborgere, fordi de havde taget en Tømmermand fra ham, der havde lovet at bygge Basse et Skib og levere det færdigt til en bestemt Tid. Der staar i Vidneforklaringen derom en morsom lille Vending. „Jens Christensen erklærede at have lovet Basse at bygge ham et Skiberom (d. v. s. Fartøj), som ved Syn skulde være uden Last og Klage i alle optænkelige Maader. . . . Og skulde Anders Basse i nogen optænkelig Maade finde Arbejdet forhugget, maatte han uden ringeste Proces lade ham (altsaa Jens Christensen) sætte i *Bremerholms Jern* og ikke præstere ham en Skillings Værdi for det udførte Arbejde. . . .“¹⁾ Se, det kan man da kalde en Garanti for Arbejdets Kvalitet, som nok kan sige Sparto til alt, hvad der præsteres nu om Stunder.

I en selvstændig Artikel har jeg engang givet en paa de retslige Aktstykker bygget, udførlig Skildring af en lille Kærlighedshistorie, som Bases Datter Anna havde. Jeg gengiver den her i kortest mulige Træk. En Farversvend, Jacob Holst, var i Utide kommet af sin Plads hos Farvermester Morten Eskesen paa Søndergade. Basse gav ham „Logement“ i et Værelse i sin Gaard. Og da Holst nogen Tid efter blev syg, plejede Anna Basse ham. Det endte med, at de to unge blev forelsket i hinanden og forlovede sig. Holst mente, at han nok kunde faa kgl. Privilegium paa at nedsætte sig som Farver i Ebeltoft, og at de saa kunde gifte sig. Men dette mislykkedes, og Holst drog saa til København for om muligt ved personlig Fremstilling for Kongen at opnaa sit Ønske. Men det var forgæves. Kongen havde givet Farveren i Ebeltoft Privilegium paa at være ene om Farveriet og kunde saaledes ikke imødekomme Holst.

Han drog saa til Randers for at søge Arbejde der. Under sin Fraværelse fra Byen havde han sendt Breve til Anna og bl. a. sendt hende en Vest som Foræring. Men Faderen skøttede ikke om at faa ham til Svigersøn, saaledes som Sagerne nu stod, især da en af Byens Borgere havde anholdt om hendes Haand. Det var Købmand Jens Pedersen Høy. Han var ganske vist Enkemand og betydelig ældre end Anna, men han sad til Gengæld „i en god Næring“. Anders Basse skrev derfor et Brev til Jacob Holst og sendte ham samtidig den Vest tilbage, som han havde tilsendt Anna.

I Brevet, som er afskrevet i Justitsprotokollen Fol. 112 o. flg., stod bl. a.:

„..... Min Datter takker og er meget Ære skyldigst for haft Æresbevisning og Comportement af Dem. Hun saavel som os hendes Forældre undser sig for at paaføre Mons[ieur] nogen Bekostning, i hvorvel vi vel ved, at det er sket i god Intention og Erkendelse af Dem for Opvartning for Dem i sin [altsaa Deres] Svaghed, men som det gøres aldeles ikke nødvendig at recompensere Deres ringe Tieneste, sendes udskikkede og vel optagne Present tilbage, saasom min Datter er forsiunet med flere af de Slags Sorter. Takkendes ellers saa højt for som den haver været af høj Værdi, og saasom det Forslag af Mons[ieur] med at nedsætte sig i Ebeltoft mislingede sig, saa være det langt fra os at gøre Mons. en Slave af sin Parol, men løsgiver Dem paa Friheds Bane. Der kan altsaa staa Eder mange gode Raad og Lykke for og kan søge sin Fortun lykkeligen paa anden Sted.....

Greenaae, d. 18. August 1729.

A. Basse“.

Man mærker jo nok paa Sproget, at det var en tidligere Latinskolelærer, der havde skrevet det og udstyret det med mange smukke Sprogblomster.

Men Realiteten var jo dog den, at Jacob Holst afvistes som Svigersøn, og han var ikke fornøjet med at blive kasseret. Han sendte straks Anders Basses Brev til Grenaa til sin Fætter, den tidligere omtalte Tolder Mads Lysholt, der var en stiv Lovtrækker og altid var rede til at faa sat Processer i Gang. Det endte saa med Stævning, Vidners Indkaldelse og Breves Fremlæggelse. Mads Lysholt forlangte paa Fætterens Vegne Erstatning for brudt Ægteskabsløfte efter de bedste nyere Mønstre. Anders Basse maa imidlertid have set sin Regning ved at faa fredeligt Forlig i Stand og maa paa en eller anden Maade have overtalt Holst til en ven skabelig Ordning. Et Par Retsdage senere fremlægges nemlig i Retten et „Ophævelses-Brev“ fra ham, som gik ud paa, at Sagen var forliget.

Brevet, som var skrevet af Holst til hans tidligere Kæreste, lyder saaledes:

„Højtærede Ven og Mademoiselle Basse! Saasom fornemmes, at Deres Ægteskabs-Løfte til mig skulde være forandret, og De paany til Sr. Jens Pedersen Høy skulde være forlovet, da med Fornøjelse ophæves mit Forbud og Prætention i alle Maade og har consideret hos mig selv, at Lykken bliver mig med Guds Hjælp lige saa god. Derfor agter ikke at gøre mere Bekostning paa saadant unyttigt, men overleverer Dem til den, De har fattet større Inclination til, og takker for Deres gode Fornøjelse til mig og Æres Bevisning, samt ikke har andet paa Deres Person at sigte end det, der er skikkeligt og honnet, og det saa imellem os rigtig clareret og rigtig qvitteret.

Næst Kiærligheds og Velstands Forønskning lever jeg Deres beredvilligste Tjener.

Jacob Jacobsen Holst.
L. S.“

Mads Lysholt mødte paa Fætterens Vegne med Fuldmagt til at forlige Sagen og skulde paa hans Vegne betale Rettens Salarium og de paa Sagen anvendte Bekostninger.

Om Annas Følelser og Mening findes intet bevaret. Det var jo dengang Forældrenes Vilje, som afgjorde Ægteskaberne. Hun ægtede Jens Pedersen Høy, og de arvede senere Gaarden, som længe efter baade skriftlig og mundtlig benævntes *Bassegaarden*.

Anders Basse maa være død i det seneste 1734. Nævnte Aar fik nemlig Enken kgl. Bevilling til at hensidde i uskiftet Bo. Hun døde i 1741. Der opstod i den Anledning en Strid mellem de to Sønner, Michel Basse, der boede i Aarhus, og Laurentius eller Lauritz Basse, som var Farver i Hobro, angaaende 800 Rdl., som sidstnævnte skulde have modtaget som Laan af Moderen i 1738. Da Ingeborg Basse ikke selv havde Beløbet, havde hun nemlig laant det af Sognepræsten i Karlby, nu Sal. Kjeld Bøg, og straks overgivet Sønnen Pengene som Laan „til hans Professions Fortsættelse“. Som Sikkerhed havde hun til Kjeld Bøg pantsat Vistoft Sogns Konge-Tiende. Det var altsaa et Beløb, som Lauritz Basse skyldte Stervboet, men som han havde undladt at indbetale. Der fremlægges i den Anledning i Retten et meget hjerteligt Brev, som Moderen, Ingeborg Ottesdaatter, havde skrevet til Lauritz faa Maaneder, før hun døde, og hvori hun lægger ham paa Sinde at sende hende en Kvittering for, hvad han har modtaget. Man mærker den gamle Moders Omhu for, at der ikke efter hendes Død skal blive Splid mellem de tre Børn om Arven. Det er et saa smukt menneskeligt Dokument, at jeg synes, at det bør aftrykkes:

„Min hierteelskede kiære Søn, Lauritz Andersen Basse!

Som ieg hiertelig og inderlig længes efter at vide Tilstanden hos eder, helst siden ieg i lang Tiid ikke har erholdt nogen Skrivelse, vil ieg dog ønske, at dette maatte antræffe eder begge udj god Velstand, som da skulde være mig en Hiertens Glæde. Hos os er Tilstanden Gud skee Lov god, saa vi ikke kand fuldtakke den gode Gud, der hidindtil har forleenet os samtlige Helsen og Helbred.

Ellers har ieg denne Sinde at formane min elskelige Søn for Levned og Døds Skyld det først mulige skee kand, at gifve efter Løfte fuldkommeligen Afkald og Qvittering for Fædrene og Mødrene Arf, som ieg ikke har ringeste Tvifl paa jo sønlig vorder efterkommet, thi du min hierte Søn er jo bevidst, at du allerede har bekommet meere, end nogen af dine andre Søkende nogen Tid kan vente, og at sligt des bedre kan erindres og mig være videndes. Skulde Hierte Søn imod Forhaabning ikke føye mig derudj, som hand dog har forsikret skulle skee, naar forlangtes, vil i det Stæd nødvendig *extraderes* reede Penge, hvilket ikke just nu kand være din Leylighed; og ellers som før er meldt med aller første her paa Begjæring Hierte Søns udførlige Meening og *cathegoriske*

Svar, hvilken af Deelene du vil *præstere*, paa det at Sagen kand afgjøres i Kierlighed, og ikke desaaarsag formedelst dessen Efterladelse i siin Tiid skulde foraarsages nogen *Despute* iblandt eder, det ieg ikke vil formode. Næst Ønske, at ald Guds Velsignelse maa være over eder begge med allerhierteligste Hilsen til dig og gode Kieriste fra os samtlige lever ieg stædse og aldtiid til Døden min hierteelskede kiere Søns hulde Moder.

Ingeborg Sl. Basses“.

Greenaae d. 6. Juuni 1741.

Lauritz maa jo imidlertid ikke have sendt det ønskede „Afkald“, og der blev altsaa Uenighed mellem Brødrene angaaende de 800 Rdl. Sagen ses ikke afgjort i Tingbogen her, og formentlig er det kommet til en mindelig Overenskomst.

Søsteren Anna og hendes Mand fik Gaarden her med Jordegods, Indbo og alt hvad ellers nævnes kan.

JENS PEDERSEN HØY

født ca. 1686, død $\frac{4}{3}$ 1763. Borgerskab i Grenaa $\frac{14}{1}$ 1722. Kirkeværge bl. a. 1729. G. ¹⁾ $\frac{10}{12}$ 1723 med Enke Birgitte Kirstine Andersdatter Ring. G. ²⁾ iflg. kgl. Bevilling $\frac{9}{11}$ 1729 med Anna Andersdatter Basse, døbt $\frac{2}{8}$ 1709, død ca. 1790.

Maa jeg straks her indskyde en lille Oplysning, der viser, med hvor stor Forsigtighed man skal benytte de ældste Kilder, og hvor forklarligt det er, at der undertiden kan opstaa Fejl ved deres Anvendelse: Kirkebogen kalder i 1723, da Høy 1. Gang indgaar Ægteskab, hans trolovede Hustru „Birthe Kirstine Nielsdatter, Enke“. Skifteprotokollen efter Høys Død kalder hans første Hustru Birgitte Kirstine Andersdatter Ring. At det sidste er det rigtige ses af en Retssag i 1736, hvor Høy udtrykkelig nævnes som Anders Rings Svigersøn.

Efter dette lille Indskud gaar vi over til Jens Høy. Efter Svigermoderens Død i 1741 blev — som før nævnt — Anna Basse og hendes Mand Ejer af Bassegaarden. Men Høys maa vistnok allerede længe i Forvejen have ejet og beboet en Gaard ovre paa Lillegade. I hvert Fald opbyggede han sig paa Lillegade den smukke Bindingsværksgaard, som vi kendte under Navn „Bine Lunds Gaard“ (Lillegade Nr. 46). Og der boede han til sin Død. Gaarden her paa Storegade var udlejet, bl. a. en Tidlang til Byfoged Chr. Bager, som netop boede her i 1751 under den store Brand, hvorved han mistede alt, hvad han ejede.

Høy angiver ved Brandforhøret følgende: „Ved dend ulykkelige Brand, som skeede d. 7. Juni 1751, mistede ieg detzværre, som blev ganske fortæret og lagt i Aske: 1 stor Gaard paa dend Store Gade, som Byfogden Christen Bager sidst iboede: Isteraden [d. v. s. Stuehuset], som bestod af 5 Stuer, Kiøcken og Brøg-

Sidebygningen Storegade 36, som Jens Høy lod opbygge efter Branden i 1751.

gers, 3 Skorsteene, 2 Ovne og Maltkølle og en stor Kiælder, alt [med] Loft og teighængt og muurede Vægge, bestod af 20 Fag Huus à 20 Rdl. = 400 Rdl. Desuden blev spoleret og gandske i Støcher en Kachelovn paa 3 Skipund = 10 Rdl. Boehave = 10 Rdl. Packhuuset, 5 Fag teighængt, ialt 16 Fag à 15 Rdl. = 240 Rdl. 2 Boeder østen for samme Gaard 60 Rdl. Noch paa dend Liden Gades nordre Side en Længe Huus mod Gaden, hvorudj boede 6 Familier i goed Stand, bestod af 16 Fag „de syv Møller“ kaldet à 10 Rdl. = 160 Rdl. Summa 880 Rdl.“¹⁾)

Høy lod Gaarden genopføre, men saaledes, at de 2 smaa Lejevaaninger mod Øst inddrogtes i den. Det blev en anselig og solid Gaard af mægtigt Egetømmer, saaledes som det endnu den Dag i Dag er at se i Sidebygningen, som er bevaret. Gaarden var paa 34 $\frac{1}{2}$ Fag og assuredes for 550 Rdl.

For faa Aar siden fremdroges et Minde fra Gaardens Brand. Maltgører Jensen, som dengang ejede Nr. 36, lod foretage Gravninger under Gulvene i den omtalte Sidebygning. Det var vist med en Udvidelse af Kælderen for Øje. I Grunden fandt man da i godt 1 Meters Dybde under Jordoverfladen en Mængde brændt Korn. Her har altsaa ligget et Kornmagasin, og man har følgelig, da Gaarden opbyggedes, ikke engang givet sig Tid til at fjerne det helt eller halvt forkullede Korn, men lagt Gulvet til den nye Bygning direkte oven paa. Øjenvidner fortæller, at Kornet saa ud, som om det ikke var mere end ganske faa Aar gammelt.

Den saaledes opbyggede Gaard solgte Jens Høy i 1756 for 700 Rdl. til Edle og Velfornemme

SR. ERICH HANSEN KLEITRUP

Denne var af gammel og meget anset Grenaaslægt, Søn af Købmand og Skipper Hans Kleitrup (se Søndergade Side 81). Han var besvogret med Familien Broch, idet hans Søster var gift med Byens fornemste Købmand, Christopher Broch paa Søndergade. Han var ligeledes besvogret med Apoteker Herman Ponich Alberg, idet de var gift med 2 Søstre Lasson af Dragør.

Kleitrup begyndte straks en Handel i stor Stil. Han havde flere Skibe, bl. a. Jagten „Haabet“ paa 11½ Læster og Galeasen „De tre Søstre“, 17 Læster drægtig. Sidstnævnte, der havde kostet 1200 Rdl., lod han ombygge og kaldte den „Kammerherre Rosenørn“ efter Ejeren af Katholm, der havde laant ham 500 Rdl. til Ombygningen, og som fik Pant for Beløbet i Galeasen.¹⁾

Erik Kleitrup har vistnok haft betydelige Evner, men synes at have været Købmand af et Format, som var alt for storslaet til en lille By som Grenaa. Hans Dispositioner vidner derom. Og det endte da ogsaa med, at han allerede i 1764 maatte indgive Begæring om Konkurs. Han skriver selv i sin Konkursbegæring til Byfogeden saaledes:

„Kgl. Mayestæts Bye-Foged i Greenaae og Herritz-Foged over Nørre Herred og Birchedommer til Katholm Birch, Velædle og Velvise Hr. Niels Erich Behr!

En og anden indtruffen *Fatal* Omstændighed for mig i den Tid, ieg har boet og brugt Kiøbmandsskab her i Byen og deriblandt adskillige store Tab, som ieg paa Korn-Vahrer har tagen, har forvoldt, at ieg uden nogen min vitterlig Forseelse eller Forømmelse er geraaden i saadan betrycheligh Omstændigheder, at ieg ikke mere seer Udvej til at udbetale mine Creditorer, saaledes at ieg kan *conservere* min Credit og *continuere* min Handel, helst da den største Deel af dem, ieg er noget skyldig, nu trænger mig paa for deres Betaling. . . . . Jeg ser derfor for nærværende Tid ingen anden Udvej end at opgive min Boe til Øvrighedens Behandling . . . . . ligesom ieg da herved til velædle Hr. Byfoged som Øvrighedens og Rettens Middel her paa Stedet ganske opgiver og overleverer mine beholdende Effecter, rørendes og urørendes med Kiøbmands-Lager, Brefskaaber og Kiøbmands-Vahre, intet undtagen, og saaledes *declarerer* min Boe Fallit . . . . . bedende tjenst ærbødigt, at samme af Deres Velædelhed paa Rettens Veigne maa blive tagen under lovmæssig Behandling til min Giælds Betaling saa vidt kan tilstrække.

Jeg *recommanderer* mig ogsaa i Rettens *Affection* og forbliver med største *Estime*

Velædle og Velvise Hr. Byefoged Behr Deres tjenst-ærbødigste og skyldigste Tiener

E. Kleitrup.

Greenaae, d. 14. July 1764.“

En af de Poster, hvorpaa Kleitrup havde lidt de største Tab, var Tobakshandelen. Tobaksfirmaet P. Borres Opgørelse til Boet er paa 1912 Rdl. Derpaa var tabt 1407 Rdl., altsaa kun tilbage 25 pCt.¹⁾

Angaaende denne Side af Kleitrops Forretning vedføjjer jeg et Par Oplysninger. Tobakshandelen var monopoliseret og Kleitrup var af „Hof Agent P. Borre, København“ antaget og autoriseret som Eneoplagshaver af Tobak for Grenaa og Omegn med Forpligtelse ¹⁾ at afregne Kontant, dog at have 2 à 3 Maaneders *Delation* med Indbetalingen, ²⁾ altid at have et rigeligt Oplag af de forskellige Røg-Tobakker, og ³⁾ at stille Kaution for indtil 150 Rdl.

Som Kautionister for ham stod Købmændene Rasmus Schifter og Jens Nielsen Bang. Og da Borres Tab paa Tobakken som nævnt blev 1407 Rdl., saa fandt han sig beføjet til at indkræve de 150 Rdl. hos de to Cautionister.

De protesterede og henviste til, at Borre havde ladet Kleitrup faa et aldeles urimeligt Oplag af Tobak og en aldeles meningsløs Kredit, der var langt ud over de Forudsætninger, som de var indgaaet paa, og som derved delvis var Skyld i hele Ulykken. Men det hjalp ikke, de maatte betale. Og i Aarene derefter førte de saa Proces med Kleitrup om Tilbagebetaling og fik ogsaa endelig Dom derfor i 1767.¹⁾ Men hvad hjalp det? Kleitrup ejede ikke længere noget og trods hans bedste Ønsker derom kunde han intet betale. Han erklærer selv i et Brev derom: „..... Mine Venner undskyldte mig, er og kan ogsaa nok være ked af længere at vise mig Assistance, da de nu paa fjerde Aar har opholdt mig og mine /: og i andre Tilfælde, vist mere end de burde, til deres store Skade :/ alt uden at se det ringeste af deres Haab opfyldt.....“

Ved Konkursen i 1764 var Gaarden blevet solgt til Kleitrops Søstersøn, Thyge Broch, Forpagter paa Rugaard, for 951 Rdl. Hele Indboet solgtes til samme for 161 Rdl. Han udlejede Gaarden til Morbroderen og overlod ham Brugsretten til Indboet. Dette specificeres i alle Enkeltheder, og det kunde være fristende at aftrykke Listen som Helhed for at give et Billede af Møbler

og Inventar i et saadant større Købmandshjem. Af Pladshensyn maa jeg indskrænke mig til at anføre, at Størsteparten af Bordservicet endnu er af Tin. Efter Tidens Skik angives ved Fade, Tallerkener, Kopper o. s. v. Vægten, idet Værdien ansættes i ligefremt Forhold til, hvor mange Lod Tin der er. En Del af Servicet er dog af „Porcellain“: 4 brune Kaffekopper, 2 krusede røde og hvide Do., 2 Spølkummer, 5 Stk. røde og hvide Tallerkener med blomstret Glassering, 5 Do. med Bygningstegning, 2 Do. med Guldglassering „hvoraf den ene er lidt i Støcker“ o. s. v. Man ser, at Porcellæn dengang har været sjældent og højt i Kurs, siden saadanne enkelte Par Kopper, hvoraf endog „en er lidt i Støcker“, anføres i en Specification.

Af Møbler fandtes Tidens sædvanlige, som hørte til i et velstaaende Hjem: 1 Ege Skrive Chatol, 1 Egetræs Do. med Dragkisteskufer, 1 indlagt Dragkiste, 1 lidet Fløjbord med drejede Fødder, 1 lang Fyhrre Bord med aaben Fod, 1 blaamalet Skab med Laas og Nøgle, 1 rødmalet Kiste af hele Planker, 1 Lænestol med lukket Bagstykke og Ryslæders Overtræk, 4 Ryslæders Stole og — hvad der var en stor Sjældenhed i de Tider — 1 lidet Bogskab med 2de Glas Laager. Saa er der selvfølgelig andre Møbler, adskillige Senge af den Tids d. v. s. Alkovesenge med 4 Stk. Sirtses Gardiner og 2 Kapper over hver o. s. v.

Hvor længe Kleitrup saa er blevet boende i Grenaa, og hvordan han siden er flyttet, ser jeg mig ikke i Stand til at oplyse. Men Thyge Broch staar altsaa i en Del Aar som Gaardens Ejer. Da han ikke er bosiddende her, men dog paa mange Maader havde med Byen at gøre, kan det være rimeligt her at fortælle en lille Episode, som angaar ham. Forholdet var paa den Tid, at Bønderne skulde bidrage til Militærtjenesten ved at stille en Soldat for hver 32 Tdr. Hartkorn. De var derfor inddelt i Læg, saadan at de, der var i samme Læg, i Fællesskab skulde sørge for at skaffe en Soldat, der skulde møde nede i Holsten under Danmarks Deltagelse i den prøjsisk-engelske Syvaarskrig. Da Thyge Broch nu i Dolmer ejede ca. 16 Tdr. Hartkorn, var han sat i Læg sammen med nogle Strøgods- og Selvejer-Bønder i Nørreherred og skulde i Forening med dem „levere en virkelig Soldat“. I 1764, da de sidst skulde stille en Mand, tilbød Thyge Broch dem, at hvis en af dem vilde levere en Soldat, som plejede at koste 60 Rdl., saa skulde han som Ejer af de ca. 16 Tdr. Hartkorn nok betale Halvdelen af Udgiften. „Men da ingen af dem kunde eller vilde tage sig det paa, var de alle enige om, at Thyge Broch skulde paatage sig at købe Karlen og de andre betale deres Part

af Udgiften i Proportion til deres Hartkorns Størrelse“. Dette skete ogsaa. Thyge Broch „købte og betalte saa paa alles Vegne en Karl, der var fremmed“ og ikke fra denne Egn. Men da nu Bønderne skulde refundere Broch deres Part af Udgiften, blev der Vrøvl med en Del af dem. Det synes ikke, at de nægtede Brochs Ret til Refusion, men de gik ud fra, at ikke de, men Jord-ejerne, til hvem de betaler deres aarlige Afgift — altsaa bl. a. Aarhus Hospital, der havde en Del Jord i Dolmer — skulde betale.¹⁾ Sagen synes ikke at have fundet sin endelige Afslutning ved Retten her.

I 1778 solgte Thyge Broch, der nu var Købmand i Ebeltoft, Gaarden til Michael Lerche Munch, der ligeledes var Købmand i Ebeltoft. Munch var gift med en Datter af Forpagter Søren Mønsted paa Hessel. Han beholdt kun Gaarden i 2 Aar og flyttede saa ud til Sønder Mølle, som han i Slutningen af 1779 forpagtede af Svigerfaderen. Som bekendt hørte Sønder Mølle dengang under Hessel. Som et Kuriosum kan nævnes, at Munch, der var en Præstesøn fra Kolind og selv cand. theol., flere Gange, mens han var Møller ved Sønder Mølle, prædikede i Grenaa Kirke.

I 1780 solgte han til

SR. CHRISTIAN HERBST

født paa Constantinsborg ved Aarhus ca. 1749, død ^{17/1} 1808. Borgerskab i Grenaa ^{4/12} 1780. Gift med Jfr. Amalie Magdalene Steenstrup, Datter af Pastor Steenstrup i Grenaa, pers. Kapellan hos Sognepræst Risom i Grenaa, hvis Svigersøn han var.

Det bliver lovlig ensformigt at fortælle, at ogsaa for Herbst var der mange økonomiske Vanskeligheder. Det er, som om disse Købmænd, der stammede fra lidt „finere“ Hjem, havde svært ved at indordne sig under den jævne, slidsomme og nøjsomme Levevis, som jo nu engang var nødvendig i en Smaaby som Grenaa, og som dengang var det faste Grundlag for de Købmænd og Skipperes Velstand, der havde arbejdet sig op til Kaar, der var over det almindelige.

En af Pantsættelserne — det var paa en samlet Post bestaaende af 307 Lod Sølvtoj — viser ved de indgraverede Navne I. P. S. og A. C. B., at det stammer fra Hustruens Bedsteforældres Hjem i Aalsø Præstegaard. Na, Herbst slog sig nogenlunde igennem i en Række Aar, og da han i 1803 solgte Gaarden, blev han Fuldmægtig paa Konsumtionskontoret i Grenaa, i hvilken Stilling han døde faa Aar efter.

Enken ægtede Kompagni-Feltskiær Frederik Wilhelm Schu-

bert. Han var født i Danzig og boede paa Nørregade i Grenaa. Hans Ophold her i Byen har uden Tvivl staaet i Forbindelse med de store Indkvarteringer af Soldater til Kystforsvaret i Anledning af Krigen med England.

Gaardens Køber i 1803 var Handelsmand

JUST MØLLER

født ca. 1744, død ¹⁹/₂ 1808 (64 Aar gl.), gift ¹) Maria Mathiasdatter, gift ²)
¹⁸/₄ 1798 Ellen Margrethe Bang, begr. ²⁰/₁ 1834.

Just Møller var egentlig Snedker og Tømmermand i Fjellerup. Af Justitsprotokollen ses, at hans Hustru Maria Mathiasdatter var svagelig og sengeliggende. Og da deres Hus nedbrændte „af uopklarede Aarsager d. ²³/₁ 1795 Kl. 9 Aften, da de alle laa i den sødste Slummer“, var det paa et hængende Haar, at hun var indebrændt. Hun døde kort efter. Efter Branden flyttede Just Møller til Grenaa, hvor han købte et Hus, som han dog snart efter solgte og flyttede til Ebeltoft. Mens han boede der, indgik han i 1798 i Grenaa Kirke nyt Ægteskab med Ellen Margrethe Bang. Snart efter vendte han saa atter tilbage til Grenaa og købte altsaa i 1803 den Gaard, hvorom her tales. Han kaldes undertiden Handelsmand, men oftest Bygmester. En af de Bygninger, han har opført i Grenaa, nemlig det gamle Raadhus paa Torvet, staar den Dag i Dag som et smukt Minde om ham og vidner baade om en fint kultiveret Smag og om solidt og godt Arbejde. Som bekendt paabegyndtes det i 1805. Kunstforstandige Folk siger, at Just Møllers Stil i Raadhuset lader sig efterspore i adskillige smukke Bygninger paa Djursland f. Eks. Lykkesholms Hovedbygning og Sønder Møllegaard ved Grenaa. Om man deraf direkte kan udlede, at Just Møller ogsaa har opført disse, kan jeg ikke afgøre. Kort efter Raadhusets Fuldførelse døde Just Møller, ja det forekommer mig endogsaa, at jeg har set Regnskaber, der viser, at den endelige Opgørelse først fandt Sted efter hans Død.

Enken ægtede Koffardikaptajn Jens Johan Storm fra Porsgrund i Norge. Da Forloverne ved dette Bryllup er Købmændene Ras. Bang og Amdi Kruse, slaar det næppe fejl, at Ellen Margrethe Bang er Søster til førstnævnte. Af mundtlige Overleveringer ved jeg i hvert Fald, at hun er af Bang-Kruse-Slægten. Kirkebogen anfører „viede i Kirken uagtet Kongebrevs Havelse“.

Det ser ud til, at den gamle Købmandsgaards Rolle som saadan dermed er udspillet, idet Storm indrettede Gæstgiveri i Lokalerne. Og nu fulgte der en halvhundredaarig Periode, hvor den var Byens Gæstgivergaard, længe den eneste, længere endnu den mest søgte. Det var ikke saa mange Aar i Forvejen, at Byfoged

Aagaard i en officiel Indberetning om Byens Tilstand (1806) anføte følgende under Beboernes Næringsveje: „Gjæstgivergaarde haves ikke her, men samme ansees ei heller for nogen Mangel, da Byens Beliggenhed er saaledes, at kun faa Reisende hertil ankomme“.¹⁾

Storm døde i 1833 og hans Enke Aaret efter. Ved Testamente havde de bestemt, at deres ældste Datter Petrine Møller, der havde været hjemme hos dem, skulde arve Gaarden og Forretningen, som hun altsaa fortsatte efter deres Død. „Gjæstgiverske Jfr. Petrine Møller 41 Aar gammel giftede sig „hjemme i Huset“ 13. Febr. 1841 med Ungkarl candidatus philosophiæ Peter Hovenbech Bendixen 44 Aar gl.“ (Gr. Kirkebog).

Bendixen var vistnok Søn af Raadmand, Justitsraad Eske Bendixen i Randers og Dattersøn af Generalkrigskommissær de Fischer her i Grenaa. Det blev et kortvarigt Ægteskab, idet han døde allerede $\frac{1}{4}$ 1845 af Strubetuberkulose. Og saa fortsatte „Madam Bendixen“ altsaa Forretningen, som hun jo nok selv havde staaet for i en lang Aarrække. Af Folk, som har kendt hende, har jeg hørt, at hun var en særdeles velbegavet Kone, der var forud for de fleste af Datidens Kvinder baade i Forstand og i politisk og kommunal Interesse. Og det er næppe forkert at antage, at det er hende, som i de 20 Aar fra godt 1830 og til godt 1850 har været den ledende og styrende i „Gjæstgivergaarden“, og som skabte de Traditioner, som senere bevaredes der.

Som tidligere omtalt paa Side 261 havde Just Møller i 1807 købt Genboejendommen (den senere „Kordegne Johannsens Gaard“). Da Storm, der altsaa ved Giftermaal med Møllers Enke var bleven Ejer af denne Ejendom, i 1812 solgte den til Søløjtnant Wigelsen, forbeholdt han sig „den til Ejendommen hørende Have, som ligger fra Bygningens østre Hjørnestolpe og ned til Diget i Sønder“, altsaa den Grund, hvor nu baade Maltgørieriet og Grenaa Haandværkerforenings Alderdomshjem ligger. Og den Have vedblev at høre til Ejendommen indtil 1883 og var kendt af alle Grenaaensere under Navnet Gl. Gjæstgivergaards Have. Om denne Have og det Liv, som rørte sig der, er allerede fortalt paa Side 261.

Ved Aarhundredets Midte er vi kommet til det Tiaar i Byens Historie, hvor et bestemt Navn er det aldeles dominerende, nemlig J. N. Windings. I 1851 havde han købt Gaarden paa Torvet (nuv. Købmand Skovs). I 1852 købte han Gaarden her af Madam Bendixen. I den Anledning fik han „allerhøjeste Bevilling til at fortsætte det deri drevne Giæstgiveri“ og fik ligeledes ($\frac{20}{6}$ 1854) tildelt Gjæstgiverborgerskab i Grenaa. Mdm. Bendixen flyt-

tede over paa Lillegade til sine Slægtninge, Kruserne, og opførte i Kruses Have et Hus, hvor hun tilbragte sin Alderdom. Hun døde ²²/₆ 1875 og overlevede saaledes sin Mand i 30 Aar.

Vi vender tilbage til Gæstgivergaarden. J. N. Winding kom vistnok ikke i denne Omgang til selv at drive den, idet han samme Aar, han fik Borgerskab som Gæstgiver, nemlig 1854 solgte Gaarden til Carl Eduard Emil Rye. Der kom nu en Række hurtigt skiftende Ejere og Lejere, af hvilke ingen „spandt Silke“ dernede, og af hvilke flere rent ud gik fallit. Thi selv om der i Folks Bevidsthed stod en egen festlig Glans over Navnet „Gl. Gæstgivergaard“, saa var det altsaa ikke mere et Foretagende, der var fulgt af økonomisk Held. For Oversigtens Skyld nævnes Ejerne her i Rækkefølge, og senere vil der blive fortalt lidt om Livet i Gæstgivergaarden.

Om Rye skal det siges, at Brandtaksationerne viser, at han i Løbet af det Par Aar, han ejede Gæstgivergaarden, forbedrede dens Bygninger og Indre i en overordentlig Grad. Der lavedes en Række gode Gæsteværelser i den vestre Sidefløj og Staldbygning i den østre. Ogsaa Bygningerne til Gaden fik en gennemgribende Forbedring, saa Taksationssummen, der i 1853 var godt 7000 Rdl., i 1856 steg til ca. 11,500 Rdl. — Men Rye kunde ikke magte Foretagendet. Han rejste derfor samme Aar Ombygningen var færdig og blev Fotograf i Aarhus, i hvilken Stilling han havde mere Held med sig.

1856 Købekontrakt til Jørgen Gleerup. Han var en Gaardmandssøn fra Gjerrild og havde ikke Forudsætninger for at kunne drive et Gæstgiveri, men gik fallit allerede Aaret efter. Gleerup skildres som et meget dannet og kundskabsrigt Menneske af tiltalende Væsen. Han blev efter Grenaa-perioden Skuespiller, rejste bl. a. en Tid med Cortes's Skuespillerselskab. Han blev siden Danselærer og tilsidst Fotograf i Gjerrild. Han udgav en lille Bog „Erindringer fra min 3-aarige Rejse i Norge“ (Grenaa 1881), der viser, at han har haft nogen journalistisk Begavelse. I Slutningen af 1857 var Gaarden forpagtet ud til Forvalter H. Bruhn, der havde været Forpagter af Kalkværket ved Havnen, og senere blev Assessor i Randers og som for Resten en Tid var Byraadsmedlem i Grenaa.

Ved Auktion i 1858 blev J. N. Winding atter Ejer af Gæstgivergaarden for et

Jørgen Gleerup.

Bud paa 7,500 Rdl., uagtet den var vurderet til over 11,000 Rdl. Han udlejede den til Gæstgiver J. A. Brechwoldt. I 1861 er det stormende Tiaar, i hvilket Winding bogstavelig tog Vejret fra Grenaa, og i hvilket han ustandselig købte, solgte og byggede, omsider til Ende, og hans Fallit indtraf (^{30/3} 1861). Gæstgivergaarden blev overtaget af Kreditforeningen og af denne i 1861 solgt til Grosserer F. W. Kjørboe i København, der først forpagtede og derpaa i 1862 solgte den til Frederik Emil Baagøe.

1867 fra Baagøes Fallitbo tilbage til Grosserer Kjørboe. 1873 til Gæstgiver Hans B. Bonke, der tidligere havde været Gæstgiver ved Havnen, men nu flyttede op til Byen. 1877 Mageskifte fra Bonke til Købmand Duusgaard i Ringkøbing m. fl. Bonke flyttede op paa Torvet, hvor han drev Gæstgiveri til sin Død (se Side 64).

Efter denne lange og tørre Ejerrække, vilde jeg gerne paa Grundlag af de ældste Grenaa-Avisers Beretninger og paa mundtlige Meddelelser fra gamle Grenaaborgere give et lidt mere muntret Billede af Livet i den gamle Gæstgivergaard.

Hvordan der har været i Gæstgivergaarden i Storms og Bendixens Dage, derom haves ingen som helst Efterretninger. Men i Slutningen af Mdm. Bendixens Tid stiftedes „Grenaa Musikforening“, hvis Leder var den musikalske Postassistent Christian Bigum, og i hvis første Bestyrelse bl. a. sad Købmand Starck og Garver Nørregaard. Foreningen stiftedes 15. Januar 1850. De indledende Møder afholdtes i Raadhussalen, der dengang var Byens eneste „større“ Lokale. Men straks efter flyttede man ned til Mdm. Bendixen, hvor Møder, Koncerter og Dans holdtes den følgende Tid. Det var det faste Program, at der den første Onsdag i hver Maaned holdtes en Koncert for Medlemmerne, den begyndte Kl. 7 og efterfulgtes af Dans, som sluttede Kl. 12 præcis. Uagtet Foreningen ved en meget skrap Ballotering afviste en stor Del af Byens Borgere, navnlig Haandværkerne, fra at blive Medlemmer og deltage i Koncerterne og Ballerne, var Tilstrømningen dog stor og Pladsen alt for lille. Saaledes skriver en Indsender i Gr. Avis (^{20/2} 1850):

„Efter at de, ifølge Indbydelse af Musikforeningen foranstaltede Concerter nu have taget deres Begyndelse, udtaler Indsenderen heraf vist Manges Tak for den behagelige Nydelse og Adspredelse disse giver, og som fortjener saa megen mere Paaskønnelse, som herved, for en Bagatel, ydes en Opmuntring, der ellers var uerholdelig, da Byen forøvrigt er temmelig blottet for Fornøjelser.

At Nydelsen imidlertid meget hæmmes, som Følge af det lille Locale, hvori Concerterne og de paafølgende Assembléer finde Sted, er saa indlysende og ofte følt af Grenaa og Omegns Beboere, at dette ikke behøver videre at udvikles. Indsenderen nærer imidlertid det Haab, at ligesom Mange glæde sig ved den Nydelse, der ydes, saaledes vilde vist ogsaa Mange være beredvillige til at understøtte en Opfordring, der gik ud paa at tilveiebringe de fornødne Midler til Erhvervelsen af et større Locale, ved hvis Erholdelse ikke alene de saa heldigen paabegyndte Concerter og Assembléer kunne foretages i en større og behageligere Udstrækning, men hvorved Udsigt ogsaa blev aabnet for andre Fornøjelser, saasom Skuespil saavel af Dilettanter som af omreisende Selskaber.

Vilde derfor et Par af Byens driftige og sagkyndige Mænd sætte sig i Spidsen for et saadant Foretagende, er der neppe Tvivl om, at det vilde krones med Held, saa meget mere, som et Par Udveje formentlig staae aabne for Realisering deraf, nemlig for det første ved at søge at formaae Madam Bendixen til, enten for egen Regning, eller ved Actier, at lade opføre et hensigtsmæssigt Locale, eller for det Andet ved muligen at foranledige Raadstuesalen givet en forøget Dybde ved en Tilbygning paa Piller, eller endelig for det Tredie ved at træffe en Overenskomst med Kjøbmand Winding om, at erholde et passende Locale i den Bygning, som af ham, efter Sigende, er paatænkt opført til Foraaret. Indsenderen heraf har ikke tilstrækkelig Sagkundskab til at bedømme, hvilket Foretagende, der kunde være det hensigtsmæssigste til at fremme ovennævnte Øiemed, men har ved disse Linier ikkun til Hensigt, at henlede Kyndiges Opmærksomhed paa en Foranstaltning, hvis Udførelse i høi Grad vilde fortjene Paaskjønnelse.

6 n“.

Hvilken Nybygning det var, at Winding paatænkte at opføre i Foraaret 1851, og hvori der eventuelt kunde blive Plads til et Lokale, ved jeg ikke. Men det kan næppe fejle, at den ovennævnte Artikel har givet Winding Mod paa at skaffe Byen en tiltrængt Koncert-, Danse- og Forsamlingssal. Og det er rimeligt at antage, at det er med Henblik derpaa, at han i 1852 købte Gæstgivergaarden af Mdm. Bendixen. Han lod straks efter det østlige af de to Bindingsværks Forhuse nedrive og opførte paa Grunden en Nybygning. Det er den nuværende Præstegaard.

Ved Brandtaksationen den 10. Oktober 1853 beskrives den saaledes: a) Forhus til Gaden 19 Fag. 37 Al. langt, 14 Al. dybt, 6 Al. højt, opført af Grundmur i 1. Etage. Tegltag, 2 Skorstene,

Fjællegulv, Gipsdække overalt. Indrettet til Forstue, Sal og 4 andre Værelser. Takseres à 170 Rdl. pr. Fag til 3,220 Rdl.

Den anden Halvdel af Forhuset, altsaa den vestre Del, som var af Bindingsværk, blev staaende uforandret og stod takseret til 1000 Rdl. Sidebygningerne var ligeledes uforandrede. Det er altsaa den Bygning, som blev Gæstgivergaardens Dansesal, og hvori en Række muntre Fester afholdtes de følgende Aar.

Den tidligere nævnte Musikforening, der altsaa i Begyndelsen havde været generet af Pladsmangel, kunde nu bedre udfolde sig. Og til Musiklivets Fremme stiftedes nogle Aar senere (^{30/11} 1856) yderligere en Sangforening, som begyndte med 40 Medlemmer. Dens Bestyrelse var Chordegnerne Johannsen, Læge Richter, Sadelmager Henrichsen, Apoteker Dahl og Købmand Starck. Den Mand, som ledede dens første Øvelser, var en Syngelærer Jean Berg fra København, der i Avisen tilbyder Sangundervisning, og som desuden gav sig af med Portrætmaleri. Senere blev Chr. Bigum Sangforeningens Leder. Foruden de aktive Medlemmer havde Sangforeningen mange passive, som forlystedes med visse aarlige Koncerter med paafølgende Bal. En Indsender klager i Gr. Avis over, at Medlemmerne faar for lidt for Pengene. Læge Richter svarer ham i næste Nummer med, at det er umuligt med de Pengemidler, der er til Raadighed, at give mere end 3 Koncerter med Bal om Aaret.

Undertiden slog Sangforeningen og Musikforeningen sig sammen om en fælles Koncert. Og en Gang om Sommeren arrangerede de en fælles Udflugt, under hvilken de forlystede Medlemmerne med Sang og Musik. Et Aar var de i Ebeltoft, et andet Aar paa Anholt. Sidstnævnte Tur var saa vellykket, at en Indsender i Gr. Avis opfordrede en af Deltagerne til at give en Beskrivelse af Turen og faa den optaget i Avisen, hvad ogsaa skete.

Imidlertid var det ikke blot Musik- og Sanglivet, der blomstrede inden for Gæstgivergaardens Vægge. Ogsaa Dilettantkomedien havde sine ivrige Dyrkere. Blandt de virksomste var i Begyndelsen Købmand C. N. Balle, som havde Forretning paa Hjørnet af Østergade og Nørregade. Han var, som man siger, ligefrem „bidt af en gal Skuespiller“. Han brillerede som Klokke Link i „Nej“ og „Ja“, som Skytten i Erik Bøghs „Fastelavns-gildet“ o. l. Ogsaa Værten selv, den omtalte Gleerup, der senere blev virkelig Skuespiller, var ivrig Dilettantskuespiller. Ellers kan nævnes Læge Richter, Bogtrykker Lemmich og Arrestforvarer Svendsens Datter, den smukke Amalie Svendsen, som kort efter blev gift med Lemmich. Af andre Stykker, som opførtes

paa Gæstgivergaardens Scene, kan nævnes „En Søndag paa Amager“, „Aprilsnarrene“, „Intrigerne“, „Eventyr paa Fodrejsen“, „Valbygaasen“, „De Uadskillelige“, „Genboerne“ o. a.

Det hændte ogsaa, at de unge Grenaamennesker, der gik paa Latinskole, naar de var hjemme i Ferierne, forsøgte sig i den dramatiske Kunst og som kvindelige Partnere havde deres jævnaaldrende Søstre eller Veninder. Og det gav selvfølgelig Anledning til et paafølgende Bal og eventuelt en lille „Film“. Og endelig kom saa ogsaa „rigtige Skuespillere“ af de omrejsende Selskaber hertil og gav Forestillinger. Det var som Regel Selskaber, som blev her i Byen en længere Periode og optraadte 5, 6 eller flere Aftener paa Rad. Der kan med god Grund nævnes C. F. Raus Selskab, som vel i over en Menneskealder, altsaa længe, længe efter, at Gæstgivergaardens Saga var forbi, vedblev at komme hertil. At komme nærmere ind paa alle de Festligheder, som har fundet Sted i Gæstgivergaardens Sal, og som for den ældre Generation stod i Eventyrets Feglans, er ugørligt af Hensyn til Pladsen. Jeg skal kun give nogle enkelte Stikord, saa maa Læserne tænke sig til Resten: „¹⁴/₁ 57 En Række Dilettantforestillinger“. „²²/₁ 57 Afdansningsbal i Hr. Gleerups store Sal. Eleverne fra Kl. 6—10. Derefter kunne ogsaa voksne deltage. Johanne Weise“. „Bal en masque, Mandag d. 23. Febr. hos J. Gleerup“! Meget fornemt! Det kan ikke engang gøre det at skrive ganske simpelt „Maskebal“. „⁶/₁₀ 57 Hs. Majestæt Kongens Fødselsdag fejredes ved et Fællesmaaltid paa Gæstgivergaarden. Da ingen af Byens højere Embedsmænd imod Forventning havde villet forskionne Festen med deres Nærværelse, udbragtes Hs. Majestæts Skaal af Konsul Kock“. „²⁷/₁₂ 57 Julebal i Gæstgivergaardens store Sal“. „²⁶/₉ 58 Georginefest og Bal i den store Sal“. „³/₁ 59 Ved Sangforeningens Concert vil der ikke denne Gang blive serveret koldt Kiøkken, hvorimod varm Mad, naar man derom henvender sig til Værten senest Dagen før. Skaaret Smørrebrød vil til enhver Tid kunne erholdes i Buffeten. H. Bruhn“. „2.—15. April 1861 Raus Selskab giver Forestillinger“. „⁶/₁₀ 61 Kongens Fødselsdag fejres af Borgerskabet ved Festspisning i Byens offentlige Localer. Paa Gæstgivergaarden havde et talrigt Selskab af Embedsmænd og Borgere indfundet sig, og under den gemytligste Stemning blev her udbragt Skaaler for Kongen af Konsul Kock, for vort gamle 1000 aarige Fædreland til Ejderen af Postmester Skjerbæk o. s. v. . . . .“ „19.—31. Marts 62 Teater af det Schäfferske Selskab“. „¹⁰/₇ 63 Det Hoffmannske „Circus gymnasticus“ giver Forestillinger, og Direktørens to Døtre Flora og Josephine begynder 10.

Juli 63 et Dansekursus for Børn og Voksne paa Gæstgivergaarden. Indmeldelse modtages i deres Logis hos Læge Richter“. $\frac{1}{4}$ 62 overtager Baagøe Gæstgivergaarden og averterer, „at han lader en Fjedervogn holde ved Damperen og kjøre derfra til Gæstgivergaarden — ligeledes fra Gæstgivergaarden til Stranden, naar Damperen afgaar“. $\frac{5}{3}$ 64 afholdes Valg til Rigsraadets Folketing i Gæstgivergaarden“. Dette var et lille Udpluk af Begivenheder, der har fundet Sted i disse muntre Haller. Til Borgernes Adspredelse var stiftet en Klub „Foreningen“, som i Januar 1860 aabnede sine Lokaler paa „Gaarden“. „Der tilbragte saa mangen Familiefader som Klubmedlem sin Aften ved Kortspil og de fyldte Puncheglas. Gik det end i Reglen sømmeligt til, var det dog ikke heldigt for Familielivets Trivsel, naar Hjemmene paa slige Aftener forsømtes“. „Foreningen“ vedblev i en meget lang Række Aar at være Byens selskabelige Klub. Den flyttede ned paa Hotel „Dagmar“ i 1867, straks da dette Hotel aabnedes, og afgik, saa vidt jeg husker, først ved Døden, da Handels- og Kontoristforeningen stiftedes. Naar der var Teaterforestillinger i Gæstgivergaardens Sal, blev ogsaa Klublokalerne taget i Brug, og Avertissementer viser, at de ikke stod til Afbenyttelse i de Uger, hvor der var Teater.

Det var ikke alene Byens Folk, som deltog i Festerne, ogsaa Omegnens Honoratiores kom kørende hertil. Herskaberne fra de større Gaarde som Katholm, Hessel, Benzon kom altid kørende med 4 for, og Kusken svingede ind gennem Gaardens Port, hvad ikke altid var let, naar man tager den ret smalle Gade i Betragtning. Hestene sattes ind i Gaarden, hvor der i Sidebygningen mod Øst var 2 store Stalde, der kunde rumme en Snes Heste. Saadanne Festaftener var der Tilskuere i Gaden, og Festen varede tit til næste Morgen. Og lad mig saa slutte med at sige et Par Ord om Gæstgivergaardens allerstørste Dag, som var Onsdag d. 12. Maj 1861. Da holdt Kong Frederik VII og Grevinde Danner samt deres Følge og en Del af Byens og Egnens Honoratiores Taffel i Gaardens Sal. Kongen og Grevinden var under en Rundrejse i Jylland paa et kort Besøg i Grenaa og boede under deres 2 Dages Ophold hos Justitsraad Nyeborg. Selve Festtaffet stod derimod her i „Gæstgivergaarden“. Der var i den Anledning fra Politiet givet den Ordre, at „under Taffelet anmodedes Publikum om ikke at tage blivende Plads paa Gaden uden for Localet, men bevæge sig frem og tilbage, saaledes at Enhver, som maatte ønske at se Hs. Majestæt ved Taffelet, kan faa Adgang dertil“. Alle Hunde skulde holdes bundne. Støjende og upassende Opførsel var forbudt, ligeledes al Skyden.

Festen forløb til gensidig Tilfredshed, og dette Kongebesøg mindedes i lange Tider af unge og gamle, og har ganske afgjort været den største Dag i „Gaardens“ Historie. Men Æren alene kan jo ikke gøre det, naar det økonomiske svigter. Winding arbejdede paa at skabe et Kon-

Et Sommerbillede fra Gl. Gæstgivergaard, som den ser ud nu.

kurrenceforetagende, et Hotel efter højmoderne Principper, og byggede med det for Øje en Nybygning nede paa Søndergade.

Baagøe havde foruden Pengevanskelighederne, som alle Ejerne havde haft, ogsaa Vanskeligheder af privat Art. Den 14. April 1867 aabnede Winding „Hotel Dagmar“. Samme Dag averteres Baagøes Møbler, Inventar, Service o. s. v. til Tvangsauktion. Bygningerne var kort før overtaget af Hovedkreditoren, Grosserer Kjørboe. De fleste af Gæstgivergaardens Kunder gik straks over til „Hotel Dagmar“. Dog ses det, at Musikforeningen endnu den 21. April (2. Paaskedag) holdt en Koncert og Bal i „Gl. Gæstgivergaards store Sal“. Det er vel nok første Gang, at „gammel“ sættes foran Navnet. Hidtil havde den jo været alene om Værdigheden.

Efter Aabningsfestligheden paa Hotel Dagmar skrev Avisen: „..... Skjøndt det tidligere, nu nedlagte Gæstgiveri ingenlunde hørte til de daarligste i Landet, maa det dog indrømmes, at dets Indretning, der skrev sig fra en Tid, da Publicums Fordringer vare mindre, lod Adskilligt tilbage at ønske, og om de ikke faa Reisende, der jævnlige gjæste vor By, end ikke have haft særlig Grund til Utilfredshed, ville de dog sikkert paaskjønne Hr. Windings Bestræbelser for at indrette sit Gjæstgiveri saa tidssvarende og komfortabelt som muligt... ..“

Redaktøren bruger i sin Anmeldelse Ordene „det nu nedlagte Gjæstgiveri...“ Helt kom det ikke til at passe. Kjørboe udlejede straks „Gl. Gæstgivergaard“, som den fremtidig hed, til Gæstgiver Bonke fra Havnen, som med det samme flyttede derop. Og det ses, at her ogsaa fremtidig afholdtes baade Baller, Koncerter og andre Selskabeligheder, ligesom der selvfølgelig var almindelig Restauration.

Men Glansperioden var forbi. Bonke købte senere Ejendommen, men flyttede faa Aar efter op paa Torvet og solgte i 1877 Gl. Gæstgivergaard til en Købmand i Ringkøbing.

I de næste 10 Aar var der 7 forskellige Ejere, delvis udenbys, hvis Navne jeg dog skal skaane Læserne for. I 1887 solgtes Ejendommen endelig til Maltgører R. Jensen. Han opførte faa Aar efter paa Gadens modsatte Side et moderne Maltgøreri. „Gl. Gæstgivergaard“ „moderniseredes“ med en ny Facade og udlejedes til Beboelseslejligheder. I Sidebygningen var Maltlager. Det ejes efter Maltgører Jensens Død af Enkefru Jensine Jensen.

STOREGADE NR. 34

Præstegaarden, opført 1853, Matr. Nr. 44.

Som mange Gange tidligere nævnt ligger Præstegaarden paa den østre Del af „Bassegaardens“ Grund. Og efter Branden i 1751 opførtes paa den samme Grund en stor Gaard med Sidebygninger til begge Sider og med to selvstændige Forhuse til Gaden, adskilt ved en bred Port i Midten. Det var det østre af disse, som Winding i 1853 lod nedrive og i Stedet opføre en moderne Nybygning til Dansesal og Restaurationslokale. Sidebygningen benyttedes til Køkken i den Del deraf, som laa nærmest op mod Forhuset. Resten var Hestestalde for Gæstgivergaardens Gæster.

Da Kjørboe i 1867 efter Baagøes Fallit overtog Gl. Gæstgivergaard, delte han den straks i 2 Dele, som adskiltes ved en Mur. Det skete lige i de Aar, da Byens Matrikulering fandt Sted, og hver af Parcellerne fik derfor sit selvstændige Matr. Nr.

Køberen i 1867 var Distriktslæge S. A. Steenberg, der omdannede Bygningen til Privatbolig. Men endnu ser man, bl. a. paa den meget betydelige Højde i Stuerne, at den er bygget til andet Formaal.

SCHACK AUGUST STEENBERG

født $\frac{5}{9}$ 1808 i Gjerlev ved Frederikssund, død $\frac{27}{12}$ 1885 i Frederiksberg. Kir. Eks. 1838. Derpaa Bataillonskirurg og Underlæge i 10 Aar. $\frac{14}{3}$ 1848 Distriktslæge i Grenaa og Læge ved Amtssygehuset her. R. af D. $\frac{1}{3}$ 78. Afsked som Justitsraad $\frac{16}{3}$ 1880. Privatiserede i Frederiksberg fra 1881 til sin Død. Gift $\frac{25}{11}$ 1848 med Kathrine Elisabeth Lemvig, født $\frac{14}{5}$ 1823, Datter af Hørfabrikant, Oberstløjtnant ved borgerl. Artilleri Fr. L. Lemvig, København.

Jeg er ikke i Besiddelse af nævneværdige Efterretninger om Steenbergs Liv her i Grenaa. Kun bør det bemærkes, at Steenberg og Hustru i 1881, altsaa kort efter, at de havde forladt Byen, oprettede et Legat paa 2000 Kr., hvis Renter uddeles til Personer,

Distriktslæge Steenberg og Frue.

som „ved Sygdom ere komne i Nød“. Det tyder jo paa, at de har næret helt venlige Følelser over for den lille By, hvor de virkede i 23 Aar.

Da Distriktslæge Steenberg i 1880 forlod Byen, solgte han Ejendommen til Sognekaldet for Grenaa og Gammel sogn, som indrettede den til Præstebolig. Siden „Præsteresidentzen“ paa Torvet solgtes i 1745 (se heri Side 133), havde der i de forløbne næsten halvandet Aarhundrede ikke været nogen fast Præstebolig i Grenaa. Præsterne havde selv købt eller lejet Bolig, hvor det passede dem bedst. Saa vidt jeg ved, var det Byens unge Sognepræst C. Jacobi, der rejste Spørgsmaalet om Køb af en fast Præstegaard og fik det gennemført. Og her paa Storegade, hvor han i 1880 flyttede ind med sin unge Frue, blev da deres Hjem i Resten af deres Grenaatid.

CARL HUGO EDVIN JACOBI

Præst her ^{10/10} 1877—^{31/12} 1895, født ^{5/6} 1843 i Ribe, Søn af Sognepræst Carl L. T. Jacobi, død ^{11/5} 1914 i København. Cand. theol. 1869 h¹. Lærer ved Københavns Skolevæsen 1867—72. Drev samtidig teologiske Studier særlig i de systematiske Fag sammen med den senere Biskop P. Madsen. Res. Kapellan Horbelev—Falkerslev 1872. Res. Kapellan Viborg Domkirke 1874. Sognepræst Grenaa—Gammel Sogn udnævnt ^{10/10} 1877. Stiftsprovst i Aalborg Siift og Sognepræst til Budolfi Kirke ^{31/12} 1895. R. af D. ^{20/5} 1892. D. M. ^{3/10} 1908. Entlediget ^{13/9} 1913. Gift ^{2/7} 1878 i Viborg med Henriette Zahrtmann, født ^{12/10} 1852 i Hatting Præstegaard, død ^{25/10} 1930 i København.

Efter ovenstaaende statistiske Oplysninger, der i Hovedsagen er taget fra Grønhøshenning og Hauch-Fausbøll: Danm. Præstehistorie, og hvortil kunde føjes den Karakteristik, som nævnte Værk giver af Jacobis Præstevirksomhed i Grenaa, nemlig „at det lykkedes ham her at tilvejebringe en ordnet og omfattende Menighedspleje, der kunde tages til Mønster paa andre Steder“, er det rimeligt at tilføje en Smule, til nærmere Belysning af Jacobis Ger-ning i Grenaa.

Som udgaaet af en gammel Præstefamilie og som havende tilbragt saa lang en Tid af sit Liv i to saa fornemme gamle Bispebyer som Ribe og Viborg, havde det været forstaaeligt, om der over hans Optræden havde været et udpræget embedsmandsmæssigt Præg. Det kan der næppe siges at have været, selv om Jacobi og Frue ganske naturligt følte sig mest hjemme blandt Byens Embedsstand. Over Præstens Optræden var der saa meget jævnt menneskeligt, at han straks kom i et godt Forhold til største Delen af Befolkningen. Af politisk Anskuelse var Jacobi „Højre“ som næsten alle Embedsmænd, ja næsten alle Byboere dengang. Og i de stærkt politiske Stridens Aar i 80erne og 90erne var han adskillige Gange fremme paa politiske Møder for at fremsætte sine Anskuelser. Det kan vist godt siges, at Pastor Jacobi var en af den Tids konservative Spidser i Grenaa. Og at der maaske ogsaa en enkelt Gang kunde komme Udtalelser fra Prædikestolen, som med „god Vilje“ kunde tages til Indtægt i den Henseende, ses af en Notits i Gr. Folketidende for $\frac{6}{11}$ 1883. Redaktør Skjødsholm foregiver, at en anonym Indsender har indleveret en Artikel under Overskrift „Pastor J. paa Prædikestolen“, hvori han havde paastaet, at Jacobi i en Prædiken skulde have antydet, at „Vorherre nærmest var til for at fordømme Venstre og velsigne Højre“. Redaktøren forjætter, „at han ved given Lejlighed selv agter at undersøge, om det i Virkeligheden er i den Grad graverende, som den anonyme Brevskriver antyder. I saa Fald skal han [Redaktøren] ikke i nogen Maade holde det tilbage for Offentligheden“.

Der er vist overvejende Sandsynlighed for, at det er en fingeret Indsender, og at det mere er Skjødsholms Ønske om at finde en Lejlighed til at overfalde en politisk Modstander end streng Saglighed, som har dikteret Angrebet.

Jacobi var en overordentlig samfundsinteresseret Mand, og i saa godt som alle de sociale og velgørende Foretagender, der stiftedes i de Aar, var han en virksom Medarbejder eller Formand. Det maa erindres, at det var i de Tider, da det offentlige ikke som nu paa alle Maader tog sig af dem, der var paa Samfundets Skyggeside, men hvor der var en vid Mark for det private Initiativ. Og naar der stundom med en vis Bilyd i Tonen er sagt „Byggepræsten“ om ham, saa maa det nærmest tages som et Hædersnavn og viser hans store Interesse for, hvad der tjente Byens og dens Indbyggeres Vel. Jacobi var Hovedmand for Asyls Opførelse (1884), Ligkappellets (1881), Menighedshjemmets (1895) og stærkt medvirkende for at skaffe Teknisk Skole en

Pastor Jacobi og Frue.

selvstændig Bygning (opf. 1891), for at nævne nogle af de betydeligste Foretagender.

Ordene i Indledningen om „at det lykkedes ham at tilvejebringe en ordnet og omfattende Menighedspleje“ sigter bl. a. til Oprettelsen af Stefansforeningen, der som en Slags Generalnævner stod bag Asylvirksomheden, Søndagsskolerne, Menighedsplejen o. m. m. Eller som Pastor Jacobi i sin sidste aarlige Indberetning til Biskoppen skriver om de kirkelige Tilstande i Pastoratet: „..... saaledes foranlediget skal jeg tillade mig at oplyse, et der i de sidste 12 til 14 Aar i det herværende Pastorat har udviklet sig en organiseret Menighedspleje, i hvilken foruden 2 Diakonisser en fast Kreds af velegnede Mænd og Kvinder have arbejdet, omfattende Syge- og Fattigpleje, Husbesøg, Søndagsskole, Pige- og Konemøder, Børneasyl og andre beslægtede Foretagender. Menighedsplejen har i afvigte Efteraar faaet sit eget, efter Byens Forhold anselige Hjem, der indviedes 27. Okt. 1895....

Gr. Præstegaard, 7. Jan. 1896.

C. Jacobi“.

Pastor Jacobi tilhørte nærmest, hvad man kalder „Kirkeligt Centrum“. Han skriver selv engang (²/₃ 1889) i et Brev til Professor Westergaard: „... i Byen findes kun faa Grundtvigianere, ... de to andre Retninger ere derimod fyldigt repræsenterede, og skjøndt der endnu er meget tilbage at ønske i Henseende til gjensidig Tillid og Forstaaelse, har man dog den Forvisning, at Maalet vil kunne naaes og et ærligt og flittigt Fællesarbejde i Menighedsplejen vil blive det bedste Middel til et smukt og broderligt Fællesliv“.

Jeg har det Indtryk, at Jacobi uagtet de bedste Ønsker om et godt Samarbejde med Indremission tit dør stødte paa en Mur, uden at jeg er i Stand til at give en ganske objektiv Fremstilling

Præstegaarden paa Storegade inden Ombygningen.

af Aarsagerne. Et lille haandgribeligt Eksempel kan jeg dog fremdrage: Ved de indledende Arbejder til Opførelse af et Menighedshjem var Indremissions Medlemmer med og havde som saa mange andre tegnet sig for Bidrag. Men i sidste Øjeblik sprang de fra, trak deres Tegning tilbage og opførte selv Missionshuset ved Nørreport.

Pastor Jacobi udnævntes Nytaarsaftensdag 1895 til Stiftsprovst i Aalborg og drog fra Grenaa i Februar næste Aar.

Stiftsprovst Jacobis officielle Afsked med Grenaa fandt Sted ved hans sidste Menighedsmøde, som afholdtes i det nye Menighedshjem 14. Febr. 96. „Før selve Mødet overrakte der ham forskellige Gaver som en Tak for hans Virksomhed i den svundne Tid. Overrækkelsen fandt Sted ved Stedets nye borgerlige Øvrighed, Borgmester Rothe, der i en jævn og naturlig Tale pegede paa de synlige Monumenter, som stod om Jacobis Virksomhed i Grenaa, og paa det Eftermæle, han efterlod sig som Præst og Menneske. Gaverne bestod af en Række smukke Billeder fra Grenaa og en større kontant Pengegave“.¹⁾

I Aalborg fik Stiftsprovst Jacobi derefter atter en Række gode Arbejdsaar. Han kom i godt Forhold til Budolfi Menighed og det hele Stift og virkede der til sit 70' Aar.

Han var legemlig syg, da han i Efteraaret 1913 forlod Aalborg, og døde efter faa Maaneders Ophold som Emeritus i København.

Jacobis Efterfølger som Præst i Grenaa blev:

Provst Nørregaard og Frue.

JACOB LAURITZ NICOLAI NØRREGAARD

Præst her $27\frac{1}{2}$ 1896 – $31\frac{1}{12}$ 1914, født $18\frac{1}{12}$ 1844 i Kbhvn., S. af Kancellisekretær Fr. Chr. Nørregaard, død $29\frac{1}{5}$ 1916. Cand. theol. 1871 h¹, Lærer ved forsk. københavnske Skoler 1862–79. Kateket i Helsingør 1879–82. Sognepræst Rye—Sonnerup 1882–96. Udnævnt til Sognepræst i Grenaa og Gammel Sogn 27. Febr. 1896. Provst for Rougsø, Sønderhald og Nørre Herred $10\frac{1}{2}$ 1900. Suppleant i det kirkel. Udvalg. R. af D. $20\frac{1}{12}$ 1910. Formand for Asylbestyrelsen, Teknisk Skole, Velgørenhedsselskabet, Menighedshjemmet og Grenaa Blindeforening. Desuden Formand for Santalkommissionens Lokalkomité for Aarhus Stift. — Udgivet i 1896 „Til Herrens Pris“, Salmer til hele Kirkeaaaret. Entl. fra $31\frac{1}{12}$ 1914. Gift $12\frac{1}{10}$ 1878 med Hansine Mathilde Skoubo, født $19\frac{1}{8}$ 1849, Datter af Læge Skoubo, Kirkesaab, død $29\frac{1}{7}$ 1932.

Stedets nye Præst var Broder til den landskendte Højskoleforstander, Dr. theol. Jens Nørregaard, Testrup. Paa Forhaand var Befolkningen vistnok derfor indstillet paa, at Nørregaard nærmest tilhørte den grundtvigske Retning. Det kan dog næppe siges. Nørregaard var ikke udpræget „Retningsmand“ og havde betydeligt lettere end sin Forgænger ved at samarbejde med Indremission, i hvis Forsamlingshus han ofte talte. Hvad der er sagt om Pastor Jacobi med Hensyn til hans Interesse for Samfundsspørgsmaal gælder ogsaa for Nørregaard. Blot er der det at mærke, at medens førstnævnte fra omtrent bar Bund grundlagde disse mange Foretagender og Institutioner, fik Nørregaard den næppe lettere Opgave at holde dem i Gang.

Som det biografiske Rids foran viser, blev Nørregaard, der faa Aar efter sin Tiltrædelse blev Provst, i sin Embedstid Formand for Størsteparten af netop de Institutioner, som hans Forgænger havde stiftet.

Provst Nørregaards Embedstid ligger saa nær ved Nutiden, at jeg vel skal vogte mig for nærmere at berøre den. Skal man kort og neutralt karakterisere Provsten, maa man vistnok navnlig fremhæve hans store Flid og Arbejdsevne og hans Lyst til Ar-

Interior fra Præstegaarden i Provst Nørregaards Tid. Provstinden sidder ved Vinduet og Frk. Gerda Nørregaard ved Flygelet, medens Provsten sidder i Midten med Celloen, som var hans Yndlingsinstrument.

bejdet. Han var en grundig og nøjagtig Embedsmand, havde et lyst og muntert Sindelag, og det faldt ham ikke svært at omgaaes de mange Mennesker, han paa Embeds Vegne kom i Forbindelse med. Provst Nørregaard havde overmaade let ved at finde træffende Udtryk for sine Følelser ved officielle Lejligheder og maa sikkert siges at have været et samlende Mærke for det kirkelige Liv i Grenaa. Som Provst var Nørregaard en god Mand paa sin Plads, selv om det ikke kan skjules, at han vel nok havde lidt mere af den gammeldags gejstlige Selvfølelse og Værdighed over sig, end Nutidsmennesker skøtter om at møde.

Hjemmet i Præstegaarden prægedes af Provstens store Anlæg for og Kærlighed til Musik, som var gaaet i Arv til flere af Børnene. Saaledes vil det mindes, at Frk. Gerda Nørregaard efter en grundig musikalsk Uddannelse fik Embede som Organist ved Grenaa Kirke. Frk. Nørregaard var i en Aarrække den stilfærdige, men meget kyndige Leder af Byens Musikliv og bidrog ved en lang Række baade større Kirkekoncerter og smaa, kortere Kirkemotetter til at vække Folks Interesse for Kirkemusikken. Ved en Afskedsconcert, som Frk. Nørregaard afholdt, og hvor Husets gamle Ven, Komponisten Fini Henriques medvirkede, modtog hun en stærkt følt Tak for, hvad hun havde været for Byens Musikliv.

Provst Nørregaard søgte sin Afsked med sit fyldte 70 Aar

(fra $^{31}/_{12}$ 1914). Korrekt Embedsmand i det som i alt andet. Hans Afskedsprædiken i Grenaa Kirke holdtes d. 21. Marts 1915. „Der var overfyldt af en stor og hengiven Menighedskreds. Om Eftermiddagen bragte Menighedsraadet paa egne og en større Kreds's Vegne en Tak og en Erindringsgave ved en Sammenkomst i Præstegaarden“. ¹⁾)

Provst Nørregaard tilbragte sin sidste Tid i Helsingør, men levede kun et Aarstid efter sin Bortrejse fra Grenaa.

Jeg maa lige nævne, at Ægteparrets yngste Barn, Sønnen Jens Nørregaard, blev Teolog ligesom Faderen. Han tog den teologiske Doktorgrad i 1920 og udnævntes i 1923 til Professor i Kirkehistorie ved Københavns Universitet, hvor der i Øjeblikket sidder 3 gamle Grenaadrenge som Professorer, nemlig foruden Nørregaard, Nobelpristageren August Krogh og Litteraturprofessoren Ejnar Thomsen.

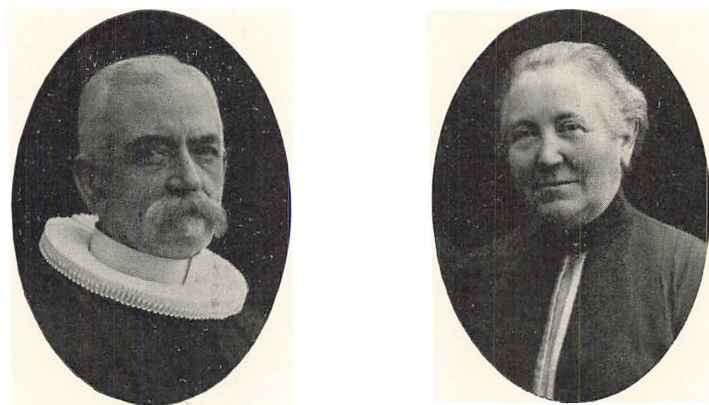
JENS JØRGEN ALFRED FRANTZEN

Præst her $^{27}/_{2}$ 1915— $^{31}/_{10}$ 1930. Født $^{17}/_{4}$ 1865 i Gangsted Skole ved Horsens, Søn af Lærer Søren Frantzen. Død i Holte $^{3}/_{1}$ 1936. Cand. theol. 1891 h¹. Lærer ved de Kellerske Aandssvageanstalter 1887—91. Uord. Medhj. i Levring—Hørup (Lysgaard Herred) 1891. Sognepræst Leerup—Tranum (Øster Han Herred) 1892. Sognepr. ved Nathanaels Kirken i Kbhvn. $^{28}/_{6}$ 1905— $^{27}/_{2}$ 1915. Sognepr. i Grenaa $^{27}/_{2}$ 1915. Entlediget fra $^{31}/_{10}$ 1930. Gift ¹⁾ $^{14}/_{9}$ 1892 med Dorthea Madsine Bastue, født $^{14}/_{10}$ 1869, død $^{18}/_{6}$ 1893. Gift ²⁾ $^{16}/_{5}$ 1900 med Hermine Magdalene Bastue, født $^{26}/_{9}$ 1867, begge Døtre af Fyrmester J. A. Bastue.

Pastor Frantzen var den første Præst i Grenaa, der udnævntes efter Menighedsraadets Oprettelse. Han var af dette indstillet med saa stort Flertal, at det paa Forhaand var at forudse, at han vilde blive kaldet. Pastor Frantzen var, da han kom til Grenaa, ikke nogen rask Mand. Det er vistnok rigtigt, at Arbejdet i det store Nathanaelssogn i København, som talte over 20,000 Indbyggere, havde slidt haardt paa ham og taget hans bedste Kræfter. Og han søgte vistnok til Grenaa bl. a. for under mere rolige Forhold at genvinde sit Helbred. Helt lykkedes det ikke. Selv om Pastor Frantzen i sin 15-aarige Embedstid i Grenaa havde gode Perioder, saa var han dog mærket af Sygdom og kunde ofte i længere Perioder være sygemeldt. Og kun ved stor Viljestyrke og Nidkærlighed lykkedes det ham at passe sin Gerning.

I Modsætning til sine to Forgængere sluttede Frantzen sig afgjort til Indremission. Men han var ikke en skarp Retningsgænger, og det laa langt fra ham at være en ensidig Fanatiker. Det er vistnok Sandheden om ham, hvad der blev skrevet ved hans Død, „..... at han i de Aar, han virkede i Grenaa, blev agtet og afholdt af alle, som kom i Berøring med ham. I sin

Pastor Frantzen og Frue.

Forkyndelse som i hele sin Færd var han jævn og stilfærdig. Skarpe Ord og udfordrende Standpunkter laa ham fjernt, og han var forstaaende og fordragelig over for anderledes tænkende, der stiledede mod samme Maal. Han var en retliniet, hjælpsom og elskværdig Mand, der søgte at gøre Ret og Skel til alle Sider“.)

Ligeledes i Modsætning til sine to Forgængere, der ved Siden af deres kirkelige Arbejde havde taget flittig Del i de rent samfundsmæssige Opgaver, viede Frantzen udelukkende sine Kræfter til det kristelige og kirkelige Arbejde. Det laa dels i hans hele Livssyn, dels ogsaa i, at han — som før nævnt — var en svagelig Mand og ikke besad sine Forgængeres store Arbejdsevne.

I Pastor Frantzens Tid og i ikke ringe Grad netop fordi han trængte til en Medhjælp, ansattes der en præsteviet Medhjælper, som oprindeligt tillige var Kordegn og Timelærer ved Skolen, men senere lønnedes udelukkende af kirkelige Midler. I 1927 omdannedes Stillingen til et residerende Kapellani.

Medens de to første Kapellaner: Svend Rehling og Ove Nielsen tilhørte henholdsvis „K. F. U. M.-Retningen“ og Indremission, sluttede den tredje, Edv. Pedersen sig til den grundtvigske Retning.

Men uagtet den Aflastning i Arbejdet, som Kapellanembedet bød, maatte Pastor Frantzen i 1930 af Helbredshensyn søge sin Afsked. Han flyttede til Nordsjælland og levede der i 6 Aar.

Pastor Frantzens Fritidsglæde var Havedyrkning. Her i Grenaa saa man hver Morgen Præsten komme i Arbejdstøj og med Træsko paa og begive sig ned til den lille Have, han havde ved Aæn. Der fandt han Sindets Ro og Hvile. Og ovre i Holte fortsatte han med Havearbejdet, saa vidt Kræfterne tillod. Efter et kort Sygeleje døde Pastor Frantzen 3. Jan. 1936. Ved hans Jordefærd fra Lyngby Kirke var der ikke mindre end 2 af Talerne,

der berørte det symbolske i, at den afdøde i sin Manddomstid havde haft sin Gerning ved Nathanaelskirken, og at det netop kunde passe paa ham, hvad der blev sagt om Nathanael „en Israelit, i hvem der ikke var Svig“.

Efter Pastor Frantzens Bortrejse fra Grenaa blev den daværende Andenpræst, nuværende Provst H. K. Hein, kaldet til Sognepræst og flyttede ind i Embedsboligen. Men forinden hans Indflytning blev Præstegaarden grundigt moderniseret, ja nærmest ombygget i hvert Fald i det Ydre.

HANS KARL HEIN

født i København ^{22/4} 1895, Søn af Urtekræmmer H. Cand. theol. 1919 (I.) Ord. Medhjælper Islands Brygges S., Kbhvn. 1920. Kaldskapellan sst. 1921. Res. Kap. Haslev—Frerslev 1924. Res. Kap. Grenaa og Gammelsohn ^{22/8} 1930. Sognepræst sst. ^{1/12} 1930. Provst for Randers Nr. og Sdr. Herreder ^{16/6} 1936. Gift ^{13/3} 1923 med Johanne Margrethe Baden, D. af Bogbindermester B., Kbhvn.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 52
Lars Erichsen*

STOREGADE NR. 32

Tidligere J. Udengaard,
nu Enkefru M. Nielsen (opf. ca. 1880) Matr. Nr. 45.

Grundtaksten af 1682 nævner her: „[Nr. 54] Morten Sørensens Huus tegt med [Straa]tag hand self iboer Taxt 30 Rdl.“

Omkring 1700 ejes Huset af Rasmus Sørensen Fævejle udj Bredstrup. 1714 Skøde til Erich Terchildsen, som var Glarmester. Han er dog vistnok død inden Branden i 1751, saaledes at det er hans Søn Jørgen Erichsen, som lader Huset genopbygge. I Brandtaksationen 1761 nævnes som Ejer Felbeder Lars Erichsen, der muligvis ogsaa er Søn af Glarmesteren. 1802 solgt til Snedker Søren Sørensen Svarre. 1803 til Sadelmager Niels Frandsen. 1812 til Bager Christian Svantemann. 1820 til Skomager Rasmus Andersen Casper. 1821 til Told- og Konsumtionsbetjent Jens Bigum, i hvis Slægts Besiddelse det saa endelig blev i en længere Aarrække (ca. 50 Aar). Jens Christian Bigum var gift med Maren Mortensdatter. De maa være indvandret hertil. Navnet forekommer ikke før i Grenaa's Historie. Ægteparret havde 2 Børn, Datteren Anna Sophie Kirstine (f. ^{12/2} 1819) og Sønnen Morten Christian (f. ^{20/3} 1814). Christian konfirmeredes i 1828. Der staar om ham i Kirkebogen „Kundskaber fortrinlige, Opførsel god“. Aaret efter rejste han

som „15aarig Skriverdreng til Randers“, sammen med en jævnaldrende Kammerat, Peder Brændstrup, Søn af Hattemager Brændstrup, som ligeledes boede paa Storegade. Hvornaar han er kommet tilbage til Grenaa ses ikke i Kirkebogen, men i 40erne var han paa Byfogedkontoret hos Justitsraad Agaard og lidt senere paa Postkontoret hos Postmester Skjerbæk. Bigum var meget musikalsk, og som omtalt under Gl. Gæstgivergaards Historie var han meget virksom ved Stiftelsen baade af Grenaa Musikforening og af Grenaa Sangforening.

Bigum var et godt Hoved, velbegavet, kvik og havde altsaa udmærkede musikalske Anlæg. Ved Dilettantkomedierne indstuderede han Sangene med de optrædende. Han var en flittig Deltager i Sangforeningens Øvelser, en Tid endogsaa Dirigent. Det var i disse 2 Foreningers Glansperiode i 50erne. Hvervet var vistnok ganske ulønnet, men det ses et Par Gange, at der i Annoncen staar, at „Nettooverskuddet gaar til Musikkens Dirigent, Hr. Bigum“. Bigum var altsaa Kontorist ude hos Postmester Skjerbæk, hvor han gjorde det meste af Arbejdet, som nu for Resten ikke dengang var saa overvældende stort. Posthuset laa paa Østergade. Det er den Bygning, som nu tilhører Læge Madсен. Postmesterens Løn var ikke ret stor, og den Løn, han gav sin Kontorist, var selvfølgelig endnu langt mindre. Bigum var ugift, men boede sammen med den før omtalte Søster. I Tidens Løb blev dette begavede Menneske mere og mere forfalden til

Drik, saaledes at han vistnok kom fra Postkontoret endnu før Skjerbæk gik af. En god Bekendt af Bigum fra de yngre Aar karakteriserer ham saaledes: „i Grunden en stor Melankoliker, hvis Dagligliv forbitredes af en arrig Søster, som holdt Hus for ham“. Men det er vel nok gensidig Virkning. Thi Broderens Drikkædighed har vel nok fremkaldt eller i hvert Fald fremmet Søsterens Arrigskab. Men det med den arrige Søster har jeg hørt omtale af flere. Hun brugte den forfærdeligste Mund, naar der var det mindste i Vejen, og skældte ud, til stor Forfærdelse eller maaske

Chr. Bigum i hans Alderdom efter en Tegning af Aage Hoffmeyer.

snarere Fornøjelse for Naboerne. Men til Gengæld gjorde ogsaa mange et og andet for at drille Jfr. Bigum. Som et Eksempel paa, hvor onde og uvorne Byens Dreng eller snarere unge Mennesker kunde være mod hende, skal nævnes, at engang til Nytaar stillede nogle af disse raa Spadsemagere en Brønding Halm ind i hendes Forstue og tændte Ild i den.

I 1848 havde Chr. Bigum af Moderen, der var Enke, faaet Skøde paa Huset. I 1877 skødede han det til Søsteren. Det maa vel have været dengang, han var kommet saa langt ud i Armod, at han frygtede, at Kreditorerne skulde tage det. Men Skødet blev omstødt, og i 1878 stilledes Huset til off. Auktion og solgtes til en Træhandler Kjær.

Bigums sidste Tid var meget sørgelig. Han var et Vrag, der var ganske forfalden til Drik. Han boede nede paa Fattiggården, men gik om Dagen rundt i Byen. Hvis nogen gav ham et Par Øre, blev de straks omsat i Brændevin, som jo dengang var billig. Han maa være død noget før 1900.

Træhandler P. Kjær købte altsaa Huset i 1878. Han nedrev den gamle Bygning og genopførte den. Ejerrækken er derefter: I 1883 til Niels Svend Nielsen. 1884 til Bent Nielsen. 1887 til Jørgen Peter Petersen Damgaard. 1887 til Jens Nielsen Udengaard, som drev Træskohandel deri til 1898, da han solgte til Hans Thomsen. 1899 til Thomas Nielsen. Han var Vognmand og den første i Byen, som var med paa Moden og anskaffede en Bildrosche. Ejendommen ejes nu af Th. Nielsens Enke, Fru M. Nielsen.

Jfr. Bigum med sin Hund paa Skødet.

*Vestre Halvdel af
ældste Brandf.
Nr. 53
Pastor J. Risom.*

STOREGADE NR. 30

Tidligere Skrædder A. J. Lyngbye. Matr. Nr. 46,
nu Karetmager S. Sørensen (opf. ca. 1756).

Ved Brandtaksationen i 1761 hørte de 2 Ejendomme Nr. 30 og Nr. 28 samt Porten over Overstræde sammen til een Ejendom. Det er fuldkommen notorisk, eftersom Ordlyden i Brandtaksationen er saalydende: „Sogne Præsten Hr. Johan Risoms bortleiede Huus til adskillige smaa Familier. Dette Huus bestaar ickun af een Længde og med teigl tække, nye Biugning. Et Forhuus til Gaden, hvorpaa i Midten er en lucket Port med Tag og Loft over, med fri Indkiørsel igiennem til en Gyde imellem Store og Liden Gade. Er indrættet til Leie-Værelser, Logementer af Stue og Kiøcken og er i alt med Porten ibereignet 17 Fag. Taxeris for 370 Rdl.“ Men det er lige saa sikkert, selv om Beviset ikke kan leveres med saa faa og tydelige Ord, at der før Branden i 1751 har ligget 2 selvstændige, smaa Ejendomme. Vest for Strædet boede Therkild Stie og Øst for Strædet Hans [Ritto] Bager.

Vi betragter her foreløbig kun den vestre, altsaa Karetmager Sørensens Ejendom.

Efter Grundtaxten 1682 maa her have ligget „[Nr. 55] Lauridz Molsis Huus tegt med [Straa]tag och et lidet Haugsted, hand self iboer. Taxt 12 Rdl.“ I 1705 nævnes her Rasmus Udsen Skomager. I 1713 Karen Nielsdatter, Sal. Jens Sørensen Fæveiles. En Række Aar senere Sadelmager Johan Jespersen. 1733 til Terchel Jørgensen Stie, der var Ejer i 1751, da Branden indtraf. Terchel Stie's Gaard har været en jævnt god Gaard. Den anslaaes til 212 Rdl. Værdi, og det brændte Indbo, Sæd o. s. v. til 186 Rdl., hvilket ogsaa er over middel. Det ser ud til, at Stie ikke har kunnet komme over Tabet. I hvert Fald naaede han ikke at faa sin Gaard genopført. Den afbrændte Plads laa hen i flere Aar, og i Skattelisten for 1756 ses det, at den nu er gaaet over til Pastor Risom, uden at der dog foreligger noget som helst tinglæst Papir derpaa.

Samtidig købte Pastor Risom ogsaa den anden „afbrændte Plads“ paa Strædets østre Side, hvor Ejeren, Bager Ritto, heller ikke gjorde Miner til at ville bygge noget nyt op. Heller ikke fra Ritto findes der noget Skøde paa Grunden til Pastor Risom. Maaske har Betalingen for disse Grunde været ganske forsvindende, en halv Snes Daler eller mindre. Men det er altsaa Pastor

Risom, som opførte en samlet Ejendom paa disse 2 Pladser, og som fik den morsomme Idé at forbinde dem med en overbygget Port. Det er jo noget ret enestaaende og nærmest en ikke ubetydelig Seværdighed ved Byen, men det havde vel næppe kunnet lade sig gøre nu til Dags!

Huset indrettedes til 4 Lejevaaninger, 2 paa hver Side af Porten, altsaa ganske ligesom nu. I 1783 solgte Risoms Enke, Cecilia Giese, først den østre og kort efter den vestre Halvdel og aabenbart saaledes, at Loftet over Gyden tilfalder den først solgte østre Del. Der staar nemlig i Skødet paa den østre Halvdel: „.... Skøde.... paa mit tilhørende Hus, indrettet til Leie Vaaninger med en aaben Port, hvorigennem gaar en Gyde fra Store til Liden Gade. Den østre Ende eller de 8 Fag Hus, som bestaar af 2 Leie Vaaninger, til hver Vaaning en Stue, et Kammer og et Kjøkken, men af Lofts-Rummet og Taget fra Husets østre Gavl og heel over Porten til det Sted, hvor Loftsrummene med Fjæl-Skjællerum er adskilt i tvende Parter, og af hvilket Skjællerum Schrøder herefter vedligeholder den halve Del i tæt og forsvarlig Stand. For samme 8 Fag Hus og beskrevne Overdel eller Tag og Lofts Rum.... er mig betalt 80 Rdl.... Husets Bygninger ialt 17 Fag er vurderet og assureret..... til 370 Rdl., som bliver at regne for 22 Rdl. pr. Fag ungefæhr, og i den Propertion svarer Schrøder herefter Brandskat og i paa-kommende Ulychelige Tilfælde /: dend Gud afvende :/ hæver Brand-Hiælp....“¹⁾

Ovenstaaende gælder altsaa den østre Halvdel, d. v. s. nu-værende Wessings. Den vestre Del, altsaa den, hvorom her tales, solgtes først i 1790, altsaa nogle Aar efter Mdm. Risoms Død til fhv. Krigs-Kopist Peter Winding Anchersen Mohr „nu hjemmehørende i Grenaa“. Købesummen er 100 Slettedaler = 66 Rdl. 4 Sk., altsaa endnu lidt billigere end den østre Halvdel, og ikke engang Halvdelen af Brandtaksationssummen. Da Mohr ikke kan betale Købesummen straks, pantsætter han til Sikkerhed foruden Ejendommen tillige flg. „1 Sølv-Kaarde med hvid Traad Gehæng af Possementmagerarbejde og Tombaks [d. v. s. Messing] Spænde, 1 Hirsch-Fænger med forgyldt Messing Beslag uden Gehæng og 1 indvendig forgyldt Snuf-Tobachs-Daase, hvilke Kammer-Raaden, [d. v. s. Byfoged Behr, som var Svoger til Mdm. Behr] beholder, indtil Afdragene ere betalte“. Om Mohr se yderligere heri Side 256.

1795 Skøde til Organist Jacob Jørgen Møller. Han var kun 21 Aar gammel dengang og underskriver derfor sammen med

sin Fader, Glarmester Jørgen Madsen, som var hans Kurator. Organist Møller købte samme Aar endnu en Ejendom længere mod Vest i Storegade (se Side 283), og i den har han sikkert boet al sin Tid, medens Ejendommen her har været brugt til „Leie-waaning“, hvilket ganske tydeligt fremgaar af en Lejekontrakt. I sin høje Alderdom solgte Organist Møller i 1855 Huset til Skræddermester

ANDREAS JØRGEN LYNGBYE

født $17/3$ 1827, død $17/11$ 1908. Borgerskab i Grenaa $21/6$ 1852. Dbm. F. M. Medlem af Grenaa Byraad i 27 Aar ($4/1$ 1864 til $23/1$ 1891). Kgl. Vejer, Maaler og Vragter m. m. m. Gift ¹⁾ Mettine Bolette Hornsleth, født $6/5$ 1824, død $24/6$ 1861. Gift ²⁾ Johanne Kirstine Augusta Andersen, født 1836, død $30/6$ 1871.

A. J. Lyngbye var Søn af gamle Høker og Graver Anders Rasmussen Lyngbye og var altsaa Broder til Barber Chr. Lyngbye, Købmændene Conrad og Adolf Lyngbye samt til Gartner Lyngbye paa Hessel.

Han deltog med Udmærkelse i 3 Aars Krigen, og han var hele sit Liv levende optaget af Minderne herfra. I 1865, da Selskabet „De danske Vaabenbrødre“ stiftedes, blev Lyngbye Formand for Grenaa-Afdelingen, hvilken Post han beholdt til sin Død. Og det er næppe for meget sagt, at han stadig var den ansporende Kraft inden for Afdelingen.

I 1864 blev Lyngbye Medlem af Byraadet og beklædte dette kommunale Tillidshverv i 27 Aar, hvorpaa han efter eget Ønske fratraadte. Han var et dygtigt og interesseret Medlem og afholdt af sine Byraadskolleger. I alle lokale Festligheder, navnlig da de nationale som Grundlovsfesterne, var Lyngbye selvskrevet som Komitémedlem og næsten altid tillige som Taler. Og det er et uendeligt Antal Gange, han i sin stilfulde, sorte Frakke, hvide Vest, med det lange, hvide Skæg og det kloge, muntre Blink i Øjnene har staaet paa Tribunen nede i det gamle Anlæg, senere paa den nye Festplads i „Kæret“ eller foran Frederik VII.s Statue paa Torvet og holdt Taler for Konge, Fædreland, Aanden fra 48, de nationale Minder o. s. v.

Ungdomsbillede af Skræddermester
A. J. Lyngbye.

Lyngbye havde et ganske kvikt Sprog, og skønt de fleste af disse Taler jo bestod af faste Klicheer, saa var der dog en stærk Understrøm af personlig Varme og Grebthed, som ikke kunde undgaa at virke paa Tilhørerne.

Lyngbye havde i mange Aar en god Forretning med mange Folk paa sit Værksted. Efterhaanden gik det tilbage, delvis maa-ske paa Grund af hans stærke Optagethed af offentlige Sager, og han kom til at sidde meget smaat i det. Det var derfor et ganske retfærdigt Ønske blandt Byraadets Medlemmer, da Pladsen som kgl. Vejer og Maaler i 1895 skulde besættes, at Lyngbye skulde have den som en lille Paaskønnelse for lang offentlig Virksomhed og en haardt tiltrængt Hjælp i hans Alderdom. Borgmester Rothe indstillede imidlertid Købmand Kruse, men det endte dog med, at Lyngbye fik Pladsen.

I sin Egenskab af Formand for Vaabenbrødreafdelingen blev Lyngbye Dbm. og fik senere F. M.

Husets nye Forside er formentlig indsat af Lyngbye. Til Gaarden staar endnu det gamle Bindingsværk fra Aarene lige efter 1756. Lyngbye var gift 2 Gange, men Enkemand i mange Aar. Efter hans Død solgte Arvingerne i 1909 Huset til Karetmager Søren Sørensen, hvis Søn nu er Ejer.

OVERSTRÆDE

Den Omstændighed, at Overstræde er overbygget i Enden mod Storegade, kunde faa Folk til at tro, at det oprindelig ikke havde været offentlig Færdselsvej mellem de to Gader, men — som f. Eks. Købmand Nielsens Gaard — kun en privat Gennemgang, der efterhaanden havde faaet Alders Hævd som offentlig Gade. Det paa Side 377 udviklede, nemlig at Porten først er opført ca. 1756 som Forbindelse mellem 2 oprindelig forskellige, men paa dette Tidspunkt sammenkøbte Ejendomme, rokker jo imidlertid stærkt ved denne Tro. Men vi vil se, om der findes klare historiske Vidnesbyrd om Gydens Eksistens fra ældre Tid.

Resens Kort fra 1680 beviser intet bestemt. Det paagældende Stykke af Kortet er gengivet heri Side 324, og det ses, at der kun er aftgnet 2 Gyder. Efter Beliggenheden skulde det ganske vist nærmest være Neder- og Overstræde, men det er

Skræddermester A. J. Lyngbye.

Overstrædes Port set fra Storegade, ca. 1900.

ingenlunde givet. Men i et Skøde fra 1713¹⁾, udstedt til en Niels Pedersen Nibe, staar der om en Ejendom, at den ligger „Vest for Søren Skifvers Gyde“. Navnet „Skifver“ er saa utydeligt skrevet, at man ikke kan stole alt for fast paa det. Men man bestyrkes mægtigt i Troen paa, at det dog passer, ved at slaa efter i Byens Grundtakst fra 1682 og der se, at just paa dette Sted findes „[Nr. 73] Søfren Schifars Børns Huus, tegt med [Straa]tag, hand self iboer. 20 Rdl. Taxt“.

Det kan altsaa fastslaaes, at Strædet har eksisteret længe før Aar 1700, at der allerede før 1682 har ligget et Hus ved det, som beboedes af en Søren Skiffer, og at det en Tid har været kaldt „Søren Skifvers Gyde“. I 1750 (altsaa Aaret før Branden) staar der i et Skøde paa et Hus paa Gadens modsatte Side (det er nuværende Landstingsmand Josiassens), at det er beliggende „udj den saakaldede Jens Nibes Gydes østre Side“. ²⁾ Sælgeren har først faaet det i Pant og senere „for rede Penge købt det af Søren Sørensen Schifard“.

I en Panteobligation fra 1756 staar „..... Pant i den mig tilhørende Bygning paa Jens Kjærs afbrændte Plads næst Østen for den Liden Gyde kaldet Jens Fiils Gyde“. ³⁾ 1789 kaldes Porten „den saakaldede Luckede Port“.

I 1798 „Skøde paa et Hus i den saakaldede Jens Nibes Gyde nu kaldede Tugthus Gyden“. ⁴⁾ 1810 paa 2 Steder „den saakaldede Tugthusgyde her i Grenaae“. ⁵⁾ 1800 „Skøde paa... et Sted... beliggende i „Den blinde Gyde“ ved Tugthus-Porten...“ ⁶⁾

Dette med Tugthusporten og Tugthusgyden maa aabenbart

hentyde til „Spindehuset“, som netop i 1790erne var indrettet skraas over for i Storegade (se Side 256). Og Porten, som vendte ud dertil, har man saa kaldt „Tugthusporten“ og Strædet „Tugthusgyden“.

I 1800 er det første Gang, at Ordet „Blinde Gyde“ findes i Arkivalier. Dette Navn blev ved at være i Brug blandt ældre Folk lige op til ca. 1890 og er anført paa et Kort af Landmaaler Strøver fra 1855.

Paa Storms Kort fra 1799 staar „Præstegyden“. Dette Navn var mig oprindelig gaadefuldt, men Forklaringen er jo saa lige til, naar man husker paa, at Pastor Risom i ca. 1756 har bygget begge de to Huse ved Gydens interessante Udgang i Storegade og ejet dem i en lang Række Aar, nemlig til henholdsvis 1783 og 1790.

Det er en Selvfølge, at Gyden i nyere Tid ofte er blevet kaldt „Skrædder Lyngbyes Gyde“ eller „Bager Hornsleths Gyde“. Disse Navne har været brugt i Folkemunde i 70erne, 80erne og 90erne. Først da Byraadet omsider gik til officielt at fastslaa Gadernes Navne og anbringe dem paa Gadehjørnerne, kom det nuværende Navn frem.

Som Resultat af det ovenfor udviklede kan altsaa fastslaaes følgende: 1) Overstræde har sandsynligvis eksisteret i mange Aarhundreder, maaske lige saa længe som Store- og Lillegade. 2) Beviselig har det ligget der og haft Bebyggelse i og før 1682. 3) Den overbyggede Port er sikkert intet oprindeligt Fænomen, men noget, man uden Indvendinger har fundet sig i, da Pastor Risom, der var en meget rig og mægtig Mand, ca. 1756, i den store Forvirring efter Brandene købte de 2 øde Pladser ved begge Sider af Gydens Udløb i Storegade, hvor ingen syntes at ville bygge, og der opførte en samlet Ejendom med 4 smaa Lejligheder, 2 ved hver Side af Gyden.

Og endelig 4) at Gyden har haft et Utal af Navne: I og før 1713 „Søren Skiffars Gyde“, 1750 „Jens Nibes Gyde“, 1756 „Jens Fiils Gyde“, 1798 „Tugthusgyden“, 1800 „den blinde Gyde ved Tugthusporten“, 1799 „Præstegyden“. Desuden „Bager Hornsleths Gyde“ og „Skrædder Lyngbyes Gyde“, der sammen med „Blindgyden“ brugtes i Folkemunde mangfoldige Aar efter, at Gyden havde faaet sit officielle Navn fastslaaet.

Da en eneste af Byens meget gamle Ejendomme har ligget ved Overstræde, nemlig nuværende Nr. 2, foretrækker jeg at anføre dens Ejerrække paa dette Sted, uagtet Stræderne i alle ældre Fortegnelser og Dokumenter anføres ved Lillegade, og deres Numre er passet ind der. Det maa bemærkes, at Nr. 2 er det

Overstræde set fra Lillegade, ca. 1920.

eneste Hus, der oprindelig er en selvstændig Ejendom i nogen af alle de 3 Stræder. Resten har oprindelig hørt henholdsvis til Ejendommene paa Storegade eller Lillegade og er først langt op i Tiden udskilt som selvstændige Ejendomme.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 73.
Søren Amme.*

OVERSTRÆDE NR. 2

Matr. Nr. 94 a, (opført ca. 1890).

Tidligere Politibetjent Andersen, nu Landstingsmand
N. P. Josiassen.

I Byens Grundtakst for 1682 nævnes paa dette Sted „[Nr. 73] Søfren Schifars Børns Huus, tegt med [Straa]tag, hand self iboer, Taxt 20 Rdl.“

Ejendommen er ikke anført som liggende ved en Gyde, men under Lillegade mellem 72 og 74. Af det i Indledningen fremførte er det imidlertid ikke til at tage fejl af, hvor den har ligget, og at Gyden virkelig har eksisteret under Navn *Søren Skifars Gyde*. Hvor længe denne Ejer har levet, vides ikke, men efter ham blev den solgt til en rig Gaardejer Niels Stiesen i Nederslemming, der ejede adskillige Huse og Gaarde i Grenaa. I 1750 Skøde fra denne Niels Stiesen til Søren Sørensen Ahme „paa et mig tilhørende Hus og Ejendom beliggende udj den saakaldte Jens Nibes Gydes østre Side“. Købesummen var 10 Rdl. 4 Mark. Dette Hus, der laa mellem Store- og Lillegade, nedbrændte selvfølgelig i 1751. Det har nok heller ikke været synderlig bevendt efter Købesummen at dømme, ^{altsaa} kun var ca. 10 Rdl., men Søren Ahme (eller Amme), der var Skomager,

ansætter det dog i Brandforhøret til 48 Rdl. Det vil sige, Søren Ahme mødte først i Retten hele 2 Aar efter. $\frac{1}{3}$ 1753 fremkom for Retten han og en anden fattig Skomager ved Navn Christen Elmand „som med Hjertens Væmod gaf tilkiende, at de ved Branden den 7. Juni 1751 Formiddag, hvorved Ilden fortærede Gaarde, Huse og ejende Effecter for 57 Familier, mistede deres iboende Huse samt Indbo og Huder og Redskaber til Skomager Haandværket“, og at de derfor nødtvunget havde maattet modtage Daglønner Arbejde. De „haver ej før nu haft Lejlighed til at besøge langt herfra boende medlidende Christne om en liden Hjælp i Jesu Nafn“. De fremstillede nu hver især 4 Borgere og begærede et Tingsvidne. Det vil maaske sige et „Brandbrev“, som gav dem Ret til at drage rundt og bede „medlidende Christne“ om lidt Hjælp til Livets Ophold eller maaske til Husets Opførelse.

For Søren Ammes Vedkommende [Navnet er nu skrevet med dobbelt *m*] kan det i hvert Fald siges, at ved Brandtaksationen i 1761 er han Ejer af et ny opbygget Hus, som skrevet staar „een Længde nye Bygning med teigl Tag . . . . taxeris for 60 Rdl.“

Søren Amme maa have solgt til Fattigforstander Jens Nielsen Kildahl, uden at noget Skøde derpaa er tinglæst. 1798 Skøde fra Kildahls Enke til Købmand Søren Juel paa mit tilh. Hus „beliggende ved den saakaldede Jens Nibes Gyde, nu kaldet Tugt-Hus Gyden. . . .“

1800 Skøde fra Juels Enke, nu gift med Apoteker Alberg, til Snedker Hans Hoeg. 1810 til Matros Jens P. Jessens Enke. 1826 efter hendes Død til Købmand Amdi C. Kruse. 1829 til Ove Nicolai Schierbæk. 1838 til Skomager Poul Borup. 1852 til Thomas Andersen. 1855 til Hans Pedersen. Han kaldtes i Almindelighed Hans Murmand og var i en lang Række Aar Byens Vægter. 1889 til Politibetjent Jens Andreas Andersen, født ca. 1841, død $\frac{25}{1}$ 1899 (57 Aar), stammede vistnok fra Gjerrild. Han ansattes her i Grenaa som Politibetjent og Raadhustjener fra $\frac{1}{4}$ 1883, idet han efterfulgte Aake Nielsen, der fra nævnte Tidspunkt forflyttedes til Trustrup. Andersen havde tidligere været Fængselsbetjent og kom hertil fra Viborg. Han var vistnok en baade dygtig og samvittighedsfuld Betjent, og hans Eftermæle gik ud paa, „at det in-

Politibetjent J. A. Andersen.

genlunde lette Hverv paa mange Maader at være Mellemed mellem Politimagten og Publikum vidste han at komme over paa en stilfærdig og beskeden Maade, saa at han var afholdt til begge Sider“.) Andersen blev i Bestillingen som Politibetjent til sin Død, men var ude af Funktion det sidste Aarstid paa Grund af alvorlig Sygdom. Det er Andersen, som lod det gamle Bindingsværkshus nedrive og det nuværende opføre. Andersens Enke ægtede i 1916 Peder Chr. Sørensen Smed, som samme Aar solgte Huset til Marthinus Andersen, der var kørende Post til Gjerrild og vistnok Broder til ovennævnte Politibetjent Andersen. 1919 efter Andersens Død til J. P. Jensen. 1920 til Jens Anker Dolmer. 1920 til Jordemoder Fru Olga Larsen. 1926 til Redaktør N. P. Josiassen, som er den nuværende Ejer. Josiassen, der i 28 Aar har været Medlem af Grenaa Byraad, valgtes ^{23/9} 1924 til Landstingsmand i 6. Valgkreds af det socialdemokratiske Parti. Han er — saa vidt vides — den første Grenaa-borger, der har været Medlem af Landstinget.

*Østre Halvdel af
ældste Brandf.*

Nr. 53

Pastor J. Risom.

STOREGADE NR. 28

Malermester Aa. Wessing.

Matr. Nr. 95, (opført ca. 1756, ny Forside ca. 1845).

I Byens Grundtakst af 1682 følger saa her „[Nr. 56] Rasmus Kaabersmeds Gaard, tegt med [Straa]tag og et lidet Haugested hand self iboer. Taxt 50 Rdl.....“

Gennem Sidebemærkninger ved Naboejendommen, men ikke af direkte Oplysninger erfares, at her boede i 1705 Morten Nielsen Skolemester. Han var ikke Lærer ved Latinskolen, men har altsaa været „dansk Skolemester“. I 1733 bor her Jens Rasmussen Fiil, efter hvem Gyden altsaa en Aarrække kaldtes „Jens Fiils Gyde“. Han var Skrædder og solgte i 1737 Huset til sin yngste Søn Michel Jensen Fiil. Nogle Aar senere, ukendt naar, men i hvert Fald inden 1750 solgtes Huset til Bager Hans Jacobsen Ritto.

Huset brændte den noksom kendte Sommerdag 1751. Paa det Tidspunkt var Ritto flyttet derfra, men endnu Ejer af Huset. Han opgiver i Brandforhøret, at han selv ejede Gaarden, og at den var paa 17 Gulv (Fag), hvoraf de 6 var Udhus og Port. Jeg tror imidlertid ikke, at man af Ordet „Port“ har Ret til at slutte,

Næste Hæfte udkommer Okto-
ber 1938, og dermed afsluttes
1ste Halvbind af Byhistorien.